

"No Ordinary Filipino Expats"

Transnasjonale identiteter og kognitive modeller
blant filippinske kulturentreprenør i Dubai

Mastergradsoppgave i Sosialantropologi ved Universitetet i Oslo 2007

Håkon Astrup

Sammendrag

Dubai, i De Forente Arabiske Emirater, har hatt en eksplosiv økonomisk vekst de siste tiårene, delvis p.g.a. det lave lønnsnivået til asiatisk arbeidskraft. Selv om gjestearbeiderpopulasjon utgjør 81 prosent har det utviklet seg et etnisk hierarki hvor de lokale emiratiene troner øverst foran amerikanere og europeere. Nederst finner man asiatiske migranter, bl.a. filippinske. Gjestearbeiderne har ikke krav på statsborgerskap og har derfor ingen borgerlige rettigheter i landet. Samtidig gir politiske og økonomiske problemer i hjemlandet, Filippinene, insentiv til migrasjon.

Migrasjonsstrømmene fra asiatiske land til gulfen har mange makrostrukturelle elementer ved seg. Jeg har allikevel valgt å fokusere på de kognitive, kulturelle modellene til ulike personer i en filippinsk kulturbedrift som har som ambisjon og styrke den filippinsk nasjonalidentiteten. De fleste av disse er også med i den multietniske og karismatiske menigheten International Church of Christ, som i sin bibelbaserte modell har innbakt sosial kontroll og konservativ religiøs disiplin for å være mest mulig autentisk. Jeg vil utforske hva som ligger bak disse evangelistenes motivasjon for å drive med business og entreprenørskap i et land som styres av en for religiøs og kulturell kontrast.

Jeg tar utgangspunkt i at mennesker har dynamiske, plastiske og fleksible identiteter, som med kulturelle, kognitive modeller. Jeg vil vise hvordan forskjellige individer forholder seg til forskjellige kulturelle modeller på forskjellig måte i forskjellig kontekst. Teoretisk trekker jeg en linje fra Barths generative modell til Anthony Cohens individfokuserende identitetsteori til kognitiv modellteori, hovedsaklig representert ved Strauss og Shore.

Takk!

Til mine veiledere professorene Unni Wikan og Marianne Lien. Takk til Trine "Karama Mama" Steele og Tonje for å ha vært passe norsk når jeg trengte det og geleidet meg gjennom Dubais asfaltjungel. Takk til Erik Grovassbakk og Hans Parelliussen for korrektur, og Odd Kristian Svedal og Kristian Grønseth for redaksjonell og teknisk hjelp og ikke minst takk til lesesalsmafiaen på 5. semesteret for å hjelpe til med å holde humøret oppe.

Takk til SAI, UiO og mamma for pengestøtte.

And 100000's of "Shukrans!" to the Pinoys sa Dubai.

Kalbo ako, pero guapo

INNLEDNING.....	1
INDIVIDER, GRENSEPROSESSER OG KOGNISJON	2
TRANSNASJONALE IDENTITETER SOM AKTØRER.....	5
MIGRASJON OG ARBEIDSMIGRASJON – EN PROBLEMATISERING AV TRANSNASJONALE NETTVERK	6
GCC-STATENES PLURALE ROM	9
METODOLOGISKE STRATEGIER I DET TEORETISKE KALEIDOSKOPET	10
KORT OM KAPITLENE	14
DEL 1. FRA BEDUINLANDSBY TIL MULTIETNISK KOSMOPOL	16
DUBAI I DAG.	18
FRA ARABISKE TIL ASIATISKE GJESTEARBEIDERE.....	20
”300 ÅR I KLOSTER, 50 ÅR I HOLLYWOOD” – DANNELSEN AV FILIPPINSKE KATEGORIER	22
DET PLURALE FILIPPINENE.....	23
DEN KATOLSKKE KIRKEN OG ANDRE RELIGIØSE KATEGORIER.....	24
FILIPPINSK ARBEIDSMIGRASJON.....	25
DEN FILIPPINSKE DIASPORAEN I DUBAI	27
KAPITTEL 2. THE FILIPINO EXPATS - KULTURELLE ENTREPRENØRER I ET MULTIETNISK EMIRAT.....	29
THE FILIPINO DREAM – I UTFOLDELSE.	29
EN DISIPPEL FOR SINE KABAYANS.	34
”TRULY THE WORK OF A TRUE FILIPINO.”	36
”VI ER HER FOR TJENE OG VÅR FAMILIE FOR Å BRUKE PENGENE VI SENDER.”	39
FRA GATA I DAVAO TIL BUSINESS I DUBAI.....	40
”JEG ER IKKE DESPERAT..”	42
EN SELVSTENDIG FILIPINA.....	44
KAPITTEL 3. DUBAI CHURCH OF CHRIST – GJENFØDTE DISIPLER I BABELS BY	48
STRUKTUR OG OPPBYGGING I INTERNATIONAL CHURCHES OF CHRIST	48
GUDSTJENESTEN.	51
AUTENSITET OG GJENFØDELSE.....	53
”VI MÅ VÆRE SOM BRENNENDE BUSKER” – STRATEGIER FOR DISKRÉ MISJONERING	56
”A CHURCH OF ALL NATIONS”	58
EVANGELISTISK ENTREPRENØRSKAP OG MARKEDSMODELLEN	62
KAPITTEL 4. KATEGORIER OG STEREOTYPER I ETNISITETSHIERARKIET	68
TYPECASTING OG DISKRIMINERING I ETNISITETSHIERARKIET.....	70
TYPECASTING AV THE PINOY	73
INDIVIDUELLE STRATEGIER MOT NEGATIVE STEREOTYPIER	78
STEREOTYPIER OM FILIPINAEN OG KJØNNNSROLLER	82
TEORETISKE PERSPEKTIVER PÅ STEREOTYPIER OG IDENTITET	85
KAPITTEL 5. NÅR MODELLER KOLLIDERER - BRUDET I EXPATS.....	89
MODELLMARKERING ETTER OPPBRUDET	92
KOLLIDERENDE MODELLER, AUTORITETSFORHOLD OG ALLIANSER	93
SKRIFTEN SOM SCRIPT.....	94
DEN GODE SJEF	97
MARKEDSMODELLEN I KOGNITIV ANALYSE	100
KAPITTEL 7. KONKLUDERENDE BEMERKNINGER	102

Innledning

Utgangspunktet for denne avhandlingen var en interesse for å undersøke årsakene til hvorfor mennesker lager stereotyper og kategorier om hverandre. Jeg anså kategorisering for å være en sentral del av meningsdannelse. Jeg ville derfor studere kategorier i et samfunn hvor det var så mange kategorier at jeg antok at det vil være liten grad av felles meningskonsensus. Et slikt samfunn burde ideelt sett være i startfasen av sin oppbygging. Etter at flere alternativer ble vurdert, valgte jeg meg Dubai i De Forente Arabiske Emirater (UAE). Dubai ligger mellom Oman og Saudi Arabia i den persiske gulfen, og er det nest største av de syv emiratene i UAE. Landets selvstendighet og unionsdannelse i 1971 sammenfalt med starten på en eksplosiv økonomisk vekst innen oljeproduksjon, finansnæringer og turisme. Landet har gjort seg avhengig av arbeidsinnvandring fordi den lokale befolkningsveksten ikke er i stand til å møte det økende behovet for arbeidskraft som følger i kjølvannet av den økonomiske veksten. Migrantene har likevel ingen rett til statsborgerskap og rettighetene som medfølger, og er altså per definisjon marginaliserte fra den emiratiske nasjonsbyggingen som de selv er en essensiell del av. Av landets 4,1 millioner innbyggere er hele 81 % gjestearbeidere fra andre land. De fleste gjestearbeiderne er asiatiske, og den største ansamlingen av disse er i byene Dubai og hovedstaden Abu Dhabi.

Jeg valgte å fokusere på en filippinsk kulturbedrift som hadde som formål å opphøye sin marginaliserte landsmenns navn. Jeg anså det som sannsynlig at menneskene i denne bedriften ville være 1) opptatt av stereotyper i UAE, 2) ha en kritisk/analytisk tilnærming til kategoriene, 3) være opptatt av å fremheve sitt eget kulturelle opphav, 4) metodologisk være enkle å få i samtale om problemstillinger knyttet til sin egen marginaliserte nasjonalitet. Jeg ble raskt oppmerksom på at disse menneskenes identitet og engasjement for sin nasjonale kategori ikke bare var knyttet til deres nasjonale identitet. Derfor valgte jeg etter hvert å undersøke hvilke modeller for identitet som de forskjellige individene i bedriften og deres nærmiljø brukte i sin markering av filippinskhet, og hvilke utslag det gav seg i kollektive prosesser. Hovedtemaet i oppgaven er en undersøkelse av hvordan disse kulturentreprenørene fra en marginalisert nasjonalkategori, benytter sine polyfone identiteter og komplekse kulturelle modeller for å danne konsistens og mening i Dubais mangfoldige multikulturelle kontekster.

Individer, grenseprosesser og kognisjon

Kjernen i denne avhandlingen er dermed et aktørfokusert studium av kollektive identiteter. Identitet er individuell og kollektiv. Samfunnsvitere har studert kollektive identiteter ved å se samfunnsstrukturer i makroprosesser eller individers felles oppfatning av disse gjennom utsagn og samsvaret i dette med deres handlinger. Claudia Strauss og Naomi Quinn er misfornøyde med at en psykologisk tilnærming ikke er akseptert i antropologiske identitetsstudier. De hevder at “...current anthropological theory does a very bad job in explaining how individuals are created by their cultural environment and how they then not only recreate that cultural milieu but also change it” (Strauss & Quinn, 1994:284). De antar videre at dette skyldes fordommer innen antropologien som enten betrakter; 1) identiteter som predeterminerte eller 2) identiteter som fullstendig konstruerte, flytende og strukturløse. De mener i dette henseende at den kognitive tilnærmingen som fokuserer på kategorier og kulturelle modeller kan representere en gylden middelvei (Strauss & Quinn, 1996:9). Det noe ensidige fokuset på ytre sosiale problemstillinger innen sosialantropologisk identitetsteori, har konsentrert seg om makrodimensjonene ved etnisitet/nasjonalisme, kjønn, klasse/kaste og religion. Dette kan i følge Marcus Banks ha ført til at oppmerksomheten har blitt tatt bort fra identitetskategoriens psykologiske faktorer. (Banks, 1996:142-43). Thomas Hylland Eriksen og Fredrik Barth mener også at individets identitet er dynamisk, kontekstuell og mangefasettert, men Anthony Cohen trekkes frem som et av unntakene til individfokusert identitetsforskning (Banks, s.143 og Hylland Eriksen, 2002:60).

I den grad antropologer har vært interessert i enkeltaktørers inkorporasjon av identitet, har dette vært forbeholdt de aspektene ved identitet som er delte med andre, mens man i stor grad har overlatt de indre kognitive prosessene til psykologer. Anthony Cohen mener dette har ført til en neglisjering av selvet, (Cohen, 1994:kap.1) og det faktum at det er de individuelle kognitive prosessene som samlet sett, når alle individer legges sammen, fører til at kollektive modeller dannes.

”A sense of collective self may be qualitatively different from the individual self, but imperative need for identity is not less. A self conscious perspective explains this imperative: groups have to struggle against their own contradictions, which lies precisely in the fact that they are composed of individuals, self conscious

individuals whose difference from each other have to be resolved and reconciled to a degree which allows the group to be viable and to cohere.” (Cohen, 2000:11)

Et av de viktige spørsmålene han stiller seg er; hvordan kan en gruppe ha kollektive representasjoner av sin felles identitet, når menneskene innen denne gruppen har så mange forskjellige oppfatninger av denne identiteten(s.22)?

Dannelse og opprettholdelse av identitet skjer i samspill mellom individuell persepsjon og kognitiv behandling på den ene siden og gruppedynamiske prosesser på den andre. Makro- og mikroprosesser går hånd i hånd. Cohen gir selv stafettspinnen videre til Fredrik Barth for å forklare dette samspillet. Barths modell fra 1966 tok sikte på å forklare hvordan aktører og grupper tok del i prosesser som genererer gruppespesifikke regelmessigheter. Den generative modellen viser hvordan verdier reproduseres gjennom samhandling og transaksjon mellom aktører, og hvordan det skaper sosial form. Begrensninger og muligheter som finnes i samfunnet påvirker betingelsene for samhandlingen og transaksjonene, og den sosiale formen påvirker både reproduksjonen av verdier, begrensningene og mulighetene. (Barth, 1994:31-45).

Sosial form har tradisjonelt sett blitt tolket som det som kan studeres av kollektive kulturelle representasjoner i antropologisk metode; deltagende observasjon. I Cohens ”Signifying Identities. Anthropological perspectives on boundaries and contested values” fra 2000, viderefører Barth dog denne modellen til også å gjelde kognitive prosesser for identitet. Til grunn for dette legger han at grenser, slik de fungerer mellom etniske grupper (Barth, 1969), også er viktige for kategoriseringen av selvet eller enkeltmenneskes identitet. I *identifisering* ligger det en implisering om at det foreligger en distinksjon, og dermed også avgrensning fra andre. For at en slik avgrensning skal finne sted, er det nødt til å forekomme kognitive avgrensingsprosesser i enkeltidentitetene. Det er først når summen av alle individuelle identitetsforståelser kommer til uttrykk, at delene faller sammen til å bli sosiale former. Bradd Shore er enda mer spesifikk på hvordan internaliseringen av kulturelle modeller med det sosiale miljøet og det fysiske miljøet. ”The social environment includes a stock of shared social models that constrain and motivates the construction of cognitive models” (Shore, 1996:49-50). Fordi internaliseringen av disse sosiale modellene skjer forskjellig fra individ til individ og fra

kontekst til kontekst, er det umulig for oss å ha eksakt samme representasjon av våre felles verdier. Og Barth har lest sin Shore. Han anerkjenner at Shores kognitive modeller tar et oppgjør med det Bloch kaller spåk-aktig og lineær teori for kognisjon (Barth, 2000:20). Strauss forteller oss også at nyere connectionistiske modeller fokuserer på hvordan hjernen egentlig fungerer biologisk (dynamisk og fleksibelt) i stedet for utenforstående sammenkoblingsanalogier, som f.eks computer-analogier. Kjærlighet er knyttet mer til erfarte følelser av kjærlighet, episodisk informasjon enn semantiske betydninger. To personer kan aldri ha de samme erfaringene og derfor kan samme språk og ideologi (eller kognitive skjema) i disse fortsatt frambringe forskjellige handlinger. Erfaringsvariasjon er komplekse selv innenfor samme familie. Erfaringer som er lært i tidlig alder betyr mye for senere valg (Strauss, 1992:14)

George Lakoff sier at våre fundamentale kognitive konsepter bygger på tre typer perseptuelle kilder som lagres i det han kaller kinestetiske skjema. 1) Gestalt-persepsjon av hele-delte konfigurasjoner. 2) Erfaring av kroppens motoriske bevegelse i rom, og 3) evne til å se for seg rike mentale bilder av persiperte objekter i verden (Lakoff, 1987:269). Disse skjemaens utforming blir slik de er fordi vi mennesker er laget som vi er. Vi overfører dette til vår virkelighetsforståelse fordi vi antar at det er slik verden er. Disse metaforiske konseptene danner kognitiv komplekse konseptstrukturer. Barth mener at Lakoff ikke kan blir motsagt i dette og dette må få implikasjoner for antropologiske studier. Dette underbygger Barths program om en mer aktørfokusert antropologi som ser på oppfatninger av felles verdier, eller kulturelle modeller.

Før jeg går videre med dette vil jeg bare kort gi noen definisjoner på modelltypene jeg tar for meg her. Et skjema er en konseptuell struktur som gjør identifisering av objekter og handlinger mulig. Skjema organiserer mønster av elementer som blir persipert eller tolket som sammenknyttede. Skjema kan sette i gang handling og fungere som mål (D'Andrade, 1992, 28-29). "The Filipino Dream" fungerer som skjema for filippinsk arbeidsmigrasjon i denne avhandlingen. Script "refers to the implicit set of social expectations and assumptions which operate in the course of everyday interaction. People act in accordance with these expectations as if they were "scripted"" (Stratton & Hayes, 1999:250). Jeg vil bruke script her i sammenheng med kartlegging av mine informanters kristne modeller.

Transnasjonale identiteter som aktører

Hylland Eriksen kommenterer Cohen ved å innrømme at ensidig fokus på likheten innen en gruppe av varierte individer, kan skape et feil bilde av virkeligheten. Han er likevel forbeholden mot aktørfokuserte perspektiver på studiet av etnisitet, og mener de ”vanligvis unngår å spørre hvorfor etniske identiteter er så gjennomtrengende og grunnleggende for folk, hvorfor (..) folk er villige til å dø for sin nasjon..” (Hylland Eriksen, 2002:77). En problemstilling ved mitt studium var hvorvidt etnisk eller nasjonal identitet¹ var sentral for filippinske gjestearbeideres identitet i Dubai, om dens vedlikehold og fremhevelse hjalp til med å opprettholde allerede etablerte meningssystem, eller om andre modeller byttes ut med de filippinske. Jeg vil vise at individers håndtering av samme identitetskategori, f.eks. filippinskhet, kan variere. Jeg vil også vise hvilke faktorer som gjør at mine informanter forholder seg forskjellig til disse kategoriene.

Hannerz (1996) og Appadurai (1996) er blant dem som har understreket at moderne mennesker ikke lenger bare organiserer seg etter de samme sosiale aksene som før, men at nye kategorier har dukket opp. Dette impliserer at individer i komplekse samfunn har mange identiteter og forholde seg til, og at antropologens utvalgte fokus kanskje ikke er den viktigste for individet. Dette er lett å overse at etnisitet også påvirkes av andre identitetstyper, særlig når man bare fokuserer på sosiale prosesser og overlater de kognitive til psykologilaboratoriene. Hylland Eriksen (1993:173) mener at ensidig fokus på etnisitet kan medføre at man overser andre sosiale systemer som er relevante for individers forhold til kollektiv identitet. Fokus på andre sider ved identitet vil vise at gruppetilhørighet er åpen for situasjonelle forhandlinger, og fokus på identitet i komplekse moderne samfunn vil også avdekke mangfoldet i enkeltindividers identitet. Transnasjonalitet gjør etnisk/nasjonal identitet til en enda mer kompleks kategori, og individer har svært forskjellige opplevelser av etnisitet. Ofte avhenger dette av hvor stor kontakt man har med andre nasjonaliteter, og hvilke identiteter man har felles med disse.

¹ Jeg blander med vilje begrepene nasjonal og etnisk identitet fordi Filippinene i realiteten består av mange etniske grupper, men det bare er den nasjonale identiteten som er relevant i min behandling. For nærmere avklaring av dette, viser jeg til min gjennomgang av Filippinene i kapittel 1.

Migrasjon og arbeidsmigrasjon – en problematisering av transnasjonale nettverk

Jeg har til nå sett på individuelle og kollektive mekanismer for identitet. Men en identitet er ikke statisk. Den endres mer eller mindre bevisst etter som ny erfaring akkumuleres, utsettes for press fra nye elementer eller stilles i opposisjon til kontrasterende identiteter. Dette har vært en antropologisk kjensgjerning siden Goffmans rolleteori ble presentert (Goffman, 1959, norsk utg.1974). Cohen mener likevel at Goffman ikke anerkjente identitetens kunnskap om selvet, og dennes viktighet i strategisk valgte rolleendringer. Han mener at rollenes relevans er betinget deres status som ”autentiske markører” for differensiering mellom mennesker. Uten disse ville man vært fullstendig desorientert. (Cohen, 2000:5-6).

Det understreker viktigheten av å studere identitetsmarkering idet mennesker forflytter seg ut av sine vanlige kulturelle referansepunkter. Migrasjon kan være av permanent art, ved at individer eller grupper forflytter seg fra et sted til et annet med hensikten å etablere seg på det nye stedet. Man kan endre nasjonalitet, og med det følger kanskje større eller mindre endringer i identitet for individ eller gruppe. Arbeidsmigrasjon har dog en annen karakter. Den varer ofte bare i kortere perioder, og i de fleste tilfeller beholder man sin nasjonalitet. Man får altså en slags ikke-borgerstatus i mottakerlandet. Ahn Nga Longva påpekte i sitt studium fra Kuwait at det var en generell mangel på samfunnsvitenskapelige studier om arbeidsmigrasjon i GCC-landene (Longva, 1997). Studier som fantes for 14 år siden var heller økonomiske eller politiske studier som fokuserte på lokale ordninger, og disse inkluderte ikke migrantenes rolle. Det til tross for at gulfstatenes populasjon allerede den gang hadde vært sterkt dominert av midlertidige asiatiske arbeidere i flere år. Hun mener at de økonomiske studiene gir et bilde av at samfunnet minner om en "arbeidsleir heller enn et samfunn" (Longva,1997:2). Verken samfunnets karakteristikkk som arbeidsleir eller omfanget av antropologiske studier har endret seg nevneverdig slik jeg kan se det. Dette til tross for at fenomener som multikulturalitet og sosiale endringer, globalisering og modernisering, kosmologiske reforhandlinger og politiske og sosiale omveltninger hver dag har direkte innvirkning på enkeltindivider.

Longva avskriver en ”psykologisk og individualistisk tilnærming” til studiet av migrasjon. Det skyldes at hun mener denne tilnærmingen ikke favner hele det strukturerte bildet med de materielle begrensninger som ligger bak aktørenes valg om å migrere (Longva, 1997:153). Jeg

forsøker ikke her å gi inntrykk av at jeg er stand til å danne et fullstendig bilde av alle disse faktorene. Jeg har likevel valgt å fokusere på modellene som blir brukt av et lite utvalg av migranter for å oppnå en forståelse av hvilke agendaer som ligger til grunn for deres individuelle identitetsvedlikehold. Som Longva selv sier, er et stort problem ved studier av arbeidsmigrasjon den store grad av heterogenitet, ”ikke bare i forhold til nasjonalt eller etnisk opphav, men også i forhold til klasse og livserfaring”. (s.154) Jeg mener, i tråd med Cohen, at det i dette tilfellet er på sin plass med en kognitiv tilnærming, for å få samlet noen av delene til en sum. Avhandlingen vil vise at jeg sammenligner kartleggingen av individuelle modeller med sosiale prosesser for transaksjon av verdier. Å fokusere på kulturelle modeller er altså bare snakk om en teoretisk og feltmessig avgrensning. En side ved Longvas poenger er allikevel ufravikelig fra mitt studium; arbeidsmigranternes identitetsvedlikehold foregår i ”liminalitet” eller i grensesoner, og er preget av en ”Ad-Hoc-tilværelse”. Samfunnet har en midlertidig karakter hvor arbeidet står mest sentralt. Det sier seg selv at under slike betingelser vil et menneske ha uttalige relasjoner hvor forskjellige modeller og identiteter er relevant. Mennesket er ingen maskin med en bryter som kan bytte program etter hvilke modeller som passer i relasjon. ”Human beings are opportunistic and creative model builders and model readers of great virtuosity... There is presumably no end to the variety of cultural models human communities could come up with,” sier Shore (Bradd Shore, 1996:46). Disse modellene kan ofte overlape hverandre i komplekse samfunn, spesielt i samfunn med så mange liminale soner som arbeidsmigrantsamfunn.

Migrasjon er fra før av et vanskelig kontekstuelte felt. Jeg vil derfor her forsøke å konseptualisere begreper som er sentrale i studiet av arbeidsmigrasjon. Christian Krohn-Hansen har gjennom sitt studium av dominikanere i New York City blitt gjort oppmerksom på en del av problemene ved dette. Han har begynt med å stille seg selv spørsmål om hva som produserer antropologisk viten, og svarer selv at politiske og sosiale krefter i det 20-århundre er en uunngåelig påvirkningsfaktor i produksjon av vitenskapelig kunnskap. Antropologi er et produkt av akademiske diskurser og blir formet av faglige disipliner og deres metodologiske og teoretiske spørsmål. Metodologiske spørsmål formes av møtet mellom konkrete felt og de sosiale realitetene som finnes der. Viten er betinget av samfunnet i videste forstand; et større diskursivt historisk, politisk, sosialt og kulturelt felt. (Krohn-Hansen, 2007²). Resultatet blir at man i takt med den generelle politiske og sosiale

² Teksten var i trykk da dette ble skrevet, derfor ingen sidehenvisning..

utviklingen, i det fortsatt mektige Vesten overfokuserer på den sosiale konstruksjonen av nasjonalstaten. Nasjonalisme som en forutsetning for nasjonalstaten, bidrar med å forme antropologiens forståelse av migrasjon. Kulturer må ikke lenger ses på som vanntette uodynamiske materier. De er i evig bevegelse og forandring, de er gjennomtrengelige, og de former og strukturerer som lar seg observere, avhenger av hvilke vitenskapsteoretiske retninger man har hentet sine metoder fra. Videre sier han at (1) "... studiet av immigranter i en by som New York", med andre ord flerkulturelle kosmopoler som Dubai "må situeres i konkrete rom..", metafysiske rom konstruert av forskeren er ikke noe man kan få valid data fra, og (2) "... man må gi tilstrekkelig oppmerksomhet til immigrantenes bevegelse og omplasseringer i mottakerlandet.." og (3) "... man må se på immigrantene, ikke som noen utenforstående, men som en del av byens interetniske relasjoner." (Krogh-Hansen, 2007). Fordi sosiale rom er flytende i migrasjon, endrer spekteret av migrantenes identitet seg. Nye relasjoner blir viktigere i hverdagen i den nye destinasjonen. Gamle kontraster, som mellom mennesker fra de karibiske statene Puerto Rico og Den Dominikanske Republikk, kan bli allianser mellom de spansktalende i New York. Migrasjon fra ett sted til et annet hvor man oppholder seg på ubestemt tid, kan være noe annet. Lojalitet til ens egen kulturelle opphav er fortsatt knyttet til statsborgerskapet. En grunnleggende oppgave i feltarbeidet mitt var derfor å kartlegge hvilke alliansekategorier som påvirker identitet sterkest i en slik setting. Dette vil bli presentert i kapittel 3 og 4.

Arbeidsmigrasjon innebærer former for entreprenørskap. Migranter drar opp røttene i det landet de kommer fra, og tar med seg sine ideer og tanker videre til et nytt land, med nye og kanskje bedre muligheter for erfaringer og kunnskap, eller simpelthen med tanke på egen eller familiens profitt. Man har alltid hjemlandet i hodet, og stiller raskere spørsmål ved sin egen kultur idet den blir sammenlignet med andre kulturer. Til sammenligning har ofte migranter som oppnår statsborgerskap i destinasjonslandet en svekket tilknytning til hjemlandet, i hvert fall på lengre sikt. Mange arbeidsmigranter drømmer om å reise hjem til sin familie i hjemlandet, mens andre drømmer om nye liv i land det er "lettere å leve i" enn Dubai. Europa og USA nevnes ofte. Jeg vil komme tilbake til hvordan den ambivalente tilknytningen som mange permanente migranter føler, ikke er like sterkt tilstedeværende hos arbeidsmigranter.

GCC-statenes plurale rom

Longva identifiserte at det kuwaitiske samfunnet er delt i to separate deler, side ved side, og i så måte ikke er noen organisk enhet. Arbeidsdelingen er basert på "rase". Det er altså en annen type pluralisme enn man finner i antropologiske analyser fra steder som Burma, Java, Uganda, Mauritius og Trinidad fordi; 1) Mens politisk makt i tidligere kolonier er fokusert mot den tidligere kolonimakten eller Europa som helhet, er den i Kuwait (og resten av gulfen) autonom hos de lokale araberne, 2). Mens tendensen i tidligere kolonier er å befeste ambisjoner om egalitet gjennom lov og ideologi, er det i gulfstatene en dikotomi mellom medborger og ikke-borger. En inder i Uganda kan være ugandisk-inder med de rettigheter og plikter som medfølger statsborgerskapet, mens en inder i gulfen kun er en gjestarbeider. Lojaliteten hos fremmedarbeiderne ligger hos sine respektive hjemland. Ergo stiller ingen spørsmål ved at de lokale araberne er eneveldige i GCC-landene. 3) Moderne arbeidsmigrasjon er frivillig. Gjestarbeidere er ikke etterkommere av slaver, som i tidligere kolonier i Karibia og på det amerikanske kontinentet. Mange setter seg faktisk i gjeld for å emigrere fra hjemlandet, i håp om å bedre sine egne og sin families økonomiske utsikter.

I Kuwait, som ellers i gulfen, er det tradisjon for å se på relasjoner med utenforstående grupper som "forretningssamarbeid", slik Furnivall kaller det, i motsetning til interne forhold i gruppen som han kaller "familieanliggender". "Mammon (det hebraiske ordet for jordisk gods, eller det materielle) er den eneste felles gud.. Relasjoner (mellom lokale arabere og migranter) er bare sterke så lenge de er forretningmessig sterke"³ (J. S. Furnivall, 1948:308, sitert i Longva, 1997:3). I dag binder arbeidskontrakter og lisenser relasjonene sammen. Som tidligere får språk, kulturelle vaner og religioner florere fritt uten for sterke føringar fra den herskende gruppen, så lenge det foreligger en sterk nok forretningmessig relasjon. Det foretningmessige i relasjonen mellom migrant og emirati forsterkes ved at ethvert foretak må gå via lisensen til en lokal foretningmann. Mine informaners magasin ble drevet på lisensen til en lokal forlegger. I Longvas Kuwait heter denne relasjonene *kafala*, som blir oversatt til 'sponsorship', eller 'å gå god for', 'være verger for' eller 'å forsørge' (Longva, 1997:78). Peter Lienhardt mener at denne institusjonen stammer fra det britiske styret (Lienhardt, 1993:30, sitert i Longva, 1997:109), Beauge mener at den stammer fra en gammel beduinskikk om å gi gjester midlertidig beskyttelse

og tilknytning ved at en av stammens medlemmer gikk god for vedkommende (Beauge, 1986 i Longva, 1997:78). Tross de ulempene arbeidsmigrasjonen medfører, opprettholdes relasjonene fordi de gir økt tilstrømming av kapital, kulturell og politisk så vel som økonomisk.

”Forretningssamarbeidet” fungerer selv om det er under konstant press og at mange opplever det som urettferdig. Dette er antakelig nettopp fordi muligheten til å opprettholde etnisk og nasjonal selvhevdelse hele tiden er til stede innen GCC-statenes form for pluralisme. Som jeg vil vise senere er migrasjonen mer gevinst enn tap for de fleste, selv om ”Mammon” av og til kommer i konflikt med andre filippinske guder.

Metodologiske strategier i det teoretiske kaleidoskopet

Cato Wadel beskriver hvordan feltarbeidet uunngåelig blir en ”runddans mellom teori, metode og empirisk data” (Wadel, 1992). I hvilken grad observasjonen blir deltagende eller ikke, styres av i hvilken grad man får tilgang til informanter, hvem de er, og i hvor stor grad det er fornuftig å involvere seg i deres gjøremål og handlinger uten å påvirke og forstyrre dem fra å begå vanlig atferd. Dette vet man bare når feltarbeidet er i gang. Før jeg startet mitt feltarbeid, hadde jeg ingen eksakte opplysninger omkring feltets lokalitet og tilgang. Med problemstillingene som er nevnt ovenfor og med sparsommelig viten om kognitiv metode, ble jeg nødt til å lage min egen metode. Med inspirasjon fra Naomi Quinn og Claudia Strauss’ modell/skjemaidentifisering (Strauss & Quinn, 1996), Edwin Hutchins’ slutningsanalyse (Hutchins, 1970) og David Kronenfelds kategorisering (Kronenfeld, 1996), kom jeg fram til en metodologisk modell som kunne brukes som utgangspunkt. Under vil jeg gå gjennom denne metoden, samtidig som jeg beskriver tilgang og metodologiske problemstillinger jeg møtte underveis.

Ved et lykketreff kom jeg i kontakt med folkene bak bedriften Filipino Expats som hadde et uttalt mål om å øke filippinsk selvhevdelse. Flere av de som jobbet der var med i den nyevangeliske og karismatiske kirken International Church of Christ, som er en global multikulturell bevegelse. Jeg valgte derfor å fokusere på sammenhengen mellom ICC-menighetens modeller for multikulturalitet og strikse bibelfortolkning og Filipino Expats’ fremhevelse av filippinsk nasjonalidentitet. Et hovedtema ble Expats’ bruk av Mammons markedsmodell i sitt kulturelle

³ Se også kap. 5 og 6 i Heard-Bey for en lignende beskrivelse av økonomiske relasjoner i Traktatstatene.

entreprenørskap sett i forhold til moralen i ICC. Jeg fikk lett tilgang i menigheten, ble invitert med på alle slags tilstelninger i kirkens regi, og ble regnet som et potensielt medlem.

Med utgangspunkt i disse to institusjonene, satte jeg i gang med første trinn i min 4-trinns metodiske modell, som var en fase med kombinasjon av intervjuer, deltagende observasjon og studier av offentlig diskurs. Poenget var å la informantene definere de kategoriene som føltes relevante for dem. Jeg ville lete etter hvilke kategorier for etnisk klassifisering de brukte og kontraster mellom dem. Jeg så også på relasjoner mellom disse kontrastene. Jeg undersøkte informantenes livssituasjon og biografiske forhold til kategoriene, og søkte assosiasjoner i forhold til kategoriene. Filipino Expats benyttet formaliserte modeller for filippinskhet i sitt virke, og presenterte meg derfor overfor store mengder kulturspesifikk kunnskap. Jeg identifiserte også noen grunnleggende modeller for hvordan ICC-kirkens moral fungerte. Jeg gjorde også observerende studier av andre miljøer og grupper, og foretok intervjuer av kultur- og samfunnsledere i den filippinske diasporaen. Mest dyptgående gjorde jeg ”deltagende observasjon” av den største filippinske danseklubben i Dubai, jeg besøkte et filippinsk radioprogram, var med på karaokesang, bryllup og bursdagsselskaper, jeg fulgte Filipino Pop Stars; en Idol-lignende talentkonkurranse, dro på biljardhaller og basketballbaner og skoler, fulgte situasjonen til bandet The Brown Republic, og jeg var på ”visarun” til den iranske øya Kish, hvor jeg intervjuet fortvilte strandete filippiner som verken kom seg hjem til Filippinene eller Dubai pga visareglene i UAE. Hovedvekten av studiet ble likevel rettet mot virksomheten hos The Filipino Expats’ og aktiviteten i ICC-menigheten.

Jeg fortsatte med denne fasen hele resten av feltarbeidet, men begynte i fase 2 å sortere kategoriene og lage intervjuguider for å få direkte utsagnsdata om kategoriene. På dette tidspunkt oppsto en konflikt i Expats. Det forsinket deler av feltarbeidets planlagte forløp. Under intervjuene i tredje trinn, ble det tydelig for meg at kategoriene var knyttet til kulturelle modeller. Intervjuene hadde åpne svaralternativer og forløp som samtaler. Fordi jeg ble mer opptatt av modellene, ble intervjuene formet og intensjonene endret i denne fasen. Etter dette innså jeg hvor store komplikasjoner konflikten i bedriften hadde medført. Det var nå gått fire måneder, jeg hadde ikke mer tid (eller penger) igjen, og måtte reise hjem. Jeg besluttet likevel å returnere senere for et par nye måneder, hvor jeg samtidig ville gjennomføre fjerde trinn.

Meningen var å foreta en slutningsanalyse av svarene som er gitt i intervjuene og spørreskjemaene, og foreta en assosiasjons-/slutningstest av kategoriene. Jeg ville da undersøke i hvor stor grad kategoriske assosiasjoner/slutningene kunne relateres til den innsamlede empirien. Jeg valgte i stedet å gå videre med en ny intervjurunde som spesielt søkte å samle data som omhandlet modellene jeg hadde identifisert i konflikten og samtalene etterpå. Jeg returnerte med nye intervjuguider som nå var spesiallaget for modellene. Ved å returnere til feltet og gjøre "post-feltarbeid-feltarbeid" (jmf. Cohen, 1992), fikk jeg en større forståelse av hvilke modeller som var kontekstuelle og kontinuerlige. Ved hjemkomsten analyserte jeg utsagnene i intervjuene og sammenlignet med data fra det første feltarbeidet. Resultatet er en organisme av data som strekker seg fra utsagnsanalyse om individuelle modeller til samhandlingsdata fra varierte kontekster.

Bortsett fra de nevnte metodene har jeg benyttet flere forskjellige metoder for innsamling av data. De data jeg har innhentet, stammer fra deltagende observasjon og observasjon av møter, promotering og arrangeringer i Expats, gudstjenester, bibelmøter og pikniker i ICC, uformelle samtaler og åpne intervjuer, innsamling av data fra aviser, nettmedier og bøker. Jeg har også samlet inn et utvalg eksemplarer av magasinet Filipino Expats. Jeg skrev ned og noterte meg bibelsitater som var relevante for mine informanter mens jeg studerte dem. Noen dataer fra observasjoner og intervjuer tok jeg lydopptak av. Alt i alt har dette gitt meg en datamengde som det ikke er mulig å få presentert helhetlig i denne avhandlingen. Likevel er mine informanter ingen representativ gruppe for filippinske gjestearbeidere i gulfen. De er en ressurssterk gruppe og evangelister, i motsetning til filippinere flest, som er katolikker. De kunne selv fortelle meg at de var "extraordinary expats". Deres engasjement var på en måte unntaket som bekreftet regelen. Jeg hadde noen få samtaler og intervjuer med utenforstående, som referanser, uten at dette viste seg å bli relevant. Selv om arbeidsspråket i Dubai er tagalog, hadde jeg noen begrensinger med språket. Jeg behersker ikke tagalog (filippinsk), noe som tidvis førte meg i en isolert posisjon, men alt i alt var jeg stort sett heldig som hadde varme, hjelpelige og imøtekommende informanter.

Dybdeintervjuene varte fra en halv time og opp til tre timer, og skulle gi innblikk i informantenes modeller. Claudia Strauss så på hvordan motstridende diskurser ble internalisert i informantene

og ga seg uttrykk i selvmotsigende utsagn. (Strauss & Quinn, 1997, s 214). Det innebærer at man må være ekstra observant når midlertidig diskontinuitet mellom modeller uttrykkes, gjennom å se på uttrykksformer som metaforer, bruk av nøkkelord og emosjonalitet i uttrykkene. Hun ser dette som uttrykk for talerens kognitive nettverk. Hun understreker dog at en slik diskontinuitet ikke nødvendigvis betyr kompartmentalisering⁴. Uttrykk og metaforer kan kopieres til bruk i andre diskurser, med nært knyttede skjema. Man må derfor også se på hvorvidt ideene som blir uttrykt foregår i diskurskontekster som har sammenkoblede eller frakoblede skjema. Jeg vil vise at dette er relevant i analysen av hvilke modeller som brukes i diskursen om filippinsk entreprenørskap, hvor motstående skjema har potensialet til å kolliderer og lage diskontinuitet (jfr. Strauss & Quinn, 1997:215). Hans W. Kristiansen mener også at det er fåfengt å bare fokusere på selve fortellingen i intervjuanalyse. Han siterer Charlotte Linde, som sier at livsfortellinger er som en sommerfuglsverm over en blomstereng. Noe kommer til og noe faller fra (s. 55). Kristiansen mener at informanter vil søke sammenheng og meningskonsistens i det de forteller, i ønsket om å framstå som moralsk høyverdig med narrativ autentisitet (s. 62). Elementer i fortellingen ”lukes ut” fordi de ”ikke passer inn i selvrepresentasjonen”. Teksten vil vise at jeg har forsøkt å sette informantens fortellinger inn i den sosiale og kulturelle konteksten de opplever i Dubai, slik den har kommet fram gjennom andre data i feltarbeidet, (jfr. Kristiansen, 2003:61).

Min rolle som ateist i det kristne filippinske miljøet, var ikke til å komme fra. Jeg slet lenge med å opprettholde antropologiske idealer om å gli inn i feltet og ”go native”, men ga til slutt opp. Det største problemet var at jeg er voksenblitt ateist, har tatt et personlig valg om ikke lenger å være kristen, og det medfører ideologiske antipatier for den typen misjonsvirksomhet og bibelkonservatisme som ICC sverger til. Jeg hadde spesielt problemer med de sterkt korrigerende og suggestive meldingene som konstant flommet innover meg som ikke-troende. Av og til ble det rett og slett for mye. Løsningen ble en kontinuerlig åpen diskusjon om disse problemene med flere av mine informanter, og disse diskusjonen ble både engasjerte og helhjertede. Etter hvert forsvant mine aversjoner mot karismatisk evangelisme, og jeg tror nå at jeg kan gi en så verdinøytral framstilling som mulig⁵. Dikotomiene hvit-filippiner og ateist-kristen gjorde informantens modeller mer tydelige, og jeg kunne dermed leve meg inn i deres verden, stille

⁴ Internaliseringen av konkurrerende ideer i ulike, uavhengige skjema.

⁵ Se for øvrig Blanes (2006) for en lignende situasjon.

spørsmål som passet dem og få svar som de ellers ikke ville gitt i vanlige overflatiske sammenhenger. Midt under intervjuet med ICC-disipelen Ces avbrøt hun, ble nysgjerrig på mine spørsmål og på hvordan jeg gjorde feltarbeidet. Jeg fortalte henne om metoden min og spurte henne om hva hun synes om spørsmålene, hvorpå hun responderte:

”Spørsmålene får deg til å tenke litt mer på, jaa.. hvordan det er... De er ikke rare, men spørsmål som er der, men som nesten aldri blir spurt. For noen som meg, som egentlig ikke tenker så mye på sånt, etter at jeg ble en del av denne kirken, så tenker jeg ikke så mye på livet. For meg handler det bare om å være glad og snill, og på en måte så får spørsmålene deg til å undersøke nøyere, du vet, hva som er der, du vet, det kan være mer enn en person kan fortelle deg (ellers), enn bare å være overfladisk (slik man ellers er), det er dypere kanskje, det er sånn jeg synes det er. De er både personlige og så sosiale.. og så..”

Kort om kapitlene

Første kapittel vil gi en bakgrunn for feltet. Innledningsvis tar jeg for meg UAE's historie fra å være en utkant på den arabiske halvøya til å bli en verdensmetropol. Så vil jeg ta for meg bakgrunn for det filippinske samfunn og dets migrasjonshistorie, og bakgrunn og framvekst av arbeidsimmigrasjon, før jeg avslutter med noen av premissene som ligger til grunn for at Filipino Expats ser behov for filippinsk selvhevdelse og identitetsoppbygging.

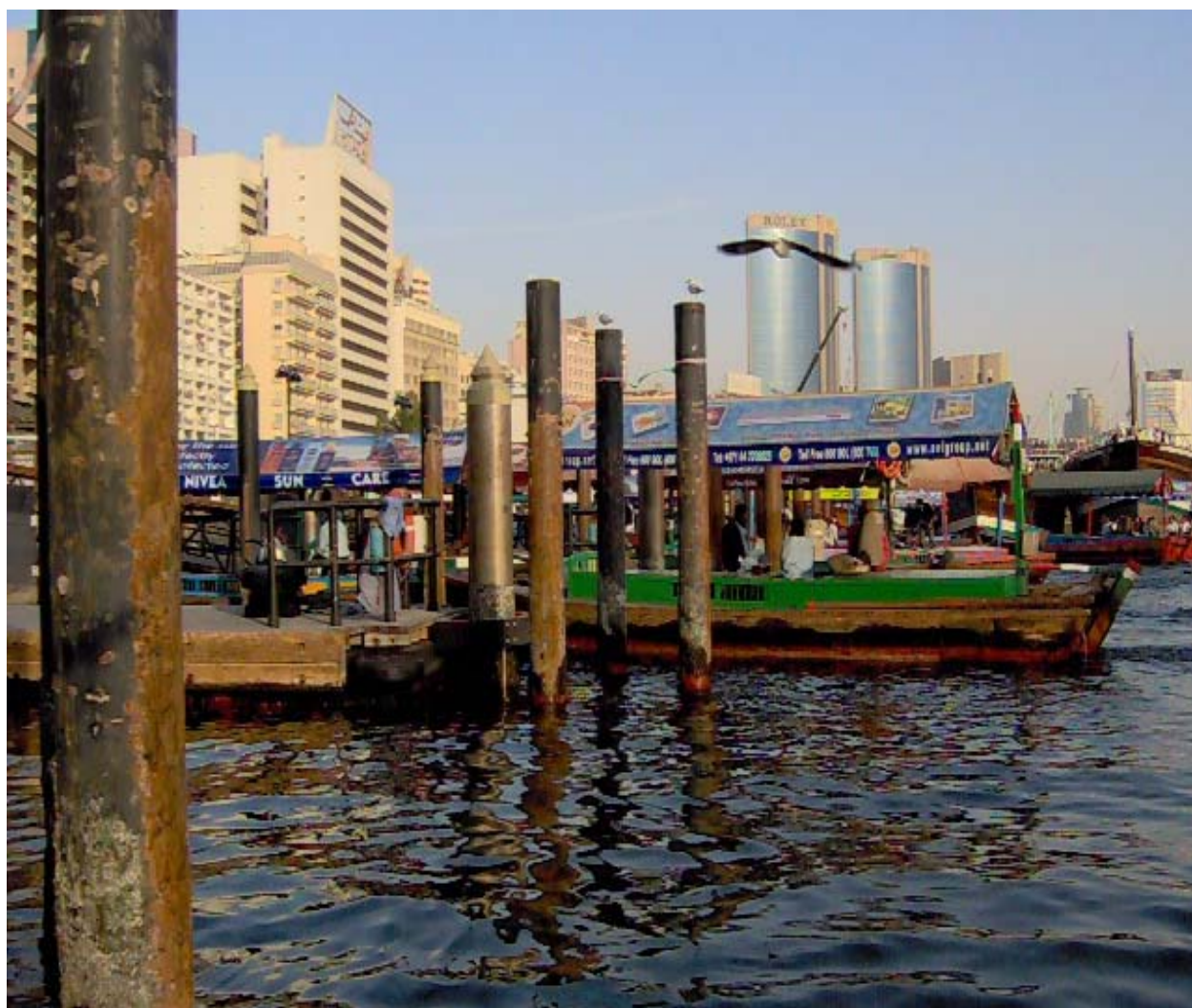
Kapittel 2 vil gi en presentasjon av Filipino Expats og biografiene til individene som jobbet der under mitt feltarbeid, samt indikere hvilke modeller som var viktige for hver enkelt av dem.

I kapittel 3 vil jeg presentere The International Church of Christ og deres modell og strategi for å være en multikulturell menighet, samt presentere noen biografier fra menigheten deres. Til slutt vil jeg legge fram en modell for evangelisk entreprenørskap som er sentral for Filipino Expats.

Kapittel 4 vil vise hvordan Dubai er delt inn i et hierarki av stereotyper, hvordan filippinere kategoriserer seg selv og hvordan andre kategoriserer dem. Jeg vil også presentere noen modeller

for hvordan dette håndteres på forskjellig måte.

Kapittel 5 vil ta for seg konflikten som oppstod i bedriften og en analyse av hvilke modeller som ble benyttet i etterkant. Dette vil bringe fram sentrale problemstillinger ved studiet av identitet blant gjestearbeidere i gulfen.

Del 1. Fra beduinlandsby til multietnisk kosmopol

Områdene som i dag utgjør UAE tilhørte det som før ble kalt Traktatstatene, et britisk protektorat som ble dannet for å stoppe piratvirksomhet. Befolkningen bestod av hovedsaklig av seminomadiske og nomadiske stammer som levde av å sanke perler langs den sørlige kysten av den persiske gulfen og daddelproduksjon i ørkenoaser, avhengig av sesong. (Heard-Bey, 2004) De mest befolkede områdene var i disse oasene som naturlig grenset mot den saudiske ørkenen ”Det Tomme Kvarter”; Rub Al Khali, og mot Hajarfjellene som strekker seg fra Hormuz-stredet i øst og sørvestover og grenser mot Oman.

Den emiratiske identiteten og samhörigheten er knyttet til de hierarkiske stammestrukturane, enn panarabisk tilknytning. Landet er inndelt i syv emirat, som er områder styrt av en stammes overhode eller shaikh, stort sett innen samme familie. Shaikhen fungerte som en alliansebygger, protektor og megler mellom de mindre stammene og krevde både skatt og bidro til at de mindre stammene hadde det de trengte. Islam ”..dominerer de kulturelle, moralske, sosiale, økonomiske, lovlige og politiske sfærene” og var samlende før det ble snakk om noen reel nasjonalstat. (Heard-Bey, s.135). Religionen har virket konformitetsdannende på sine praktiserende. Det emiratiske samfunnet var ikke delt inn i noen sekulære soner, men man har hatt en pragmatisk tilnærming til religionsutøvelse, med de 5 daglige bønnene i sentrum ble Traktatstatenes befolkning sett på som moderate, men dedikert heller enn fundamentalistiske.

Britenes innflytelse ble først virkningsfull de satte i gang utviklingen i området i forbindelse med oljeleting etter 2.verdenskrig. De bygde skoler og sykehus, gjorde Dubai til bank- og postfascilitetssenter, satte i gang havneutbedringer og bygde flyplass. Dette sysselsatte fattige, lokale stammefolk fra innlandet. Olje ble funnet i Abu Dhabi i 1960. Pga deres sentrale rolle i utviklingen ble britenes avgjørelse om å trekke seg ut av alle områder øst for Suez i 1968 møtt med skuffelse fra emirene. Utviklingen gjorde allikevel at statene kunne stå på egne ben. I begynnelsen var Bahrain og Qatar aktuelle som deltagere i unionen sammen med de syv Traktatstatene, med de trakk seg, trolig pga deres tidlige utviklede uavhengighetsfølelse og de syv Traktatstatene ble sett på som underutviklede. 2. desember, 1971 samlet Abu Dhabi, Dubai, Sharjah, Ajman, Umm al Qaiwain og Fujairah seg i De Forente Arabiske Emirater. Ra’s al Khaimah ble lagt til 10. februar 1972. (Heard-Bey, s.322-379)

Dubai i dag.

I dag er shaikhen av Abu Dhabi, Zayed bin Sultan al-Nahyan president og shaikhen av Dubai, Shaikh Mohammed bin Rashid er statsminister og visepresident. De andre shaikhene har mindre ministerposter og antallet ministerposter er fordelt etter emiratenes størrelser. Dubai har mindre oljeinntekter, men har finans og turisme som stadig økende biinntekter. Dubai er i dag et av de mest ekspansive bysamfunnene i verden, med en eksplosjonsartet utbyggingsfrekvens fra slutten av 90-tallet. Den første folketellingen i Traktatstatene i 1968, målte 180 000 innbyggere (Heard-Bey, s. 2). Tedad Census 2005 målte den totale populasjonen til å være 4,104 695. Dubai, som er det nest største emiratet i areal tar kraftig innpå Abu Dhabi populasjonsmessig. Emiratene har henholdsvis 1,2 og nærmere 1,3 millioner innbyggere. (Tedad, 2005). Brorparten av innbyggerne bor i byene, Dubai og Abu Dhabi, men begge emiratene har mindre bosetninger i innlandet. Sharjah's populasjon er det nå totalt 724,859, men er i ferd med å smelte sammen med Dubai-by i soer p.g.a. den kraftig stigende gjestearbeiderpopulasjonen. Det totale forholdet mellom gjestearbeidere og statsborgere i UAE er 81 % mot 19 %, (Tedad 2005). De små emiratene i nord har fra omlag 197 000 til 46 000 innbyggere. Brorparten av oljeutvinning finner sted innenfor Abu Dhabis land- og sjøgrenser. med mindre deler i Dubai og Sharjah. De små nordlige emiratene har en del shippingvirksomhet og det er en del småindustri i Ra's al Khaimah og Umm al Quwain. Abu Dhabi og Dubai sørger i dag for økonomisk støtte til de mindre emiratene og den nasjonale økonomien styres hovedsaklig av oljeinntektene fra Abu Dhabi.

Det meste av bebyggelsen i Dubai-by strekker seg fra grensen til Sharjah i nord og sør over langs den grunne kyststripen. Dubai Creek deler den eldste sentrumsbydelene; Deira og Bur Dubai. Utenfor disse bydelene har det de siste tiårene med økende hastighet kommet boligstrøk med høyhus, med alt fra trange arbeidsleirer hvor opptil 20 mann deler soverom til luksusleiligheter med svømmebasseng, og moderne businessområder med kontorlokaler og hoteller, og glamorøse strandparadis for turister og andre velbemidlede. Den eksplosive utviklingen i Dubai fører til stigende boligpriser. Flere finner det lettere å dagpendle fra Sharjah tross store trafikkproblemer mellom emiratene. Sharjah praktiserer en mer restriktiv Sharia-lovgivningen, noe som skal skyldes nære bånd til den saudiarabiske kongefamilien. Dubai blir på motsatt side betraktet som et av de mest liberale samfunnene i Midtøsten (bl.a. i turistinformasjon som Dubai Explorer, 2006). Det bor 73,4 % menn i Dubai. Mange av disse er dog gifte og forsørger for familien i

hjemlandet. I Sharjah er det lite for enslige å finne på. Jeg møtte flere både gifte og ugifte filippinere som bodde i Sharjah, men som kom til Dubai for å være med på fritidsaktiviteter. Dubai har også et yrende uteliv, som er så og si totalt fraværende i Sharjah p.g.a. alkoholforbud og andre restriksjoner.

I Dubai som ellers i UAE. kan du få europeiske og amerikanske klesmerker og spise på McDonalds, Kentucky Fried Chicken og Pizza Hut, drikke kaffe på kaffebarene til Starbucks, kjøpe den nyeste av elektronikk og datautstyr fra japanske og koreanske produsenter som Samsung og Sonny. På små internetcaféer i trange bakgater kan du høre en kakofoni verdens språk. Nigerianske menn chatter med sine etterlatte koner i hjemlandet på webcam og ved siden gjør fattige indere fra Kerala det samme, mens en mer velstående landsmann fra Bombay lager businessavtaler. Noen filippinere gjør avtaler om å gi besøksvisa til en slektning eller bekjent, kanskje sin ektemake, for at denne skal komme hit og få bedre muligheter til å tjene til livets opphold. Noen melder kanskje om at 80 % av den siste lønningen nå er sendt hjemover slik at de der hjemme endelig kan betale husleie og slipper utkastelse eller skolepengene til barna slik at de kan få den utdannelsen fremmedarbeideren selv ikke fikk i det fattige hjemlandet. Kanskje er det en syk mor eller far, tante eller onkel som trenger økonomisk støtte fra noen som jobber og tjener penger i Dubai til akutt medisinsk hjelp.

Utenfor kysten ligger skjelettene til 3 palmeformede og en globeformet øygruppe som skal huse luksusvillaer. Undersjøiske hoteller, verdens høyeste bygning og verdens største kjøpesenter skal etter hvert supplere en flora av allerede overdådige og skinnende kjøpesenter og hoteller med fontener, vannede oaser og glamourøse lyssettinger. Et av dem har sågar et innendørs skianlegg for de som måtte føle trangen til å gå på ski i ørkenen. Kontrastene er til å ta og føle på. Rikdom og glamour på den ene siden av gaten og inne i smugene på den andre siden fattigdom og nøysomhet. En reiseguide sammenligner Dubai med Las Vegas, mens noen kvartaler kan ligner mer på indiske slumkvarter. på gaten kan man ser lokale kvinner med sort abaya, noen med den karakteristiske nese- og munndekkende burqa-masken som er kvinner i området kan ikle seg, på samme fortau kan en gjestearbeiderkvinne fra både mer vestlige eller østlige strøk sprade av gårde i korte skjørt og høyhælte sko. På tv-en i vinduet på elektronikksjappa kan du se lokale kvinner med en annen type ansiktsmaske, pent sminkede i jeans og en avslørende topp i det de

synger amorøse kjærlighetsballader hengende rundt halsen på en kjekk arabisk adonis. I avisen kan man lese om hvor hardt myndigheten slår ned på prostitusjon, mens en hvit mann blir nedrent av ivrige halliker foran inngangen til bakgater i sentrale områder i Deira. Man møter lokale emiratimenn som myndig og nobelt spankuler rundt i sine lange hvite kjortler, kandurah'en på dagtid. På kveldene sitter noen av dem å drikker øl og banner ikledd slitte jeans og trang t-skjorte mens de ser på Premier League-fotball fra England med europeiske bekjentskaper. Noen av dem fortsetter kanskje etter kampen til en bar i en kunstig anlagt tropehage stemningsskapende belysning og fontener hvor han kan danse salsa og andre latinamerikanske danser med en blond nordeuropeisk skjønnhet ut i de sene nattetimer. Neste morgen, i fem-sekstiden hjaller bønneropene ut fra utallige minaretene rundt omkring i emiratet. Islam er en samfunnsstrukturereende religion som griper inn og former hverdagen til det dypeste i hver troende, men det er ikke sikkert den unge emiratiske danseløven rekker morgenbønnen. Utgangspunktet for den tradisjonelle lokale kulturen er på ingen måte det samme som det var for 35 år siden. Det har blitt en massiv utfordringen for dagens glamorøse, kosmopolitanske og multietniske Dubai å opprettholde minnene om dypt troende, fattige nomader i et sparsommelig og røft og ensomt ørkenlandskap.

Fra arabiske til asiatiske gjestearbeidere

Til tross for at den lokale befolkningen i GCC-landene er alt for lav til å imøtekomme behovet for arbeidskraft er det i realiteten ingen mulighet til å få statsborgerskap uten å bli invitert. Den siste folketellingen, Tedad 2005 viser at det er 81 % gjestearbeidere. Dette er den største andelen fremmedarbeidere i regionen og antagelig i hele verden. Nøyaktige tall på fordelingen etter nasjonalitet er vanskelig å kalkulere fordi gjestearbeiderpopulasjonen ikke vektlegges i folketellingen. Kapiscewski (2006:10) antyder at dette kan være fordi myndighetene ikke vil gjøre de utenlandske miljøene klar over deres egentlige størrelse og signifikans i samfunnet. Data om statsborgere går foran. I begynnelsen av gulfstatenes vekstperiode fra begynnelsen av 70-tallet og til slutten av 80-tallet ble arabiske arbeidere ønsket velkomne, med deres familier for å øke populasjonen. UAE iverksatte en policy som sa at minst 30 % av fremmedarbeiderne skulle være fra arabiske landene og de inngikk avtaler om rekruttering av arbeidskraft fra Tunis og Marokko. Iran, Pakistan og India var også godt representert, De arabiske migrantene var sterkt

delaktig i å etablere administrasjon, utdanningssystem, helseinstitusjoner og infrastruktur i denne perioden.

Fremveksten av republikanske, pro-sovjetiske og panarabiske bevegelser i bl.a. Syria, Egypt og Irak ble dårlig mottatt av shaikhene i Gulfen. Gjennom 70- og 80-tallet ble flere av disse arabiske fremmedarbeiderne fengslet og deportert for aktivisme mot monarkiene og arbeiderstreiker. Shaikhedømmene var ikke like negative til de vestlige "imperialistene" som hadde bygd opp landene, de ville bevare sin suverenitet og oljeinntektene. Lokalbefolkningen var fornøyd med stammehierarkiet og ville ikke noen Sovjet-inspirert sosialistisk republikk, slik noen krefter ivret for. Da panarabiske, republikanske Bath'ister ledet av Saddam Hussain fra Irak invaderte Kuwait i 1990 økte skepsisen til bruk av arbeidskraft fra andre arabiske land. (Kapiscewski, 2006:6-7). I følge Kapiscewski har 11.september og "krigen mot terror" skapt et skille med negative stereotypier og antipati fra gulfaraberne side ovenfor religiøse åndsfrender fra Irak, Palestina, Jordan, Yemen og Sudan. Etter den 2. Gulfkrigen, til sammen 1,5 millioner ble utkastet bare fra Saudi Arabia og Kuwait (Kapiscewski, s.8).

Den totale arabiske andelen av gjestearbeiderpopulasjonen i UAE. ble halvert fra 26 til 10 % fra 1975 til 1996. Samtidig økte den asiatiske andelen betraktelig. De fleste asiatiske gjestearbeiderne kom fra det britiske India (inkludert Pakistan, Bangladesh og Sri Lanka) og Filippinene. Asiater representerer ingen sikkerhetsrisiko og var økonomisk lønnsomme:

"(T)hey were less expensive to employ, easier to let-off, and thought to be more efficient, obedient and manageable... Moreover, Asian workers were used to leaving their families in their home countries, whereas Arab immigrants usually brought their families with them to the Gulf in hope of settling permanent."

(Kapiscewski, 2001:60).

Myndighetene i overbefolkede asiatiske land til med rekruttering og utplassering av arbeidere. Den ikke-arabiske delen av fremmedarbeider populasjonen i GCC- landene steg fra 12 % i 1975 til 63 % i 1985 (Kapiscewski, 2006:7). I UAE var den 85% av gjestearbeiderpopulasjonen i 1996 (Kapiscewski, 2001:62-63). Lovene om å gi førsteprioritet til henholdsvis nasjonale borgere,

GCC-borgere og til sist borgere fra andre arabiske land blir ikke håndhevet. Bahrains arbeids- og sosialminister; Majeed Al Alawi uttalte på et møte mellom GCC-landenes arbeidsministere at "...ikke-arabiske fremmedarbeidere konstituerer en strategisk trussel for regionens framtid". (www.middle-east-online.com).

”300 år i kloster, 50 år i Hollywood” – Dannelsen av filippinske kategorier

For å forstå filippinsk identitet må vi først ha en gjennomgang av kategoridannelser i Filippinene. Før den spanske koloniseringen det filippinske arkipelaget startet var det bare 7107 øyer, bebodd av forskjellige folkeslag (Rugkåsa, 1997:43). Etter at Magellan ble drept nær Cebu i 1521 under sin egen jordomseiling, ble øyene oppkalt etter den spanske kong Filip. Motivene skal ha vært misjonering, men også som springbrett for handel og kristning av Kina. Siden har filippinerne alltid identifisert seg med europeere framfor andre asiatiske naboer. Steinberg mener den spanske innflytelsen er overdrevet og at øyene ble forlatt til seg selv, til prester, noen få statsansatte og entreprenører. De ble egentlig en underkoloni av Mexico fra 1600-tallet (Steinberg, 1994:56). I århundrene etter ble Spania selv svekket og problemer i Latinamerikanske kolonier førte til en skepsis mot lokalbefolkningen. Det ble valgt å holde avstand til disse og heller la prester og mestiser styre den kontinuerlige utbyggingen av administrative nettverk og skolesystem. På landsbygda innsatte presteskaperet *compadrazgo*'er (føydherrer) som hersket over de innfødte småbøndene. Men fordi Filippinene var, slik Steinberg sier, ”en underutviklet del av imperiet, og Spania et var konservativt, underutviklet hjørne av Europa..” (s.60), stagnerte utviklingen. Innfødte filippinere ble holdt utenfor alt annet enn inkorporeringen av evangeliet og fremfor alt Jesus' lidelsesfulle død. Dette har i svært dominerende grad kommet fra kolonimaktene, men den er også avhengig av å opprettholde foregående rasjonaliteter. Det som har blitt betraktet som konservativ bondemotstand er i virkelighet en kamp for å bevare etablerte rasjonaliteter. Derfor er også Filippinene i dag fortsatt et lappeteppes av ulike kulturelle grupper: ”.. (T)he reality of the Philippines consists of objective structures arising from intersubjective expectations constrained and shaped by power relations. Filipinos are a product of a set of structures which they only partly constitute” (Pertierra, 1995:5). Dette indikerer at filippinere gjennom historien har etablerte kategorier for et ”rasehierarki” hvor de hviteste er øverst og de bruneste nederst, gjennom strukturerende og dominante samfunnsinstitusjoner og undertrykkende forhold. Slike kognitive

modeller legger grunnlaget for alt fra skjønnhetsidealer, til legitimering av autoritet og ønsket om å emigrere.

Det plurale Filippinene

Selv om historien viser at det filippinske arkipelaget har visse homogeniserende samfunnsstrukturer, er det fortsatt et multikulturelt og pluralt øyrike. Bl.a. er flere uavhengige urbefolkningsgrupper, Negritos, som har utviklet særegne kulturer på isolerte steder som mindre øyer, eller i fjellene langt inn i landet på de større øyene på forskjellige steder rundt om i

arkipelaget. De største kategoriene er Visayas og Luzon, som er svært forskjellige, selv om både folk fra Cebu og Manila er sosialiserte inn i det storbysamfunn, med nærere tilknytning til staten. Det er derfor ikke riktig å kalle filippinsk identitet for en etnisk identitet, men mer snakk om ”nasjonal tilhørighet og fellesskapsfølelse”. Den kulturelle identiteten er også svært forskjellig, fra region til region og en etnisk gruppe til en annen gruppe og fra en sosial klasse til en annen. Innenfor den ca. 85 millioner store filippinske populasjonen finnes det 170 språk som kan deles inn i 12 kategorier. Disse 12 kategoriene snakkes hver av over en minst en million mennesker. Noen av språkene er uforståelig for andre. Utdanningsnivået er også svært variert og det politiske og økonomiske strataen har store variasjoner. Steinberg identifiserer mestiser (euroasiatisk blandingsrase), kineserer og indios (”fullblodsfilippinere”) som de tre viktigste rasekategoriene som blir brukt i landet (s.42-52). I tillegg kommer de rundt 15 millioner som migrerer.

Pertierra mener politiske beslutninger er sjeldent i samsvar med folks egentlige ønsker i Filippinene. Den politiske eliten har en annen kulturell bakgrunn enn folket. Det allikevel innbakt i det filippinske politisk livet at denne herskerklassen skal regjere, det til tross for at mange tilsynelatende er bevisste på dette misforholdet. Filippinske identiteter; familie, etnisitet og religion er relativt uavhengige av den filippinske statens politiske rammeverk, derav er staten svakt fundamentert. (Pertierra, 1995:15) Pertierra mener derfor at en analyse av filippinsk politikk ved bruk av vestlige modeller, herunder klasseteori blir overfladiske. Følgelig er en analyse av dagliglivet, hvor sfærer av verdier, som resulterer i slektskapsbånd, lokalitet, og assosiasjon nødvendig for å avsløre trekk ved politikk, kultur og praktisk liv. Som eksempel nevner han at politikeres kjøp av stemmer i byttet mot tjenester, bare er en del av en generalisert verdisfære. Rugkåsa mener at slektskap og sosiale grupperinger er viktigere allianser en etnisk eller nasjonal tilhørighet. Hun identifiserer allikevel forsøk på å skape en filippinsk nasjonalisme, og denne er sentrert rundt arbeidsmigranternes ”ønske om å gjøre noe for landet sitt” (Rugkåsa, 1997:47). Dette er som nevnt et sentralt tema for meg videre.

Den katolske kirken og andre religiøse kategorier.

En homogeniserende faktor er religion. 90 % av filippinerne er kristne og 81 % katolikker. Selv om 9 % altså er protestanter, er den mest sentrale religiøse dikotomien mellom kristne og

muslimene, som utgjør omtrent 5 %. De er etterlevninger etter før-kolonielle handelskontakter. Størsteparten bor på Mindanao eller Sulu-øyene. I Filippinene er religiøs tilhørighet nært knyttet til oppfatningene av kategorier om rase og etnisitet. Moroene på Mindanao ble av flere av mine informanter ikke regnet som filippinere, fordi de er muslimer. Dikotomien gjenspeiles også i moroenes egen kamp for selvstendighet. En informant fra Davao, Mindanaos regionhovedstad, kunne fortelle at man ropte ukvemsord etter muslimene da han vokste opp der. En annen fra Manila fortalte, i motsetning til dette, at han gikk på college da han så en muslim første gang. Filipinas som ble observert i svart abaya (hadde konvertert til Islam) i Dubai ble omtalt med oppgitthet, med det ble også sagt at de hadde sluttet å være filippinere. For mange kristne filippinerne er Jesu død og oppstandelse noe som skjer daglig, og handlingene gjenskapes med stor innlevelse gjennom ritualer med pisking og korsfestelse. ”Gud ble personliggjort for dem som en slags kosmisk compadrazgo.” Denne relasjonen gjorde filippineren ”så ydmyk at han følte seg ute av stand til å håndtere gapet mellom sin egen utilstrekkelighet og det guddommelige (Steinberg, s.79-80). Kirkens rolle er så viktig at EDSA-revolusjonen antagelig ikke hadde kommet i gang dersom ikke den katolske kardinalen Jaime Sin hadde startet med fordømmelsene av Marcos-regimet. Kirken holdt seg i bakgrunnen på anmodning av pave Johannes Paul, men kardinal Sins tålmodige og forsonende kritikk tok slutt da Benigno Aquino ble henrettet i 1983. Marcos-regimets håndtering av valget 1986 ble av presteskapet stemplet som ondskap og valgsvindel. Slik innblanding fra kardinaler hadde man ikke sett siden før renessansen (s.96-99)

Filippinsk arbeidsmigrasjon.

Rugkåsa identifiserer tre bølger av migrasjon fra Filippinene: først da Ilustrado’ene fikk sin utdannelse i Europa på slutten av 1800-tallet, deretter en bølge med migrasjon hvor høytutdannede filippinere forsvant til USA. Brain drain-begrepet ble dermed født. Den siste bølgen ble delvis skapt av Marcos. Hans regime sørget for å spesialutdanne blant annet håndverkere som ble skipet ut, særlig til nyindustrialiserte land, blant annet i området rundt den persiske gulfen. 80 % av lønna ble pålagt å sende gjennom det filippinske banksystemet, slik at skatter og avgifter kunne trekkes fra. Staten ble både promotør og beskytter av expat-befolkningen. Marcos politikk har øyensynlig blitt

videreført, til og med erkebiskopen av Manila oppmuntrer filippinere til å dra ut og ”dele sin tro med mennesker i andre land.”

I 2006 jobbet 15 millioner av Filippinenes befolkning på 85 millioner i utlandet (2006 Survey on Overseas Filipinos Workers (heretter OFW's)), en økning på ni millioner siden 1995⁶. Bare fra 1. januar til 18. november 2006 ble nesten en million nye utenlandsarbeidere utplassert (Visayan Daily Star, 14.november, 2006). Remittance, hjemsendte penger fra migrantarbeiderne, steg fra 4,7 % av BNP til 13,4 % i 2006, og Bangko Sentral ng Pilipinas meldte at det i 2007 kom til å være 14,1 %. Samtidig stiger pesoen i verdi. (Manila Standard, 20. nov. 2006). Manila Times meldte uken før at en byggeboom ”sveipet over Metro Manila (Manila Times, 13.11.04) som følge av hjemsendte migrantlønninger. Remittance sørger for ny næringsvirksomhet og ikke minst utdanning og livsopphold til familiemedlemmer..

Men migrasjonen har ikke bare positive følger. Asian Development Bank advarer mot at nasjonen er offer for ‘brain drain’ ved at kvalifisert arbeidskraft emigrerer, spesielt lider helsesektoren under mangel på leger og sykepleiere. I filippinske medier advares det mot at innsprøytingen av remittance fungerer som økonomisk doping, og egentlig ikke hjelper den skakkjorte filippinske økonomien til å stå på egne ben. I stedet for at de intellektuelle engasjerer seg i hjemlandet, ”blir de drevet vekk av sine omstendigheter og overlater dem til hundene” (de Quiros, 2006). Den filippinske konsulen i Dubai mener ’brain drain’ er et nødvendig onde og at arbeidsmigrajon er et personlig valg. Det å forlate familien for bedre lønninger er en del av betalingen (Khaleej Times, 28.10.2006). Et annet problem er at media stadig kan rapportere om at filippinske arbeidsmigranter blir utsatt for mishandling, negative stereotyper og underbetaling (Rugkåsa, 1997:34). Disse faktorene er likevel ikke strukturerende på andre måter enn at de former offentlig diskurs og stereotyper. For å få et innblikk i hvordan disse menneskenes identitetsvedlikehold foregår, må man studere deres konkrete liv. Pertierra mener at filippinere gjensoppdager sine filippinske røtter i kontakt med nye kulturelle relasjoner og legger til: ”Moreover, the old conditions are ended or redefined as the barriers of class, ethnicity, gender and

⁶ Tall fra 1995 hentet fra Rugkåsa, 1997.

religion are experience under new conditions and distinct localities.” Disse nye betingelsene gjør filippinske migrantidentiteter enda mer ambivalente og komplekse: ”Under these conditions of postmodernity of personal identity most increasingly be individually negotiated since it at can no longer be maintained through the mediation of the local, using commensurable differences“ (Pertierra, 1995:7). Det som tidligere var sammenfallende enkle, kulturelle tradisjoner kan ikke lenger tas for gitt. Individets nye relasjoner blir mangslungne og relativt betydningsfulle etter kontekst.

Den filippinske diasporaen i Dubai.

Kapiszewski oppgir tallet filippinske fremmedarbeidere i UAE. til å være 120 000 i 2002 (Kapiszewski, 2006:10, tab.3.), hvilket gjør dem til den fjerde største nasjonaliteten bak henholdsvis indere (1,2 mill.), pakistanere (450 000) og egyptere (140 000). Den filippinske konsulen oppga i intervju til dette studiet at det *offisielle* tallet nå var 200 000. Dette ekskluderer dog den store andelen av filippinere som jobber illegalt på besøksvisa, og en annen velinformert kilde mener at det egentlige tallet er 350 000. I følge observasjon og utsagn fra informanter, deriblant konsulen, jobber flesteparten i servicesektoren og hele 10-20% av disse er kvinnelige hushjelper. Filippinere dominerer servicesektoren blant restaurantpersonale, i underholdningsbransjen og i hoteller. Man finner ofte filippinere som deler leilighet med andre nasjonaliteter, selv om de fleste bor med kababayans. I følge loven kan ikke ugifte av begge kjønn bo i samme leilighet uten å være i slekt. Dette respekteres stort sett, med noen få unntak. Det finnes ingen slik lov i hjemlandet.

Dubai har minst et tyvetalls filippinske lag og foreninger med uttalte mål om å ivareta og styrke filippinske nettverk. Alt fra basketballklubber med egen liga, fotoklubber med egne utstillinger og konkurranser, IT-design- og computerklubb, scrabble- og sjakk-klubber, sportsdykking og karateklubber som har som mål å styrke filippinsk samhold og kompetanse. The Filipino Dance Club har avdelinger i fire emirater, men den største er i Dubai og har 1500 medlemmer. Flere av regionene som Visayas, Ilocos, Mindoro, Bicol og Bohol har egne foreninger for å opprettholde sitt kulturelle særpreget (Filipino Community & Business Directory, 2004-2005).

Musikkkonkurranser i Idol-formatet, som Filipino Popstars, Dubai og Filipino Radio Idol

arrangeres årlig. Filippinerne er også aktive i religiøse foreninger som Singles for Christ, en forening som samler enslige, katolske migrantarbeidere. Den katolske kirken er den største av kirkene i Dubai, og filippinerne er en av de største nasjonalitetene i menighetene. Det arrangeres messer for dem på tagalog hver fredag og søndag.

Det lille som er å finne av tidligere etnografi om filippinske arbeidsmigranter, synes hovedsakelig å fokusere på deres offerrolle. Det sammenfallende mediebildet har i mine øyne bidratt til å forsterke slike degraderende oppfatninger av filippinere. Det var også derfor jeg valgte å se på forholdet mellom filippinske kulturentreprenører og deres strategier for å øke filippinsk status i det diskriminerende identitetshierarkiet i Dubai, og forholdet til andre kulturer og de kontraster og kategorier som oppstår derimellom.

Kapittel 2. The Filipino Expats - Kulturelle entreprenører i et multietnisk emirat.

I en diaspora på anslagsvis 250 000-350 000 filippinere som bor og jobber i UAE, vekkes det nødvendigvis et behov for å uttrykke seg kulturelt. Selv om den filippinske kulturarven er sterkt påvirket av kolonimaktene Spania og USA, og det er mange etableringer i vestlig eller euroamerikansk stil i emiratet, ser det ut til å være liten grad av integrasjon mellom europeere og filippinere. De generelle unntakene jeg kunne observere var blant filippinere med bedre økonomi enn gjennomsnittet eller personer som drev med entreprenørvirksomhet. Filippinene er ett av bare to kristendominerte land i Asia⁷. Det forsterker utgangspunktet for kulturelle kontraster i forhold til Midtøsten, India eller andre asiatiske områder i Dubai. Som nevnt i kapittel 1 har filippinske migrantarbeidere svært forskjellige utgangspunkter før de møtes i Dubai. Cohen og Barth argumenterer for at identitet genererer kognitive modeller (Cohen, 2000,| Barth, 2000). Jeg vil nå presentere hvordan disse modellene uttrykkes gjennom utsagn fra noen som jobber med identitetsvedlikehold; den filippinske kulturbedriften The Filipino Expats Group.

The Filipino Dream – i utfoldelse.

Da jeg ankom Dubai, ga Expats ut et magasin, The Filipino Expats, de hadde satt i gang med å arrangere konserter, og de planla andre kulturelle begivenheter. Bedriften ble eid av en 35 år gammel radioprater på det filippinske segmentet Filipino Rhythm på kanalen Dubai Eye. Dubai Eye er emiratets nest største og raskest voksende kanal. Radioprateren kaller seg DJ Joshua etter profeten i det gamle testamentet, og hadde vært en entreprenør allerede i hjembyen Cebu, som er hovedstaden i Filippinenes midtre region Visayas. Der startet han et bygningsfirma mens han studerte til sivilingeniør. Siden Joshua kom fra en lavere middelklassefamilie, måtte han jobbe deltid som radio-DJ ved siden av, men deler av inntekten gikk også til å spe på familieøkonomien til foreldrene og de fem søsknene. Farens inntekt som ansatt i et annet bygningsfirma, strakk ikke til. Firmaet vokste raskt, og som følge av at han stadig ansatte slektninger, ble han familiens klanoverhode da han bare var i slutten av 20-årene. På dette tidspunktet var han hovedforsørger for storfamilien og bidro økonomisk til at yngre søsken kunne fullføre høyere utdannelse og bli

⁷ Det nylig uavhengige Øst-Timor har ca. 88 ganger mindre innbyggertall en Filippinene.

ingeniører og økonomer. Valget av deres utdannelser ble også foretatt av han:

"Noen ganger ser jeg på andre familier, og de har sine egne liv, alle brødrene og søstrene, men i mitt tilfelle er det annerledes. Siden de begynte på college var jeg den som sa: Ta dette faget, ta denne graden. Jeg hadde en større plan for framtiden. Jeg hadde visjonen. Jeg sa: Du gjør dette og du må gjøre deg ferdig med dette... Noen protesterte og sa de hadde andre planer. - *Så hva er planen din?* Så jeg har lett for å overbevise dem om at dette er den virkelige greia."

Han ble også foreldrenes arbeidsgiver i bedriften, "da de stadig kom og spurte om penger hver måned", forteller han spøkefullt.

Han ble lokket til Dubai av kjærligheten. Hans blivende kone hadde fått seg jobb som flyvertinne i Emirates Airlines, han tok "en stor sjanse" og etterlot alt han hadde bygd opp til sine yngre søsken. Søsknene var ikke like enkle å overtale til å bli med. De var i en gunstig posisjon. Han overlot blant annet en fin bil til søsteren Lizyl (uttales Lisell). En relativt velstående tilværelse med hushjelp og tjenere, ble byttet ut med livet som en helt vanlig arbeidstaker i Dubai. Joshua slet lenge etter flyttingen.

"Jeg startet akkurat som de fleste andre. Jeg tok bussen på jobb.. Det var en tøff overgang (å være en vanlig ansatt).. sjefen kunne rope etter deg.. Da jeg kom var jeg full av selvtillit og sa: - *Ahh! Project Manager det fikser jeg...* og så etter et par måneder når (besøks-)visaet mitt gikk ut, sa jeg: - *Hmm! Kanskje jeg skal søke på jobb som sjåfør*, men til og med det kunne jeg ikke bli for jeg hadde ikke sertifikat (i UAE.). Så det.. gikk virkelig nedover.. Det tok meg seks besøksvisa før jeg fikk noe (jobb). Jeg reiste til Kish seks ganger".⁸

I følge Joshua startet det hele da han etter å ha hatt flere jobber møtte Andrew i et reklamebyrå. Andrew hadde en idé om et magasin for filippinere som han fortalte Joshua, men ingenting ble gjort på dette tidspunktet fordi de ikke hadde midler til å finansiere ideen. Det tok Joshua to år å

⁸ Iransk freezone-øy i den persiske gulfen som er vanlig destinasjon for fornyelse av besøksvisa.

nå sitt eget mål; et filippinsk radioprogram i Dubai. "Jeg levde som en skuespiller i Hollywood som må jobbe som servitør eller som bilvasker før man når drømmen sin.." spøker han. Han forteller at han sendte inn et forslag i en konkurranse om hvordan man kunne gjøre Dubai til et bedre sted:

".. i følge mine observasjoner er filippinere fun loving og bløthjertet, og det er trolig på grunn av at... vi liker å høre på myk og rolig musikk, og antakelig har dette å gjøre med vår innstilling. Og hvis vi kan dele dette (med andre), så vil man ikke høre folk rope og skrike av full hals, og man vil ha kaldere hoder i Dubai. Slik klarte jeg å overbevise investoren." ⁹

Han brukte idéen til å leie seg inn på Dubai Eye, ved hjelp av sponsorstøtte. Programmet Filipino Rhythm fikk en "stor tilhengerskare" og utvidet etter hvert sendetiden. Joshua og hans medarbeidere kombinerte ambisjonen om å nå ut til den filippinske diasporaen med å gjøre sendingene til en business. De fikk offiserer fra det filippinske konsulatet til å snakke på lufta om oppholdstillatelser, arbeidsrettstvister og andre problemer som filippinere i Dubai kunne være opptatt av. De laget en sms-tjeneste som de tjente penger på, samtidig som den aktiverte lytterne og ga dem mulighet til å stille spørsmål til konsulatets stab, men de kunne også komme med musikkønsker eller sende hilsener. Dette skapte en "buzz" blant den filippinske diasporaen og ga dem igjen flere muligheter til å selge reklame. Gjennom å vise til hvor mange sms-er som ble sendt inn, kunne de lokke til seg sponsorer. I begynnelsen ble ikke filippinere sett på som en kjøpesterk gruppe, men det er under endring. "De filippinske ansatte vil lytte og sjefen spørre hvilken kanal det er", og slik selger de reklame i bedriftene. Han forteller at Dubai Eye etter bare 2 år i markedet er den best premierte, størst voksende og nest mest inntjenende av de åtte radiostasjonene i Dubai. Kanalen er også den nest yngste (den pakistanske kanalen er yngst), og blir bare overgått i inntjening av den tyve år gamle britiske kanalen. Filippinernes sendinger sees på som en viktig grunn til suksessen, og de er lovet en egen filippinsk kanal på grunn av dette. Joshua sier at hvis ikke noe skjer med dette innen 2. kvartal i 2007, kommer han til å "trykke på en annen knapp". "Det eneste som har hindret meg er at jeg trenger å stabilisere familiebedriften

⁹ Denne generaliseringen om musikalisk smak er mer viktig for å beskrive nasjonal selvattribueringen hos min gruppe informanter og her en enkelt informant, enn å gi et representativt bilde av filippinsk musikksmak. I Dubai fantes det flere puber som hadde ansatt heavy metal band hvor langhårede filippinere underholdt.

først”. Backup-planen er å ”gå til den lavest tjenende stasjonen, gi dem inntjeningspotensialet til det filippinske segmentet på Dubai Eye, og spørre dem om hva de tror dette vil gjøre med deres egen inntjening”. Dubai Eye har programposter fra den iranske, kinesiske, franske og russiske diasporaen i tillegg til et afrikansk og et latinsk program hver sin kveld mellom 10 og 12, men bortsett fra de engelskspråklige programmene, som er mest dominerende, er det bare filippinerne som har mer enn én programpost. Filipino Rhythm sender også hver natt fra kl. 12 til 6 om morgenen. Joshua mener at dette er det beste tidspunktet for å nå filippinere, etter at de kommer hjem fra jobb i nattetimene og før andre drar på jobb tidlig på morgenen.

Som resultat av at han er på radioen, er han blitt et kjent navn blant filippinere i Dubai. Andrew fortalte meg en gang at Joshua er ”den mest populære filippineren” i Dubai. Det har igjen gitt han viktige kontakter i og utenfor den filippinske diasporaen, også i næringslivet. ”Folk vil gjerne gjøre noe sammen med deg. Filippinere liker stjerner. Og andre nasjonaliteter liker det også”. Ikke-filippinske forretningskontakter spør Joshua om råd om hvordan de kan komme inn i det filippinske markedet. Joshua sier at de fleste av hans venner i ”høyere posisjoner” er av andre nasjonaliteter, og at de liker å være sammen med han ”av samme grunn” (fordi han er kjent). De har også hjulpet han med ideer. Joshua har en spesiell rolle i det filippinske miljøet i Dubai, og ser på det som et viktig ansvar:

”Landet trenger folk som oss. Jeg var en kritiker av regjeringen da jeg var på radioen i Filippinene, og jeg var involvert i politikk. Hvem kan hjelpe landet vårt til å ha et navn? Vi må gjøre det selv. Vi kan ikke være avhengige av andre land, for vi har så liten innflytelse internasjonalt. Jeg vil være en forskjell. Jeg vil lage noe som vil få vårt land til å skinne og noe å være stolt over som filippinere.. Jeg nyter livet mitt i Dubai. Folket vårt fortjener noe av det vi har her. Kunnskap og finansielle forbindelser slik at vi kan gi noe slik (levestandard) til våre kabayans. (Motivasjonen min) stammer fra å bare ville hjelpe familien, og så etter hvert landet som helhet. Hvis familien min nyter finansiell stabilitet av at jeg er her, så kan jeg bringe flere fra familien hit, så hjelper hele familien en by, og så hjelper en by landet... Jeg hjelper ikke bare disse menneskene direkte, jeg hjelper hele samfunnet (indirekte)”.

Denne motivasjonen våknet i han da han kom til Dubai.

”Da jeg kom hit innså jeg dette at: - *Aah! Vi er i et samfunn av nasjoner og hvis vi ikke står samlet kommer vi til å miste vår identitet.* Jeg ble mer oppmerksom på at vi ikke står samlet, vi har så mange forskjellige originale kulturer hjemme. Folk kommer hit og er forskjellige. De er Cebuano, Bisdak, Manila.. Jeg ville utslette det. Vi er ikke her for å representere vår region eller vår by lenger. Vi er her som representanter for landet som helhet, ja det er én ting. Filippinene har forskjellige trekk, forskjellige regioner, så jeg bruker radioen som verktøy for å si at vi må være samlet.. Jeg var en stor kritiker av regjeringen hjemme, men da jeg kom over hit så oppdaget jeg at Filippinene er det eneste landet jeg tilhører. Jeg må være glad i det landet. Jeg må ta et standpunkt om at jeg er en filippiner. Jeg må gjøre godt eller noe bedre til inntekt for landet mitt. Det forandret oppfatningene mine 180 grader”.

Joshua er den inkarnerte entreprenør. Jeg vil komme tilbake til en analyse av hva det vil si for hans kognitive modeller i kapittel 5, men jeg avslutter denne bolken med hans mål for Expats, og lar det være et foreløpig bakteppe for historien og ambisjonene til den dypt religiøse Andrew, som ble Joshuas forretningspartner i Expats og redaktør av magasinet Filipino Expats. Joshuas ambisjon er ikke beskjeden.

I vårt siste møte sitter vi på et kontor som Expats låner av noen emiratiske kontakter i forbindelse med utvidelsen med en ny gren på Expats-treet; byggefirmaet som den nyankomne broren Sonny har ansvaret for. Det han forteller får meg nesten til å falle ut av stolen. Jeg har nettopp spurt han om de har formulert noen visjon for utviklingen av Expats. Joshua sitter som vanlig rolig tilbakelent og er selvsikker:

”Ja definitivt, visjonen er at Expats skal bli det største filippinske konglomerat utenfor Filippinene...”

Inkludert i denne visjonen, legger han til, er at han vil inn i bygningsindustri, eie et eget hotell og et eget flyselskap. Jeg prøver å forklare hva jeg vil fram til, slik at det ikke skal forveksles med hans personlige drøm, men han holder på sitt.

”Ja virkelig. Den forretningsmessige visjonen, vet du, er at Expats skal bli det største filippinske konglomeratet utenfor Filippinene. Det er enkelt sett å prøve å oppnå noe, for å lage et navn og for å gjøre filippinere stolte over seg selv, over at de kan skape seg et navn utenfor Filippinene. Det er ingen grunn til at ikke filippinere kan få det til, fordi vi (OFW's¹⁰) utgjør 10 % av den totale populasjonen i landet (Filippinene)... 10 % av folk som meg, som også har den samme visjonen”.

- Så ingen annen *ideologisk* visjon?

- Bare det. Det største konglomeratet utenfor Filippinene.”

En disippel for sine kabayans.

Andrew er også 35 år og kommer fra en middelklassefamilie i Metro Manila-området. Han fikk sin utdannelse fra et av Filippinenes beste universiteter, De La Salle. Etter studiene jobbet han med film i Manila. Han fortalte at han var med på store film- og tv-produksjoner før han ble oppgitt over all "umoralen i filmbransjen", og søkte noe med mer dybde. Når Andrew for en gangs skyld fremhevet sine bragder for meg, tolker jeg det som om det i dette tilfellet var mer snakk om å opphøye kirken til den verdien han ser i den. Han takket på en måte nei til et liv i sus og dus til fordel for kirken fordi ”Gud er størst”. Uten at han gikk noe videre inn på hvordan det konkret hendte, fortalte han at han ble bedt med av noen venner og slik ble han med i The International Church of Christ. Her ble etter hvert predikant i en av menighetene i Manila. Han ble også lokket til Dubai av jente, en ”søster”¹¹ fra i ICC., som hadde flyttet dit, men dette ble det aldri noen god historie av, slik det heller ikke hadde blitt for Joshua. Det var Andrew som fikk med Joshua i ICC etter at de hadde møttes da de jobbet i reklamebyrå sammen. Andrew forteller

¹⁰ Overseas Filipino Worker.

¹¹ Menighetens medlemmer i International Church of Christ kaller hverandre ”søstere” eller ”brødre”, eller ”sis” og ”bro” på slang. Folk i menigheten i Dubai hadde sågar i to kollektiv som het henholdsvis ”Sisters House” og ”Brothers House” hvor noen få utvalgte disipler bodde. Vi bodde i Andrews House.

lite om seg selv og hvilken påvirkning han har på andre. Men slik Joshua forklarer det, skjedde dette på grunn av Andrews ”storhet” og at han kunne se at han var ”et godt menneske”. Andrew lever livet sitt så godt han kan etter Bibelen. Han er veldig karismatisk, blid og engasjert der han ferdes blant alle slags mennesker, og derfor også en populær mann som ikke er redd for å si fra hva han mener. Han har venner blant mange nasjonaliteter og andre religioner. Han var ”landlord” i en leilighet hvor en muslim, en hindu og en ateist bodde, samtidig som hele hans væren gikk ut på å være disippel i International Church of Christ. Han fortalte at en viktig motivasjon for å bo i Dubai nettopp var å få tilfredstilt nysgjerrigheten sin ved å møte mennesker fra så mange forskjellige kulturer. Han legger heller ikke skjul på at denne søkende væremåten er nært knyttet til at han vil være et forbilde for andre og vise hva ”Gud kan gjøre med deg hvis du bare tror på han¹²”. Dette idealet har også sammenheng med generelle strategier for konstruksjon av det multietniske religiøse samfunnet som The International Church of Christs har globalt (jfr. Stanczak, 2006).

Joshua ”brukte navnet” sitt til å få nye kontakter, gjøre nye forretninger og fikk etter hvert kontakter og kapital nok til å investere i Andrews ide. Andrew forteller at han hadde en drøm om å gjøre noe for sine *kabayans*. Han så hvordan mange av filippinerne slet dag ut og dag inn med lange arbeidsdager, undertrykkelse fra arbeidsgivere og hjemlengsel, samtidig som det var mangel på tilhørighet og samhold innad i den filippinske diasporaen. Han ville derfor gi dem noe som kunne døyve hjemlengselen og øke den nasjonale selvfølelsen. Joshuas mål som investor er selvsagt å få bedriften til å være lønnsom, for så å hjelpe familien for så å hjelpe storfamilien, for så å hjelpe byen o.s.v. For å hjelpe må bedriften være lønnsom. Andrews mål er ikke slik formulert. Det er knyttet til et religiøst fundamentert ønske om å gjøre noe for sine landsmenn, noe som kan holde motet oppe i tunge stunder i et fremmed land. Han sa at dette var den oppgaven som Gud hadde gitt ham i livet.

¹² Jeg gjorde ingen intervjuer med Andrew slik at det meste av data fra han er samlet inn fra utallige uformelle samtaler og deltagende observasjon. Disse omhandlet for det meste ICC’s religiøse script som vil bli grundigere analysert i kapittel 4. Derfor er det mindre utsagnsdata i denne delen.

Redaktøren i arbeid.

“Truly the work of a true Filipino.”

Magasinets uttalte mål på lanseringsfesten i 12. juni 2004 var å ”inspirere, motivere og sette fart i filippinere i utlandet til å nå større utsikter.” Andrew ville vise at man også kan lykkes som filippiner. Lanseringen skjedde på den filippinske uavhengighetsdagen, og det første filippinske radioprogrammet i Dubai ble samtidig offisielt lansert. Magasinet kom i virkeligheten ikke helt i gang før i november samme år. I følge novemberutgaven av The Filipino Expats var dette en av de største begivenhetene noensinne for det filippinske miljøet i Dubai. Fem måneder etter begivenheten gjengir magasinet endelig entusiastiske kommentarer fra noen av de tusener av filippinerne som dukket opp. ”Very nice! At proud tayo na may Filipino Expats magazine (Stolt over Filipino Expats magasinet)”, sa en, og fortsatte med å si at dette vil rette oppmerksomheten mot samarbeid mellom filippinere. En annen kommenterte feiringen av uavhengighetsdagen med:

”Feeling at home! Pinoy na Pinoy... feeling nasa Pilipinas (Pinoy¹³ ved pinoy... føles som i Filippinene”, og enda en: ” It’s a wonderful feeling.. Especially after office hours, you have to find yourself.” (The Filipino Expats, Vol. 1. Issue 002-2004)

Trykkpressene begynte å rulle mer regelmessig med månedlige utgaver fra november 2004. Magasinet fikk mye gratis PR gjennom kontakter på konsulatet og Dubai Eye. Populariteten steg, men i følge Joshua tapte de penger i halvannet, nesten to år, på grunn av sviktende reklame- og abonnementsinntekter, samt høye kostnader ved trykkingen. Magasinet skulle se bra ut, slik at filippinere kunne være stolte av det. Og det var de.

” (The Filipino Expats) is truly the work of a true Filipino. “I was so happy to read one of your issues because it inspired me so much about life here in Dubai. It serves as a vessel for information from the Philippines and nearby countries...”
Doreimon Tiffany, Al Quoz (Readers Comments, Filipino Expats, Vol 1, Issue 008, 05/06)

Innholdet var variert, men mye var det man kan kalle lett underholdningsstoff om hjemlige filmstjerner og popmusikere, missekonkurranser og idrettsbragder. Det dekket også arrangementer i Dubai som Filipino Popstars, den filippinske basketballserien i emiratet og eksamineringen ved Filipino Dance Club. Annet innhold var featureartikler om forskjellige filippinske yrkesgrupper, som badevaktene på den luksuriøse beachresorten Wild Wadi, om salgsløst arbeid i den tollfrie sonen (hvorav de fleste hadde vært i Dubai i over ti år), om hvordan det er å feire jul hjemmefra for tiende året på rad, reiseskildringer fra filippinere i Paris og Hong Kong, utlendingers oppfattelse av filippineres væremåte, navngivning og spisevaner, og suksesshistoriene fra en sykesøster som har vært i Dubai i 30 år og en arkitekt som tegner noen av Dubais mest spektakulære bygningskomplekser. Fra begynnelsen inneholdt magasinet også faste spalter fra radiopraterne Maria og Bluebird fra Dubai Eye, i tillegg til Joshuas faste spalte. Etter hvert ble også den ukentlige faste timen med konsulatets stab på Filipino Rhythm transkribert til magasinet, slik at flest mulig skulle få med seg konsulatets råd til kabayans med problemer i Dubai.

¹³ Pinoy er et allment brukt uttrykk for *filippiner*.

Magasinet hadde altså eksistert i litt over halvannet år da jeg startet feltarbeidet mitt. Kontorene til Expats lå på denne tiden leiligheten til Andrew i en bygning i det sentrale Bur Dubai-området, det gamle sentrum i Dubai. Leiligheten ble leid ut av Andrews og Joshuas tidligere sjef i reklamebyrået. Bygningen er for det meste bebodd av indiske familier. På tidspunktet jeg flyttet inn, bodde Andrew og Benjie, Expats abonnementsansvarlige, og bulgareren Nikolai (som ikke hadde noe med Expats å gjøre, men var med i ICC). I tillegg bodde også Expats' markedsansvarlige; Mark fra Mindanao, der en måneds tid og bandlederen Albert fra Metro-Manila i cirka to måneder. Expats var managementet til Alberts band, The Brown Republic¹⁴, og de jobbet med å gi bandet et permanent spillested på et av byens hoteller. Fred, som var grafisk ansvarlig, var også fra Metro Manila, og hadde bodd i leiligheten inntil jeg flyttet inn. Blant kontorpersonalet var også Doris, Divine (uttales som det engelske ordet *devine*) og Joshuas yngre søster Lizyl, alle fra Cebu eller Visayas-regionen. Expats planla å flytte kontoret ut av leiligheten på grunn av flere ulemper. Trafikken av mennesker til og fra kontoret medførte klager fra naboene. Klagene gikk på at ungarer og kvinner¹⁵ gikk inn og ut av leiligheten hele dagen. Om denne misnøyen hadde sammenheng med at prostituerte frekventerte åpenlyst i gatene utenfor, skal av meg være usagt, men andre kontorer i bygget hadde også ansatte og klienter av begge kjønn som ”gikk inn og ut” av deres lokaler. Det gjorde ikke saken bedre at hvite menn ble sett gå inn i leiligheten. Klagene insinuerte også at alle disse menneskene bodde i leiligheten samtidig. Bygningen var ment som en familiegård, og bachelors eller ungarer ble sett på med stor skepsis¹⁶. Andrew og Benjie la ikke skjul på sin mistanke om at det lå en skepsis til filippinere til grunn for disse klagene. En annen grunn til flyttingen var rett og slett at det ble sett på som upraktisk for arbeidsforholdene å ha kontoret i en leilighet, og det gjorde sitt til at det ble planlagt flyttet. Det var likevel uklart akkurat når flyttingen skulle skje.

¹⁴ Navnet ”The Brown Republic” refererte til Filippinene og filippinernes hudfarge, men bandet var ikke et politisk band. Repertoiret besto for det meste av euro-amerikanske poplåter fra 80-tallet.

¹⁵ I Dubai, som i de fleste andre arabiske land er det ikke tillatt for menn og kvinner som ikke er i slekt eller gift å bo sammen.

¹⁶ I Dubai er noen spesielle bygninger og bydelere avsatt for bachelors. En kvinne ferdes skjelden alene på slike steder. Mer om bachelorkategorien i kap. 4.

”Vi er her for tjene og vår familie for å bruke pengene vi sender.”

Da jeg begynte studiet mitt var det bare Divine og Doris som var katolikker i Expats. Mark hadde også deltatt i gudstjenester i ICC, men fant ut at det ikke var noe for han. Han var 40 år og oppvokst i et presbyteriansk hjem i Agusan del Norte i nordre Mindanao. Han tok utdanning i markedsføring ved Silliman University i Manila, som ble valgt på grunn av familiens protestantiske tilhørighet. Han begynte å jobbe med import/eksport, deretter i bank og så flyttet han hjem til Mindanao for å jobbe i radio og være med faren som lå for døden. I radioen var halve jobben å være på luften som nyhetsopplser, og andre halve ute i feltet for å søke etter sponsorer til radioen. Da radiokanalen etter noen år ble kjøpt opp, ble han flyttet til Cebu-kontoret, og slik møtte han Joshua som jobbet som programleder der. Til sammen jobbet han slik i ti år før han ble headhunted av et nytt firma for å jobbe som mediakoordinator. Men etter tre år ble han misfornøyd fordi han ikke fikk følge opp sine medarbeidere. Han mailet med Joshua i Dubai, som tilbød ham å komme over og begynne som markedsansvarlig i Expats. Mark kom til Dubai 13. november 2005.

Mark er gift og har en sønn på 7 år hjemme i Mindanao. ”De er i Filippinene, mens jeg er her i Dubai. Jeg er så ensom her, Ooo-hoo!”, spøker han melodramatisk og ler. ”Men jeg prøver å bli glad, selv om det er for ensomt i Dubai (uten dem)”. Han har ikke vært hjemme siden han kom til Dubai for over et år siden. ”Dette er min første gang til å dra til utlandet... Jeg var fornøyd med lønnen min i Filippinene, men sluttet på grunn av politikken til firmaet. Jeg trengte en forandring fra problemene som oppsto.. Han mottar samme lønn i Dubai som i Filippinene. Med sin milde stemme forteller han:

”Jeg sender 20 000 pesos hjem. (Det er) 80 %.

Jeg tror han tuller og ler, jeg sier: - Waoh! Du bryr deg skikkelig mye om familien din.

- Ja, jeg er virkelig glad i dem. Det er derfor jeg er her. Jeg jobber her for dem.”

Han ser at jeg tror han tuller; ”Det er sant! 80 %... Jeg tuller ikke... jeg sender 80 % av lønna til Filippinene. Kanskje du lurer på hvordan? Fordi jeg har dette motet til å ta opp ekstrajobber (sidelines), og du vet denne ekstrajobben jeg har, massasjen min.. Den ekstra inntekten hjelper virkelig behovene mine her i Dubai.

- Det er nok til å dekke levekostnadene dine?
- Jeg er ikke så kostbar, spøker han.
- .. også bruker du jo også mye av tiden til å jobbe..
- ”Ja, det meste.. ”

Mark lot til å ha et pragmatisk forhold til religion. Han var dypt religiøs, men kunne gå i forskjellige kirker uavhengig av trostilhørighet:

”Da jeg vokste brakte foreldrene mine meg til United Church of Christ i Filippinene, som er en protestantisk kirke, men jeg respekterer enhver religion.

- Men du kan gå til hvilken som helst kirke?
- Ja. Fordi jeg tror at ingen religion kan redde bare deg selv.. hvis du har troen. Hvis du tror, da vil du bli frelst, det tror jeg. Jeg har gått til Al Shadaj¹⁷, den romerske katolske kirken og baptistkirken, og her i Dubai Den Hellige Treenighets kirken, St Marys og kirken til Andrew.. ICC., men nå fra den siste måneden har jeg ikke gått i kirken fordi jeg bor i Sharjah og det er for langt til kirken derfra.”

Som vi ser, er Mark vant til å være en proaktiv individualist som kan gå egne veier. Han sier at han setter sitt eget personlige forhold til Gud foran menighetens forhold til Gud. Alt han gjør, er mellom han og Gud. Det er det sentrale for han. Som vi skal se senere, har han ingen store tanker eller strategier for fellesskapet, slik Joshua har, men er i Dubai primært for å tjene penger til familien.

Fra gata i Davao til business i Dubai.

Historien til Benjie er nesten som tatt rett ut av en Disneyfilm. Han er fra Davao som er hovedstaden i Mindanao, og ligger helt sør i landet. Han vokste opp i fattige kår, og moren hadde problemer med å forsørge familien etter at faren stakk og etterlot henne med to døtre og en sønn. Problemene i familien ble for mye for ham, og omtrent 10 år gammel rømte han hjemmefra. Etter det vokste han opp som hjemløs, bodde hos venner og i kortere perioder senere hos andre

¹⁷ En Filippinsk protestantisk menighet.

slektninger. Hva som fikk han til å rømme, sa han ikke så mye om. Benjie selv bare ler sin litt rå latter og sier: ”Jeg ville bare se verden.” Han forteller at han tjente penger ved å hjelpe fiskerne, blant annet ved å svømme etter garn. Akkurat hvordan det gikk til fikk jeg ikke klarhet i, men fordi han var en god svømmer ble han en dag oppdaget av det filippinske stupelandslaget. Han forteller at han før det levde et hardt liv fra hånd til munn, at han brukte narkotika, sniffet og drakk. ”Jeg var en *kjip* (bad), mann. Jeg var skikkelig *kjip*.” (legger trykk på ”bad”).

Stupelandslagets rekruttering av fattige unge talenter snudde opp-ned på framtidsutsiktene. Han ble trent, fikk disiplin, lærte å spise riktig og leve et sunt liv. Han forteller at Filippinene på denne tiden hadde en kinesisk trener/manager som var veldig streng og fikk skikk på han og de andre guttene. Benjie nådde langt og vant noen medaljer i det filippinske mesterskapet, men like før uttaket til OL oppdaget han og en kompis at de kunne tjene mer penger på å bli badevakter på en luksuriøs strandresort utenfor Manila. De hoppet derfor av stupelandslaget og begynte å jobbe der. En dag han var ferdig på jobb og kom ut av porten på strandresorten stod plutselig hans ene søster der. Han hadde ikke hatt kontakt med familien siden han rømte hjemmefra. Det som fikk søsteren til å gå dørstokkmila var pengeproblemer i familien. Benjie hadde nå gått fra å være en hjemløs rømling som familien ikke brydde seg om, og vice versa, til å bli den med høyest inntekt. Siden har Benjie vært den viktigste inntektskilden for den fortsatt fattige familien og han betaler for skolegangen til søstrene. Benjie har selv ingen skoleutdannelse annet enn kursene han fikk som idrettsutøver og på baderesorten. Sånn sett stakk han seg ut fra mengden i Expats og I.C.C.-miljøene. Han var en energisk, aktiv og sentral disippel, spesielt på menighetens sosiale arrangementer, men ledet aldri bible talks eller andre samlinger. I Expats gjorde han mye grovarbeid. Benjies rolle i forhold til andre i Expats blir tydeligere etter hvert som jeg kommer til de sentrale hendelsene jeg skal behandle her..

Mens Benjie var i Manila møtte han Andrew og han ble etter hvert frelst. Siden har Andrew hele tiden hatt et ansvarsforhold til han¹⁸. Han sier han har en ambisjon om å få Benjie opp og fram i livet. På grunn av denne nesten storebror-lillebroraktige relasjonen rådet Andrew Benjie til å bli med til Dubai. Han ble ansatt som badevakt på luksusbadelandet Wild Wadi som ligger like ved 7-stjernershotellet, Burj al Arab. Da The Filipino Expats kom i gang fikk Benjie stillingen som abonnementsansvarlig og sluttet på Wild Wadi. Dette var til da det høyeste punktet i Benjies

¹⁸ Det er vanlig med disippel-mentor forhold i ICC.

karriere. Det hadde til da bare godt oppover for han. The International Church og Christ og Andrew hadde gitt han en mening i livet og tatt han ditt han var i dag. Sammen med disiplinen han fikk gjennom treningen med den kinesisk manageren hadde kirken klart å få den rusmisbrukende gateguttene på rett kjøl. Han la all sin lit på at dette ville bringe han godhet og lykke. Men i Dubai kan som sagt ingen meningssystemer taes for gitt.

”Jeg er ikke desperat..”

Fred er 37 år og kommer fra en bydel i Central Manila. Han har 2 søstre og 4 brødre. Men da han var ca. 10 år ble moren handikappet og Fred ble satt bort til en barnløs tante og hennes mann. Disse hadde god utdannelse og inntekt så Fred hadde en god barndom materielt sett. Det ble bare til at en viss kontakt med familien opprettholdt. Fred vokste opp i trygge omgivelser, nesten for trygge. Han oppholdt seg stort sett alene hjemme og følte seg ensom og sjenert, forteller han. Han følte seg forlatt av resten av familien. Onkelen hans var veldig religiøs og oppdro Fred til å bli strikt katolikk. Fred var misfornøyd, med den katolske kirken og dens ritualer. Han leste bibelen ofte, men syntes ikke katolikkene gjorde det som stod i bibelen. I stedet for hadde de mange andre ritualer som det ikke stod der.

”Du vet, spanjolene hjernevasket filippinerne til å bli katolikker. De tilber idoler, du vet, og denne høye presten og deres tradisjoner i stedet for vennskapet (mellom disiplene).. Så jeg ba til Gud om at jeg skulle finne en kirke som var sånn som det stod i bibelen at den skulle være.”

Han oppdaget ICC. Det samme året som han ble ferdig utdannet. Han var blitt voksen og skulle klare seg selv. Han ville ut av huset til onkelen og tanten. Det var på tide å finne sin egen vei. Dette motet gjorde nok sitt til at det ble lettere for han å finne sin religiøse tilhørighet. Jeg spør om ikke forholdet hans til familien ble endret da han ble ”born-again”, men han forteller at det førte til at han tok kontakt med dem igjen og fikk et nærere forhold til dem. Tidligere hadde han bare holdt seg hos tanten og onkelen. Han sier at han forandret seg følelsesmessig:

”Forholdet vårt ble nærere. Jeg ble mer åpen. Jeg turte og vise følelsene mine. Jeg

ble oppmerksom. Jeg skjønnte at jeg måtte ta vare på familien. Så vi ble nærmere sammenknyttet enn vi var når vi ble skilt fra hverandre. Bibelen lærte meg, eller slik de lærer den i kirken vår, lærte meg at jeg måtte være aktiv i mine forhold til andre mennesker også familien. Jeg begynte å ta initiativ. De ble til og med i kirken, men problemet var bare at jeg ikke fulgte dem opp.”

Søstrene er Jehovas vitner. Det synes han ikke noe om. Han sier ikke noe om forholdet til onkelen og jeg spør heller ikke. Mens han var med menigheten i Manila møtte han Andrew. De var begge ledere i 2. distrikt. Menigheten i Manila hadde 2500 medlemmer og måtte derfor deles opp i distrikter.

Utdannelsen han tok var en bachelorgrad i industrial sciences – basic industry/ handcraft som tok 4 år og et år i omsorgsfag (caregiver/ nursing). Han var ferdig da han var 21 i 1996.

Yrkeskarrieren begynte som fotograf i et av Manilas største kjøpe senter Shangri La Mall. Han jobbet med fotofremkalling, som operatør og kundebehandling. Her var han i nesten 3 år før han ble tilbudt å dra til Dubai av et rekrutteringsbyrå. De kalte han inn til intervju og fortalte at han skulle jobbe med digital fotofremkalling. Lønna hans ble femdobbel og firmaet ga han ”company visa” (arbeidstillatelse) med en gang han kom. Tilbudet var for godt til å avslå..

Fred jobbet i Dubai i 3-4 år. Han ble etter hvert overført til en annen avdeling og trent i design. Han fikk tillit og utviklet kompetansen sin og hadde det bra. Men i 2003, etter nesten 5 år fikk han et tilbud om å jobbe i Tanzania innenfor grafisk design. Han ble veldig nysgjerrig og fristelsen dro han dit. Men han fikk problemer med arbeidsforholdene og ensomheten der. Allerede etter 1 år hadde han fått nok. ”Det er ingen filippinere i Tanzania.” Problemet var bare at arbeidsgiverene ikke ville la han reise. Han hadde ikke noen kontrakt han måtte fullføre, men de ville ikke la han reise. Siden den filippinske ambassaden var i Kenya, kunne de ikke hjelpe han å flykte. De rådet han til å bare sette seg på bussen og reise til Nairobi, så skulle de hjelpe han derfra. Fred forteller at bussreisen gjennom Tanzania til den kenyanske grensen var det verste han har opplevd. Han var livredd for at bussen plutselig skulle bli stoppet og at de skulle ta han med tilbake. Men han kom seg fram og fra Nairobi og derfra reiste han tilbake til Dubai.

Da han kom tilbake til Dubai igjen i våren 2004 var han ikke like heldig som 6 år tidligere. Arbeidsmarkedet i Dubai hadde endret seg. Han gikk arbeidsledig og oppholdt seg der bare på besøksvisa, slik at han ble nødt til å reise til Kish, mens han søkte på jobber. Disse jobbene var av samme type som han hadde erfaring med fra før, med grafisk design og foto. Denne gangen krevde arbeidsgiverne innenfor lignende yrker formell utdanning. Det hadde han ikke. Det var flere om beinet og arbeidsgiverne stilte andre krav. De kunne også se at han hadde sagt opp selv hos sine to siste arbeidsgivere. Han strevde fælt og måtte få økonomisk hjelp gjennom innsamlinger i kirken. Etter ca. fire måneder startet endelig magasinet opp og han ble ansatt der til å jobbe med abonnement, distribusjon og etter hvert PR, foto og lay-out. I tillegg begynte han å jobbe freelance som fotograf og designer. Han fotograferte for eksempel fødselskapsselskap og andre festligheter for familien til shaikhene i Dubai og Sharjah. Han hadde kommet seg på beina igjen, men ingenting varer evig.

Det er bare Fred som har reist til utlandet av søsknene, bortsett fra en bror som er sjømann. De har allikevel god nok økonomi og trenger ikke hjelp fra han, bortsett i fra spesielle tilfeller. Han har derfor kunnet ta risikoer og leve spartansk i perioder. Han har ikke det samme presset som f.eks. Mark og de fleste andre filippinere har, med at han må sende penger hjem. Han ville vært mer fokusert på stabile og forutsigbare arbeidsforhold dersom familien hans var avhengig av hans inntekt. Han kan ofre det økonomiske for ”å få nye erfaringer og være glad”. ”Jeg har tilbud nå, men.. Jeg er ikke så desperat.” Freds viktigste prioritet er først og fremst å foelge bibelen slik den blir lært i ICC. Fordi familien ikke har visst seg å være noen stabil sosial struktur og heller ikke inneholder noe økonomisk avhengighetsforhold overkjører lojalitetsbåndene til ICC inntektsbehov.

En selvstendig filipina

Lizyl¹⁹ er en av Joshua's fem yngre søsken. Hun 27 år og ugift. Hun ble born-again på high school i Victory Christian Fellowship, som er den filippinske grenen av Morningstar

¹⁹ Uttales Lisell.

International²⁰, som har sitt utspring fra canvas-menigheter i USA. Senere da hun kom til Dubai ble hun med broren i International Church of Christ.

”Noen fra U.S., fra Morningstar International kom til skolen vår og de laget et slags MTV-show og etter det hadde de en evangelisk-ett-eller-annet., så de prekte og de inviterte oss til å bli med i gruppen. Vi gav adressene våre, vi ga telefonnumrene og de ringte oss, de satte av en dato og en møteplass, for hver uke, en gang i uken møtes vi. Så sånn.. det hele startet på den måten... (Før var jeg) en hengiven katolikk, og jeg *valgte* å bli (born-again) på grunn av jo mer informasjon, jo mer kunnskap jeg fikk om hvem Gud egentlig er og hva Han virkelig vil... Born-again-kristendom handler om å gå til roten i forholdet.. (til Gud) og bli involvert, så romersk katolsk er mer om religionen; hva man skal gjøre og hva man ikke skal gjøre. Det er hierarkisk (levelistic). Det kommer ovenfra, heller enn rett fra deg.

Omvendelsen ble ikke så godt mottatt i familien.

”De forfulgte meg (persecuted me). De var sinte på meg. De gav meg ikke lov til å gå i søndagsgudstjeneste. Tvang meg til å karosse meg. Alt mulig. De gjorde narr av meg. Men jeg sa - *Nei*. Jeg ble ikke affektert av det. Og så bare ba jeg for dem og Joshua var en av mine besvarte bønner, at han skulle bli kristen også. (Han ble frelst) på grunn av min bønn. Jeg ba og inviterte han (med i kirken) i Cebu, for jeg så potensialet i han. Han er så mektig (powerful), han har denne innflytelsen og han har en veldig vis tenkemåte. Jeg bare ba for han. Jeg la det som mitt bønneønske nr.1: å frelse familien, som betyr at alle av dem vil bli ”kristne”. så jeg ba og til slutt fikk jeg en e-mail (fra Dubai der Joshua hadde møtt Andrew) hvor han takket meg og at han var frelst.”

Etter at Joshua også har blitt omvendt aksepterer familien at hun er en born-againkristen. Hun har tilliten deres...

²⁰ Skiftet navn til Every Nation Churches I 2004.

”Det jeg har lært i kristendommen er at du setter grenser for deg selv. Du klarer å sette grenser mellom den troende og den ikke-troende, så du vet dine begrensninger. Hvis du går over grensene dine, synder du allerede. Jeg fikk tilliten deres. Jeg kom hjem sent, de brydde seg aldri, de bare spurte hvor jeg hadde vært. Og de så det, for de andre søstrene ble gift før, men ikke meg. De spurte: - *Når skal du gifte deg?* - *My golly!* Jeg sa, - *Nei*. Hehe”

Hun vil heller vente på at den rette disiplen kommer og refererer til at bibelsitatet ”Do not yoke with unbelievers.”

Hun fikk utdanning i matematiske fag ved University of Cebu, noe som nevnt ble valgt av broren Joshua. Utdannelsen trengtes i bygningsfirmaet til broren i Cebu. Bygningsfaget var ikke hennes favorittevne og hun bad til Gud om at hun måtte få jobbe med papir (paper) i stedet. Da hun kom til Dubai i september 2005 og ble hun administrativ leder og økonomisk ansvarlig i The Filipino Expats-magasinet ble bønnene besvart. Joshua omtaler Lizyl som hans høyre hånd, som alltid har støttet og hjulpet han. De forteller at de alltid har vært nære og at hun fra begynnelse var en aktiv og lojal del av planene hans og derav ble gitt mer ansvar. Hun var da også den første av søsknene som kom til Dubai, 5 år han etter selv. 5 måneder etter det igjen kom Sandra, men hun hadde allerede ektemannen Willie der. Sandra er nå tilbake i Filippinene og har sitt eget reiseselskap, men planen er at hun skal komme tilbake. Willie er fortsatt i Dubai og jobber i hotellbransjen.

Lizyl sender penger hjem til Filippinene fordi moren hennes har kjøpt en eiendom som hun betaler for. ”Noen ganger sender jeg hele (lønna), noen ganger 50 % fordi jeg bor hos broren min så levekostnadene er ikke så høye, mat er gratis, husleie også, men jeg betaler regningen, men jeg kan betale senere, noen ganger sender jeg mye, noen ganger sender jeg ingenting,” sier hun og ler, kanskje på grunn av dårlig samvittighet. Jeg observerte at Joshua delte ut penger til mat og transport, samt at han betalte for fellesmåltider, mens Expats jobbet. Pengene kom fra inntektene til bedriften, evt. fra hans egen lomme, d.v.s. lønnen han mottok fra Dubai Eye. Hans rolle minner om en fars og familienettverket er like sterkt sammenvevd hjemme i Cebu. De har flere

utenfor kjernefamilien som bor hos dem. De betaler college for fem studenter mot at de arbeider i bygningsfirmaet.

”Akkurat Nå sender vi penger individuelt, meg, Joshua, Sonny... så de er avhengig inntektene vi har her, men søsteren min (Sandra) har også et reisebyrå der, så hun har sin egen inntekt og noen av inntektene fra bygningsfirmaet er de avhengige av... Vi har bedre økonomi (enn resten av storfamilien) for de fleste av våre søskenbarn kommer fra provinsene. Vi er de som bor i byen... Vi var de første som flyttet til byen og gikk på skolen, på universitetene fra vår klan.”

At resten av klanen er avhengige av hvordan det går med søsknene i Dubai er en viktig motivasjonsfaktor for søsknene i følge Lizyl og et tema i planleggingen for alt de gjør...

”.. fordi det er vår felles visjon, for brødrene og oss å bringe hele familien (fra Cebu) for å erfare livet utenfor Filippinene og se hvordan verden egentlig er, hvordan ser verden ut og Dubai... og vi vil at våre nevøer og nieser at de skal studere utenfor Filippinene.. vi vil at de skal.. studere i USA, fordi de har en annerledes utdanning der... Utdanningen i Filippinene akkurat nå trenger forbedringer, større forbedringer, fordi det du lærer der hvordan du blir arbeidsledig, i motsetning til i andre land lærer de deg å bli entreprenører, hvordan bli en forretningsmann. Så det er det målet vårt. For lærerne der (i Filippinene) er ikke erfarne forretningsmenn eller foretningsskinner, de er bare ansatt. Så det de lærer til studentene er: - *Vær som en ansatt.* (som tar ordre. Studentene bør heller lære) å være en entreprenør, å være en forretningsmann (som tar initiativ). I U.S. eller Europa er lærerne foretningsskinner, så de lærer elevene å bli forretningsmenn. Så det er det vi vil for dem.”

Som vi ser er USA rollemodellen både religiøs og forretningsmessig. Modellen om være en entreprenør med forretningsmessige visjoner og mål er viktig, men visjonen om å hjelpe kabayans i nød er også viktig religiøs. Jeg vil nå presentere de kulturelle modellene som er viktigst for personene ovenfor.

Kapittel 3. Dubai Church of Christ – Gjenfødte disipler i Babels by

Som vi har sett fra forrige kapittel om The Filipino Expats var religiøsitet en sentral faktor for deres motivasjon når det gjaldt kulturelt entreprenørskap i Dubai. De fleste av de som arbeidet i Expats var også med i The International Church of Christ. Enkelte, som Divine og Lourdes, deltok på ICC gudstjenester ved noen få anledninger selv om de som filippinere flest var katolikker. Innen ICCs bibeltolkning er det bare de som er døpt i menigheten som kan få syndsforlatelse av Gud og bli frelst. Det ligger derfor en latent spenning i forholdet mellom innsiden av ICC og utenforstående, vantro eller ikke-troende og ikke minst frafalne, som har med autensiteten i kristen tro og frelse å gjøre. Det er viktig for menigheten å avgrense tro-vantro-dikotomien. Møtet mellom forskjellige tenkemåter er allikevel uunngåelig i Dubai.

I en gudstjeneste i Dubai ICC sammenlignet lederen som prekte det bibelske Babel, hvor man reiste et overdådig tårn for å hylle sin egen storhet, med Dubai. Historien ble brukt som bilde på forbrukssamfunnet i Dubai, med sine tusenvis av overdådige ”tårn”. Lederen oppfordret til nøysomhet, men var tilbakeholden fordi, som han sa, man kan ikke tvinge andre folkeslag til å tenke slik Gud vil. Jeg vil nå se på hva ICC-modellen inneholder og hvordan den påvirket andre filippinske identiteter innenfor menigheten.²¹ De vil fortelle hvordan de ble omvendt og hvordan deres tilværelse som nyevangeliske kristne kan oppleves i en multietnisk og shariastyrt finansmetropol i den persiske gulfen. Ikke minst vil jeg vise hvordan multietnisiteten i ICC brukes strategisk for å legitimere menighetens autensitet, slik sosiologen Gregory Stanzcak viser i sin studie av Los Angeles-menigheten.

Struktur og oppbygging i International Churches of Christ

Opprinnelsen til ICC er datert tilbake til 1967 da det som da var en avdeling Churches of Christ i Florida brøt ut og dannet sin egen gruppe, de strammet inn på krav til engasjement og begynte med mer pågående rekrutteringsstrategier. Churches of Christ-bevegelsens opprinnelse sprang ut av den amerikanske Restoration-bevegelsene i det tidlige 19. århundre som søkte å gjenreise kirken slik den var i det første århundre slik den beskrives i Det Nye Testamentet. Fra 1976 og

²¹ Jeg gjorde også intervjuer med andre nasjonaliteter. Disse var også med på å definere rammene for modellen. Jeg har dog valgt å begrense utvalget i denne presentasjon.

utover startet Kip McKean en revitalisering av flere CoC-menigheter, og av de som hadde suksess med de nye strategiene ble det dannet en nyere og yngre gruppering I 1979 gikk personer fra denne grupperingen sammen i Boston og dannet det som senere fikk navnet The International Churches of Christ. Denne nye menigheten var sterkere fundamentert i en mer ensrettet og ordrett fortolkning av bibelen. I tillegg ble det lagt vekt på en mer oppsøkende og selvoppofrende innstilling i rekrutteringsfasen, slik de mente at disiplene i bibelen hadde vært, derav kalte de rekrutteringen for ”discipling”. Gjennom denne suksessen vokste det fram en visjon om et globalt nettverk av ICC-menigheter både i Amerika og verden over. Etter at hovedkvarteret flyttet fra Boston til Los Angeles i 1992 lyktes ICC med rekruttering i flere etniske grupper. Denne multietniske sammensetningen har etter hvert blitt kjennetegnet deres. Det reflekteres i kirkens mål fra 1994 som er å plante en kirke i vær by med over 100 000 innbyggere verden over. ICC har per 2006 434 kirker i 140 land på 6 kontinenter (Stanczak, 2000 og 2006).

Sangøvelse i Brothers House.

ICC-kirkene er hierarkisk organisert lokalt og globalt i 7 regioner hvorav Midtøsten er en. Midtøsten hadde i 2006 359 medlemmer hvorav 72 er i UAE²² (icocinfo.org). Regionene styres fra USA, i Midtøstens tilfelle fra Los Angeles der Stanczak gjorde feltarbeid. Lederskapet i de lokale kirkene består utelukkende av menn med bakgrunn fra kirker i andre land. Kvinnene er organisert i egne grupper. Kirkens grunnleggere anbefaler at menighetene skal avspeile lokalsamfunnenes respektive rasemessige og etniske komposisjon. UAE-kirken er lokalisert i Dubai hvor de fleste medlemmene bor. Av og til arrangeres det house church hjemme hos noen, både i utkantene av Dubai og i de andre emiratene, men hovedsaklig arrangeres gudstjenestene hver fredag på et konferanserom i Ramada Hotel i den sentrale bydelen Bur Dubai, rett på andre siden av gaten fra der vi bodde.²³ Den lokale kirken er delt inn i Bible Studie Groups som ledes og avholdes i forskjellige disiplers hus rundt omkring i Dubai eller de andre emiratene. Andrew ledet en slik gruppe. Disse gruppene avholdt Bible Talks f.eks. hver tirsdagskveld. Møtene inneholdt en sosial sammenkomst med måltid og et slags innlegg fra lederen med dialog og spørsmål til en responsiv forsamlingen. Stemningen mindre formell og enda mer avslappet enn i gudstjenestene.

Gudstjenesten er forøvrig offisielt sett vanlig møtevirksomhet. Offisielt godkjente gudstjenester er offentlig regulert til et bestemt område i Al Nahda Road. Her ligger både den offisielle katolske St. Marys og den anglikanske Holy Trinity, som forskjellige protestantiske menigheter deler.²⁴ Her er det meningen at de 35 prosentene av Dubais befolkning som er kristne skal tilbe sin Gud. Hinduene og sikhene har kun et tempel hver, mens muslimene på sin side har 513 moskeer (uaeinteract.com). I emiratene er det heller ikke tillatt og drive med misjonsvirksomhet og religiøs propaganda. Denne type virksomhet straffes med fengsling og deportasjon. Andrew fortalte om at dette hadde skjedd en filippinsk prest av en annen menighet. Denne historien ble fortalt for å illustrere "hvor langt en filippiner er forberedt på å strekke seg i sin tro", dog med en viss oppgitthet over hvor bortkastet gjerningen til denne presten var. For Andrew er ICCs strategi om tilpasning til lokale forhold et ideal.

²² som bare toppes av Egypt med 84. Jordan har 55 og Libanon 38, resten av menigheten har under 20 medlemmer. 6 medlemmer har tilbakeholdt landet, sannsynligvis hører disse hjemme i Saudi Arabia og Qatar.

²³ Sisters House og Brothers House ligger også i Bur Dubai.

²⁴ Den Norske Sjømannskirken ligger også her (se Skjerve, 2005).

Gudstjenesten.

Rose Room i 3. etasje på Ramada Hotel er innredet med burgunderrødt vegg-til-vegg-teppe og glitrende lysekroner. Idet du trer inn blir du møtt av mellom 70 til 110 smilende og imøtekommende personer med alle mulige hudfarger og av forskjellig alder. Du blir introdusert og ønsket velkommen, og folk virker interesserte i hvem du er og hva du bedriver. Det ser ut som de er glade over å se hverandre, og klemmer hverandre på en spesiell måte, ved å stå side ved side, holde den ene armen rundt skulderen til sin meddisippel, mens hodene bøyes mot hverandre slik at kinnene bare nesten berøres. Til "fellesskapet" (the fellowship) serveres kaffe og te med småkaker fra hotellet på et bord i et hjørne. Plutselig avbrytes det hele ved at noen roper: "People, lets begin!". Sannsynligvis er det filipino-amerikaneren Chris som roper. Han deler lederskapet av Dubai-kirken sammen med to hvite amerikanere; Daniel og Dan og inderen Jacob. Andrew deltok tidligere i ledelsen, men trakk seg tilbake etter at han "ble lei av å diskutere". Nå konsentrerer han seg om å ta en og annen preken og lede sanggruppen som åpner gudstjenesten. Som regel består den av 5–6 filippinerne. Andrew ber forsamlingen åpne sangbøkene, og så synger de 3–4 sanger. Sangene er skrevet spesielt for ICC, de skal være moderne og skape rom for innlevelse. Det synges flerstemt med stor innlevelse, taktfast klapping og tilrop fra menigheten. Noen tilløp til taktfast tramping er det også.

Prekenene og beskjedene som gis i gudstjenesten blir gjort av folk med forskjellige nasjonaliteter. Etter syngingen kommer en kort velkomst til de frammøtte, så synges det igjen, og så kommer det en litt lengre preken. De som holder prekenene har forskjellige måter å framtre på. Tyskeren Marc var rolig, bibelsaklig og nøytral, mens californieren Daniel var intens, suggererende og snakket ublygt om sine private problemer, og om hvor mye han slet og ba til Gud. Chris brukte mye humor og fikk menigheten til å le. Under prekenen kommer menigheten med tilrop som "Come on, Marc!" og bifaller budskapet med "Amen". Etter den første prekenen, som ofte stiller spørsmål til ettertanke, synges to rolige sanger mens nattverden deles ut. Stemningen er høytidelig, mens brød og vin deles ut til menighetene. Mens menigheten ber, synges enda en sang. Sangen er igjen flerstemt og følelsesladet, og den lager en bro til det neste som skal skje. Den neste prekenen er ofte direkte og drar linjer fra en historie til bibelen. Slik fremførte den indiske lederen Jacob sitt budskap en gang.

Han begynner å fortelle den gripende historien om en sporskifter på en jernbane som har som jobb å passe på at togene kommer på rett spor ved en bru. Det eneste han hadde å gjøre i løpet av dagen var å skifte sporet. Livene på togene avhenger av jobben hans. En dag forsover han seg og kommer for sent, og han rekker så vidt å skifte spor. Akkurat da toget kommer ser han sin fire år gamle sønn komme løpende over jernbanesporet. Jacob forteller med stor innlevelse og griper forsamlingens oppmerksomhet. Mannen blir nødt til å velge mellom togets passasjerer og sin lille sønn. Menigheten stønner. Mannen velger toget. Et sekunds stillhet, så fortsetter Jacob engasjert og alvorlig tar de bevegde tilhørerne med inn i bibelen. 1. Krønike kapittel 20. forteller om hvordan David måtte gjøre store oppofrelser for å bli tilgitt for sine synder. Gud straffer han ikke personlig, men lar en pest herje i landet. Jacob avbryter historien og spør menigheten om de er med. Menigheten svarer ”Ja!” i kor. Han spør om de forstår. De sier ”Ja, Jacob!”. Han fortsetter. David må bygge et alter for å stoppe pesten. Jordene som alteret skal bygges på eies av Araunah. Han vil gi jordene for å ære Gud, men David betaler og Gud stopper pesten der. Senere bygget Salomon et tempel der, og etter det ble Jerusalem bygd og Jesus hengt på korset på samme sted. Konklusjonen til Jacob er at Gud gir oss sjansen til å tro og nye sjanser etter at vi har syndet. Bare vi viser vår tro ved å ofre. Han sier: ”Vi må avgjøre om vi skal ofre oss som kirke i Dubai, vi må ofre oss for å bygge kirken videre. Vi må samle oss på tross av forskjellighetene”. Jacob bruker en rørende historie og bygger bro fra historien til det han skal si med et bibelsitat. Menighetens medlemmer må følge kirkens modell for å bli frelst. Dette innebærer å se forbi kulturelle ulikheter. Han presenterer en modell for hvordan kirken skal overgå alle ubehageligheter som måtte oppstå. Budskapet går selvsagt rett hjem hos menigheten som utelukkende består av gjestearbeidere.

Til slutt gir en av lederne noen oppsummerende tanker og praktiske beskjeder, kunngjøringer om en piknik som skal avholdes, og house church hos noen. Han ber om frivillige til Childrens Kingdom, nettverket for de som har barn i kirken, det fungerer som en barnehage under gudstjenestene og arrangerer aktiviteter med barna. Til slutt sier han ”God bless you all” og ønsker oss vel hjem. Etter gudstjenesten er det også ”fellowship”. Som regel samles disiplene i grupper og går på kafé eller bowling. Nettverkene i ICC er tett sammenknyttet. Selv om disiplene jobber på ukedagene så, forsøker de å tilbringe så mye tid som mulig sammen med

andre disipler²⁵ og i religiøse aktiviteter slik at Gud er tilstede så mye som mulig i deres liv. Skjemaet om oppofrelse gjelder også denne hengivenheten. Uten et dedikert forhold til Gud, er det lett å gå seg vill, spesielt i Dubai.

Som Stanczak har jeg observert hvordan gudstjenesten er en emosjonell berg-og-dal-bane. De som preker kommer med intense angrep og kritikk på synd og mangel på dedikasjon, de observerer i menigheten. Det er øyeblikk av sorg og humor, og mot slutten er det alltid satt av en preken for motivasjon og oppmuntring. De river ned og bygger opp, som Stanczak sier og prekenen kan være suggererende og medrivende. Den gir støtte og energi fra menigheten. (Stanczak, 2000:116).

Autensitet og gjenfødelse

”The International Church of Christ er Guds sanne og eneste moderne bevegelse som kan kommunisere med 90-tallsgenerasjonen på 90-tallsmåten”
(McKean, icoc.org. 1994:11)

For at ICC skal være autentisk legges det vekt på at bibelen skal følges bokstavelig. Bare de som har erkjent sine synder og blitt døpt innenfor kirken er virkelig kristne. Modifiserte syn på dette finnes innenfor bevegelsen, men de fleste av mine informanter holdt på at bare de kunne bli frelst og komme til himmelen. Jeg opplevde selv som ikke-troende oppriktige bekymringer for at jeg skulle gå fortapt inn i helvete. Dette gjaldt også andre vantro og katolikker var ikke noe unntak. Jasmine, en 32-årig arkitekt fra Bikol-regionen sør på Luzon var en av få som uttrykte et mer moderat syn ovenfor katolikker og andre kristne.

”Jeg kan aldri si at religionen deres ikke er bra, for det er sånn de vil ha det. Hvis det virker i livet deres så; bra. Kanskje jeg har feil. Kanskje jeg har en annen tenkemåte. Men når jeg ser på livet mitt og når jeg ser det slik jeg vil ha det, og det

²⁵ Disiplene sosialiserer også gjerne med ikke-kristne som en slags diskret form for ”discipling”. Mer i neste avsnitt. Se nedenfor.

er det jeg lette etter, og det er det som var inni meg ... Jeg var liksom på leting før, så derfor endte jeg opp med å havne her.”

Hun mente allikevel det ville være vanskelig å ikke ha Gud i livet sitt:

”... Det er som en blind person griper etter hva som helst som er på stedet du er. Det som om du er blind, du vet ikke hva du holder i. Jeg føler det som at når du blir kjent med bibelen og bli kjent med Gud er det som å bli mer klar over ting som skjer, for bibelen sier at hvis du gjør dette blir livet godt, og jeg har erfart det. Jeg har sett konsekvensene ... Jeg er virkelig takknemlig for at jeg har fulgt Gud blindt ... I dag føler jeg det som jeg er trygg fra all skade. Jeg slipper å erfare de dårlige sidene ved å ikke ha en guide, du vet, jenter som blir gravide, uten en ektemann, å være en alenemor, fordi jeg valgte å følge Gud, selv om det er veldig vanskelig. Det er veldig smertefullt å bo i denne verden. Du vet ikke en gang hvem som er din venn, du kan ikke en gang stole (på noen), og hvis du stoler på dem og de knuser hjertet ditt, så er det liksom – Åh! Slutten på verden. Som om du er et glass som knuses. Du blir knust og du vet ikke hvordan du skal klare å sette stykkene av deg selv sammen igjen.”

Troen for en vanlig disippel er et skjold mot alle verdens farer og det er ufattelig for mange av dem at man kan ha et meningsfullt liv uten den. Jasmine er singel og barnløs, men har valgt det selv. Hun venter heller på at den rette disippelen skal dukke opp, enn å utsette seg for ”livets farer”. Kulturelle skjema bringer fram hukommelse av erfarte hendelser og hørte historier om alenemødre hjemme i Bicol, gir mening til fortolkning og forventninger til framtidige hendelser. I Gud har hun noen hun kan stole på. ”Without these learned expectations regarding the way things usually go, it would be impossible to get anything done, plan for the future, or even interpret what is happening; and without schemas that were at least partly shared, social interaction would be impossible as well (Strauss & Quinn, 1997:49).

Legitimiteten i trosutøvelsen styrkes fordi den kobles til evangeliet og de første disiplene. Men før du kan døpes må lederne i kirken anerkjenne at du har forstått Guds Ord slik Jesus gjorde for

sine disipler. I Barthianske termer kan man si at det tegnes opp en grense rundt ”det ekte” ICC som fremhever sin posisjon som Guds eksklusivt utvalgte, klare til å motta hans frelse. Dette skiller de som har vært katolikker fra deres gamle liv. Den 53 år gamle ingeniøren Manding fra Angeles befant seg fortsatt mellom disse statusene, i en liminal fase. Etter ett år i menigheten betraktet han seg fortsatt som katolikk, men ble døpt i en annen evangelisk menighet mens han bodde i Saudi Arabia.

”Jeg tror fortsatt at vi tror og ber til en (og samme) Gud. Fordi før sa de at vi tilba idoler og symboler, men jeg gjør ikke det lengre. For katolikker tilber bildene og figurene i kirken, men jeg tilber ikke dem. For meg er det bare dekorasjoner. Til og med kardinalen sier det. At vi ikke skal be til dem. Jeg går (i ICC) fordi jeg ikke har tid til å gå (i St. Marys) ... på tidene det er tagalog og filippinske messer ... Jeg baserer troen min på bibelen. Jeg vil ikke forandre religionen, for religionen vil ikke frelse meg, så hvorfor skal jeg skifte religionen. Er ikke det bra? Jeg tror ikke jeg trenger å forandre meg ... Det står i bibelen at de som er døpt vet hvorfor de ble døpt. Før var jeg døpt når jeg var tre måneder, så jeg viste ikke hvorfor jeg ble døpt, men jeg ble døpt i den protestantiske kirken så jeg vet hvorfor jeg er døpt. (Idoldyrkere) gir blomster og kysser hendene til idolene og tørker idolene med håndtørklene, så det betyr at de tilber dette, men jeg gjør ikke det lengre. For jeg vet at det er bare laget av tre. Men jeg bryr meg ikke om bildene (de er bare dekorasjoner).”

For filippinerne med katolsk bakgrunn markerte opphøret med idoldyrkingen et skille mellom deres tidligere og nåværende liv. Viktigheten av å basere trosutøvelsen på bibelen og delta i gudstjenester og bibelstudier appellert til Manding slik det gjør for mange andre filippinere. Mangelfull bibellesning virket utilstrekkelig ved andre trosretninger for flere, slik Lizyl gir uttrykk for:

”Katolikkene er bare ikke bibelbaserte. De oppmuntres ikke til å lese, i motsetning til oss, vi blir virkelig oppfordret til å lese. Det er en personlig føde. Det er som mennesker: Hvis du ikke tar inn mat vil du dø. Det er det samme med ditt åndelige liv. Hvis du ikke inntar bibelen vil du dø. Så å gå i kirken søndager eller fredager,

det er ikke nok. Å ha fellesskap (fellowship) er ikke nok uten at bibelen blir personlig føde ... Sånn er det. Ditt spirituelle liv vil dø.”

Statusen som gjenfødt kristen er noe som vektlegges flere steder i bibelen. I Joh. 3:5–8 sier Jesus dette til en fariseer: ”Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike. Det som er født av kjøtt, er kjøtt, men det som er født av Ånden, er ånd. Undre deg ikke over at jeg sa til deg: Dere må bli født på ny” (New International Version). Dåpsdagen feires, mer eller mindre formelt som en fødselsdag i årene etterpå. Dette viser hvor viktig gjenfødselen eller omvendelsen er for ICC som sin menighet.

”Vi må være som brennende busker” – strategier for diskre misjonering

ICC er kjent for en offensiv rekrutteringsstrategi. Modellens forpliktelser om å frelse vantro fra helvete forklarer den pågående væremåten, som utenfra ofte blir tolket som truende. ICC skal være bannlyst på flere campuser verden over.²⁶ Det er dannet en støtteorganisasjon for frafalne (www.reveal.org) som kritiserer den indre sosiale kontrollen sterkt. Poewe og Hexham mener dårlig metoder og forutinntatthet må ta skyld for svartmaling av karismatiske bevegelsene i samfunnsvitenskaplige studier. De mener bevegelsene er en reaksjon på nettopp det dekonstruksjonistiske samfunnssynet som kritiserer dem, og at dette kan være en årsak til den verdiladede spenningen mellom akademia og bevegelsene (Poewe & Hexham, 1994). James Bielo mener karismatiske bevegelser for ofte blir sett på som naive, dobbeltmoraliske og absurde. Man bør heller undersøke deres spesielle, dype kulturelle logikk (Bielo, 2007:317). Jeg lar derfor disiplene i Dubai selv fortelle om hvordan de ble ”en kristen”. Jasmine synes typisk nok konformitet og sosial kontroll i menigheten er positivt.

”Vi tenker nesten det samme.” Hun ler undrende. ”Ja, for vi følger bibelen så det er det samme. Bibelen er grunnlaget for våre valg. For konseptet med kirken er legemet. Kroppen har blod som er tingen som holder deg sammen, som binder deg sammen hver del av kroppen. Så jeg tror at Kristus eller Gud ... er fellesnevneren for alle, jeg tror det er livsblodet i kirken. Alt går tilbake til hva ... bibelen sier. Så

det er hvorfor vi tenker omtrent det samme ... hehehe. Ja jeg synes vi er så like. Vi tenker det samme. Og jeg synes troen burde være den samme. Så jeg synes når vi gjør valg er vi enige om de fleste ting ... Vi baserer det på hva bibelen sier. Det er ikke det *jeg* føler, livsstilen (*min*), eller det *jeg* vil ha (som er det viktigste). Hvis det var greia så vil alle ha sin egen kirke ...” hun ler litt.

Ces som er 35 og kommer fra Negros, øst i Visayas og jobber i en internasjonal designmøbelkjede. Hun forteller en ganske typisk historie. Hun hadde flyttet til Dubai etter at hun ble invitert av søsteren, men når hun flyttet til Abu Dhabi hadde ikke Ces så mange venner i Dubai. Den eneste nære venninnen hun hadde var Jovie som hadde støttet henne mens hun var i et vanskelig kjæresteforhold. De dro på barer og hadde det moro, men plutselig sluttet Jovie å ringe og hun tok ikke telefonen når Ces ringte. Ces lurte på hvor det ble av henne. Jovie hadde sagt at hun lette etter kirken sin. Til slutt ringte Jovie og fortalte at grunnen til at hun ikke hadde tatt telefonen var at hun ikke ville gå ut lengre. Ces sa at det var greit for henne, det eneste hun ville ha var en venninne som hun kunne stole på. Det var Jovie som inviterte henne til kirken.

”Jeg kom og hun så meg og jeg så henne og jeg var forbløffet over at folk kunne være så vennlige og alle kom foran meg og alle filippinerne foran meg. Hun visste at jeg ikke brydde meg om filippinere, så hun spurte meg: - *Er du ok?* Og jeg sa: - *Jaa!* (lykkelig). *De er så vennlige!* Og inntrykket man får er: - *Hva er det de vil?* Så etter det ble jeg invitert til et hus, eller en leilighet og det var fullpakket med folk der. Og folk laget mat, de delte måltidet og de sang og folk gikk inn og ut av huset. Og jeg var nysgjerrig: - *Hva slags sted er dette? Hvem eier det? Hvordan kan folk bare gå inn og ut som de vil?* Og de sa: - *Det er Chris' hus.* Og jeg spurte: - *Hvor er Chris?* Og de sa: - *Han preket i dag, og bla bla bla ...* Jeg var nysgjerrig: *Hvordan kan slippe så mange folk inn i huset sitt. Til og med soverommet hans var åpent ...*”

Hun fortsetter og fortelle om hvor varmt hun ble tatt i mot og at hun ble invitert til å studere

²⁶ Se også Universitas, 21.10. 1998 og 23.3 2001 for referanser for hvordan menighetens pågåenhet ble for mye for Universitet i Oslo.

bibelen. Hun fikk svar på spørsmålene hun hadde stilt ved katolisismen og hun bestemte seg for å bli døpt. Ces' skepsis til katolisismen hadde vært så latent fra før fordi moren hennes en gang slo til henne etter at hun hadde kritisert henne for å begå avgudsdyrkelse ved å delta i en tradisjonell filippinsk festival hvor ikontilbedelse var involvert. Noen ganger er det venner som inviterer, andre ganger er det folk man møter, som man blir kjent med, gjerne på skoler og universiteter eller gjennom arbeid. Ces ble altså vervet i Dubai.

Rekrutteringsstrategiene her er nødvendigvis dempet p.g.a. restriksjonene i det lokale lovverket om misjonering i UAE. Lederne oppfordret menigheten til å danne nye uformelle nettverk og til å stå frem å vise rettskaffenhet. Jacob fortalte under en preken en gang om hvor glad og oppmuntret han ble da han hørte at noen av søstrene hadde dratt til åstedet av en stor ulykke i den kaotiske Dubai-trafikken for å trøste hjelpe de rammede. Han refererte til Apostlenes gjerninger 7:30–34, hvor Gud påkaller Moses' oppmerksomhet ved at en engel viser seg for ham i ørkenen, i flammen fra en brennende tornebusk. Jacob ville med dette bilde be menigheten om å stå fram som "brennende busker" for Dubais befolkning skulle forstå hvilken kraft disiplene i ICC hadde ved å ha inntatt den Hellige Ånd.

“A church of all nations”

Det er torsdag 16.3.2006 og ICC har samlet 120 deltagere fra de fire offisielle menighetene i gulfstatene, og noen fra de uoffisielle i bl.a. Qatar og Saudi Arabia, til en felles konferanse på Ramada Hotel. Chris åpner konferansen. Han sier at det er "så utrolig å være her" og får applaus. Superlativene strømmer på. "Alle er fremmede her, allikevel er det ingen som er fremmede ... Dette er en drøm som har godt i oppfyllelse". Han mottar et høyt lykkelig samtykkende "Amen!" fra forsamlingen. Chris forteller hvordan disipler har blitt sendt fra Los Angeles og kirker plantet i Gulfen. Han var den første som kom til Dubai. "Og se nå, hvor mange vi er!" (ca. 85). "Vi er en stor familie. Gi onkel Nick fra Kuwait en klem og tante Sari fra Qatar en klem! Gi dem en klem! Gi dem en klem!" Menigheten svarer ivrig "Amen!" "Skryt av dere selv!", sier han. "Vi har klart å samle et multikulturelt kirkesamfunn til en menighet". Han gjør som Paulus, som priser Tessalonikerne for deres innsats for Gud, og skryter av hvor stolte han er over dem. "Det har vært mange prøver og vi har bestått dem alle (2. Tessalonikerne 1:3-4)". Han sier som 1. Korinterbrev

9:19–23 at det handler om å tilpasse seg for å få folk til å høre Herrens ord. ”Det er vanskelig å være fri (til å praktisere sin kristendom). Det er vanskelig å lære og være i en annen kultur ... men vi har klart det. I alle gulfens land har menighetene de samme problemene. Vi er i samme båt. Vi er et fellesskap som disiplene. Vi er disipler som er her for å dele De Gode Nyhetene.” ”Amen!”, svarer menigheten. Deretter bes det på arabisk av Khalil fra Jordan, på engelsk av Nick fra Sør-Afrika, på tagalog av Andrew fra Filippinene, og hindi av Clifford fra India. Under bønnen holder de andre tre hverandre om skulderen. Bønnene øker i intensitet. Den engelske bønnen starter tårevått, og avsluttes på samme måte med en personlig bønn til noen som har måttet dra for å være sammen med noen slektninger som er syke. Nick er dypt grepet og stemningen er veldig trykket.

ICC er en av flere nyere kristne bevegelser som forsøker å bryte ned den rasemessige og etniske homogeniteten som man ofte finner i religiøse samfunn. I USA utgjør multirasemenigheter bare 7,4 prosent av alle menigheter (Stanczak, 2006:856). Stanczaks studie av LACC viser hvordan ICC bruker etniske kategorier og forskjeller i menigheten som strategi i arbeidet med å nå potensielle nye medlemmer. Ved å ha en multietnisk sammensetning oppfylles Jesus befaling fra Matteus-evangeliet om å "gå ut og gjør(e) disipler av alle folk." Stanczak kaller dette "strategisk etnisitet" (Stanczak, 2006:861) og beskriver hvordan bevegelsens autensitet og integritet blir rammet inn for å legitimere dens eksklusive krav på å være en kirke av "Guds Folk"(861–62). I Dubai ICC som i LACC jobbet lederskapet i kirken med å gjøre bibelen til en felles modell som er overbyggende for alle nasjonale og etniske kategorier.

For at ICC skal kunne fremheve sin multietnisitet må de nødvendigvis være en kirke av multiple etnisiteter. Derfor fremheves også vær etnisitet noe som gir en grad av stereotypifisering. Når det f.eks. gjelder sangledelse blir det lett til at det er filippinerne som melder seg, mens lederskapet domineres av de få amerikanerne som er der. Denne stereotypifiseringen strider dog med ICC - bevegelsens visjoner, og ledelsen forsøker å tøyte den. Menighetens medlemmer har sterke meninger om stereotypifiseringen og diskrimineringen som forekommer i Dubai, og bevissthet på sin identitet og rolle i forhold til dette.²⁷ I Dubai ICC brukes menighetens strategiske multietnisitet ikke bare for å skille seg fra andre trossamfunn, men også som alternativ til

²⁷ Mer om dette i neste kapittel.

kategoriene de har blitt et offer for til daglig i samfunnet. I kirken kan man være indisk eller filippinsk sammen med andre nasjonaliteter uten at det får diskriminerende konsekvenser. Lederskapet jobbet kontinuerlig med at filippinerne ikke skulle dominere barbeque'en, å få inderne med på sangen og å med få fram ledere fra flere nasjoner, gjerne afrikanere, indere eller filippinere. Det er også et uttalt mål at menigheten skal reflektere yrkessammensetningen der den er lokalisert, noe som ikke er så lett i Dubai. De fleste høytutdannede i funksjonærstillinger har fri på fredag, den islamske ukens hviledag. De kan derfor møte opp til kirkens gudstjenester, mens de som jobber i service- og bygningsbransjen, eller i helsesektoren, har arbeidstider som ofte kolliderer med gudstjenesten. Samtidig tiltrekkes proaktive ressurspersoner etter mine observasjoner uansett av et gospel som oppfordrer til aktive handlinger og aktiv tro. Heri ligger nok også en kobling til entreprenørskap hos flere av menighetens medlemmer som jeg skal komme tilbake nedenfor

Den bibelske modellen er enklere å forstå for de som har kjennskap til den fra før. Det er flere inderne og lankesere, noen arabere, noen afrikanere, noen øst- og et par vesteuropeere og noen nordamerikanere, men filippinerne er i solide flertall i Dubai-menigheten nettopp p.g.a. dette. Slik sier Chris den filipino-amerikanske lederen i Dubai det.

”- Jeg tror at filippinere har en medfødt evne til å forstå hvem Gud er.

- Man skulle tro filippinerne var fornøyd med katolisismen fra før?

- Katolisismen: mye av det er basert på tradisjon ... Jeg tror det som virkelig driver folk, eller får folk til å følge kirken (ICC) er at vi er en vektlegging på bibelen og jeg sier ikke at katolisismen gjør det, men det er mange ting som overskygger bibelen. Jeg tror det å bare gå tilbake til å forstå det grunnleggende med å forstå bibelen, jeg tror det er det som virkelig hjelper folk. Fordi dette er en standard som alle burde følge, i stedet for en tradisjon som for det meste er menneskeskapt. Jeg mener; det er ikke så mye (annen) religiøs tradisjon som (til) det siste er basert på bibelen. Og jeg tror det er det som får folk til virkelig å avgjøre.. Dette er det som forandret mitt syn til og med, jeg mener så mye som jeg vokste opp som katolikk, igjen; jeg rakker ikke ned på katolisismen, men jeg sovnet hele tiden i kirken, hehe. Du vet det var noe som rett og slett ikke appellerte til meg. Jeg kunne mye

heller sove i senga mi på søndagsmorgenen enn å gå i kirkene, du vet, men jeg tror også at kirken generelt, du vet verden rundt, den fanger virkelig interessen til unge voksne og jeg tror det er det de søker etter.”

Filippinere i Dubai-menigheten var i følge Andrew bevisste på ikke bare å rekruttere filippinere. Selv om de fleste syntes nettopp det multikulturelle aspektet ved ICC er spennende foretrekker filippinere å være med filippinere, for enkelthets skyld. Stanczak observerte lignende tendenser i LA. Ens egen gruppe med felles språk og kulturelle modeller kan være et mer komfortabelt sosialt felt enn en multikulturell kirkesfære hvor bibelen er eneste felles referanse. I tunge stunder er det lettere å lese bibelen på tagalog med en kabayan enn å oversette skriftens koder og begrep til engelsk med en person med fremmedartet uttale. Filippinere har andre høflighetskodekser enn amerikanere, arabere eller indere. Derfor kan det være bedre å be til Gud om støtte til dine personlige ønsker og problemer, enn å dele dem med noen som kanskje vil korrigere deg i din tro på en uhøflig måte og sette din ansvarsfølelse under press.

Gjennom bibelen finner ICC en modell for gjennomflettet sosial integrasjon på tvers av kulturelle skillelinjer. Gjennom utsagnene ovenfor kan man se hvordan lingvistiske strukturer og metaforer styrker den bibelske modellens rammeverk. De kaller hverandre ”brødre”, ”søstere” og ”disipler”. De er "Guds Familie". En predikant i Dubai kunne begynne en problematisering av et etisk dilemma med å si: "En av søstrene spurte meg i dag ..." De "deler" hverandres skjebne, de vil "dele" noe med deg, eller så spør de om du vil "dele" ditt problem med dem, slik Jesus delte mat med disiplene ved nattverden. Dette sterke ”bibelbaserte” fellesskapet stilles i motsetning til fremmedgjøringen som mange føler som ensomme migranter føler i Dubai, som migrantarbeidere i en storby, i et fremmed land med en annen kultur. Mens kosmopolens koldtbord av kulturelle valgmuligheter kan virke som et meningsløst kaos er bevegelsens ritualer livsgjennomtrengende og hverdagsstrukturerende. Disiplenes trosutøvelse skjer som makt under eget ansvar, men hele tiden under veiledning fra ledere og mentorer. Iveren fra de karismatiske prekenene smitter over på disiplene, når de snakker med noen de kan omvende. De har inntatt Den Hellige Ånd og utstråler en enorm glede over dette privilegiet, samtidig som de er redde for at du ikke skal bli frelst, og vil gjøre alt i sin makt for å hjelpe deg fra fortapelsen. Det er allikevel vanskelig å håndtere indre konflikter når man mener at ens egen bibelfortolkning har

monopol på sannheten. Fordi hvert individ har mange modeller og identiteter og disse aldri kan bli akkurat likt brukt oppstår situasjoner som kan skape en utfordrende dissonans mellom medlemmene.

Evangelistisk entreprenørskap og markedsmodellen

”Fra min tro er det bedre å være en kristen samtidig som en foretningsmann, fordi du kan overføre religiøse prinsipper til foretningene. Det er bra, for bibelen sier at du skal ha guds frykt. Så mens du driver forretninger og på en måte har guds frykten, så er det det rette å gjøre. Du kan være en foretningsmann og samtidig en katolikk, men innflytelsen eller læren er annerledes. Katolisismen er ikke bibelbasert. De blir ikke oppfordret til å lese bibelen. De er bare katolikker; de er bare avhengig av presten. Ingen skade ment mot katolikkene ... Vi har denne frykten, frykten innvendig, som en drivkraft.”

(Lizyl, 28 år, administrativ leder i Expats Entertainment, Fra Cebu)

Guds frykten gir insentiv til å følge det normative rammeverket, men Lizyl mener her den kan overføres til næringslivet. Som vi så ovenfor blir disiplene oppfordret til å være proaktive og modige i sitt tros liv. Men den totale økonomiske sfæren i Dubais kan ikke forskyves av ICCs normative rammeverk. Dubais samfunn reguleres av emiratets lover som har kapitalistisk økonomi som drivkraft for sin ekspansjon og utvikling. I det multikulturelle mangfoldet innenfor disse barrierene florerer utallige normative tradisjoner, mellom det globale, nasjonale og individuelle, men modellene for økonomisk virksomhet må Dubais befolkning enes om. Slik beskriver James Carrier markedsmodellens globale omfang:

”(E)conomists are a small, but influential group who serve effectively as the priestly keepers of the concept and strive to render it in a clear and consistent way ... While the discipline of economics is distinct from public debate, a number of economists have engaged in that debate, using economics to justify their political positions ... Indeed given the prominent place of economy in public debate, and

even on Western self-conception (Dumont, 1977), it would seem difficult to distinguish clearly between economics and culture, economic analysis and policy prescription.”

(Carrier, 2001, s. 15)

Jeg skal nå vise hvordan deler av denne modellen sammenfaller med ICC-modellen. Max Weber identifiserte en historisk dreining mot et mer kapitalisk samfunn ved fremveksten av protestantisme. ICC er et alternativ til konsensus som de fleste filippinske disiplene har valgt til fordel for katolisismen. Valget har gjort disse menneskene bevisst på sin egen identitet. Vi har sett ovenfor at de tar egne valg og går egne veier, også økonomisk, i forhold til slekt og venner. I mitt felt observerte jeg tendenser til dikotomisering mellom foretningsvirksomheten til katolikker og evangelikere. Lizyl mente det ikke skyldtes noen forskjell i ambisjonsnivået, men følgene av at trosgjeringen blir kanalisert forskjellig:

”... (K)atolikker ber bare regulære petisjoner ... Den fine tingen med å være born-again er å ha et personlig forhold til Gud. Du behandler Han som kompisen din, som din far, som din partner. Du har et personlig forhold til Han ... (Min ambisjoner er) veldig inspirert av troen min. Ja ærlig talt; jeg tror virkelig på at Gud eksisterer, at Han besvarer bønner og at Han er der. Alle ting er mulig er mulige med Han hvis du tror.”

Lizyl forteller at hun ber om at konkrete ting skal skje i forretningslivet, dermed blir hun mer bevissthet på hva hun ønsker seg, og hvilke mål hun har og at gudsrelasjon hennes virker inn på hvordan hun behandler disse ambisjonene. Hun tar ethvert tegn fra Gud som en bekreftelse på at Han er der og at Han vil innfri hennes ønsker, selv om hun må bryte noen barrierer og gjøre noe hun ikke hadde gjort før. Karismatisk evangelisme gjør personlige engasjement og entreprenørskap meningsfullt og disiplenes identitet styrkes i det multikulturelle og profittmaksimerende Dubai. Lizyl mener nyevangelismen gir businessengasjementet en ny dimensjon

”Læren i kirken vår, spesielt Victory²⁸ ... er om lederskap, vi blir lært og være en leder. Vi blir lært og forstørre våre visjoner. Vi har til og med en skole, som heter N.L.I., National Leadership Institute. Vi blir lært og drømme store drømmer og forstørre visjonen. Så jeg ble styrket (i mine personlige ambisjoner). Visjonen til kirken er å nå campusene og gjøre folk til ledere.”

Lederskap og businessengasjement trenger en drivkraft. James Bielos studie av en evangelisk forretningsmann identifiserer den: ”The relationship of faith and finances is organized around a central feature of born-again personhood, namely that of ‘the New Mind’ (a trope signifying a fundamental identity transformation from the unsaved to the saved),” (Bielo, 2007: 317). The New Mind er begrepet Bielos informant bruker om sinnstilstanden man får ved å være born-again. Dette identifiserer han som den karismatiske drivkraften de fleste får fra den nyervervede gudsrelasjonen som overføres til engasjement i forretningsmessig entreprenørskap (s. 318). Bielo argumenterer for at modeller for finansiell suksess blant born-again-kristne er et sentralt element i disiplenes personlighet og er organisert av en kulturell identitet som gjenfødte på to måter: Med The New Mind selv kategoriserer man selv som distinkt privilegert som frelst og det fremhever den karismatiske tilstanden som har mottatt Den Hellige Ånd (Bielo, 2007:321).

Men sammenkoblingen av marked og bibel har visse betingelser. Det ligger en ambivalens og spenning mellom den bibelske modellens normative føringer og økonomisk entreprenørskap. Ces er en av de som har vært ambisiøs hele livet, men forteller at hun etter omvendelsen må tenke seg om når hun lurer på å lære seg et nytt språk, ta kurs i HR²⁹ eller interiørdesign:

”Burde jeg ta et kurs i HR, for med det jeg gjør i kirken er det mer interrelatert, du vet, det burde ha med mennesker å gjøre? I kirken er den moralske, du vet jeg synes den moralske siden ganske viktig. Du vet, HR er mer med det hvordan du behandler mennesker, du vet ... etikken. Jeg vet ikke ...”

²⁸ Kirken hun ble born-again i.

²⁹ Human Relations

Her legger hun først vekt på kirkens moral og så korrigerer hun forsnakkelsen, slik at det ikke skal virke som kirkens moral også er hennes egen.

”... Og nå med interiørdesign. Hvor vil det lede meg? Er det egentlig bare noe som ... du vet, jeg har initiativet ... før ... ville jeg gått for det.”

Hun er oppmerksom på at kirkens makt noen ganger kan overstyre hennes personlige ambisjoner og engasjement. Det sentrale er hennes indre dragkamp for opprettholde et engasjement for Gud, og hvordan hun forsøker og forene det med sine ambisjoner. Denne dragkampen inngår i konstante reforhandlinger om hennes identitet:

”Jeg tror det som har hjulpet meg i denne kirken er at det har gjort meg mer oppmerksom på følelser, du vet, hva som skjer, ikke bare å tenke på meg selv, men vil dette være til nytte for mange folk ... Jeg tror jeg må komme vekk fra det, for jeg kan gå (for langt). Hvis jeg har bestemt meg for noe og tenker på andre folk så kanskje jeg mister (noe). Hva skjer hvis *jeg* blir skuffet på slutten og det ikke blir slik jeg vil at det skal være? Vil jeg skylde på andre folk eller vil jeg legge skylden på meg selv, eller vil jeg legge skylden på kirken, fordi jeg gjorde det for kirken ... Jeg må være forsiktig fordi jeg tror jeg er på det punktet. For da jeg ble en kristen i denne kirken innså jeg hvor selvisk jeg hadde vært, du vet, at hva enn som er mitt er mitt. - *Hvis du ikke kan takle meg, så dra! Hvis jeg ikke kan takle deg, så liker jeg deg ikke.* Det var en slik holdningen jeg hadde. Jeg tror dette gjorde meg veldig stolt. Så nå er jeg på en måte midt i mellom. Du vet; skal jeg gjøre dette for meg selv eller for kirken, eller du vet. Det er midt i mellom nå.”

Å være en god disippel er alltid en kamp mot livets fristelser, men i ”The New Mind” skapes en karismatisk kampånd som kan brukes til å tenke stort. Selv om både Joshua og Lizyl innrømmer at de har økonomiske ambisjoner for Expats, så handler entreprisen ikke bare om å tjene penger til firmaet. De vil også skape enhet og utvikling for filippinere generelt, fordi Gud ville det.

”Det gode med Expats er at vi tenker ikke bare på oss selv, eller vår familie og vi har denne (veldig)organisasjonen³⁰ som nettopp ble anerkjent av ambassaden for 2–3 måneder siden, så vi ønske virkelig å hjelpe samfunnet ved å gjøre veldig ting. Vi planlegger dette prosjektet med å få alle de strandede på Kish Island og gi dem jobb, du vet, bare være en bro. Sende disse folkene til et firma og så spør vi ikke om noe. Hvis man vil gi donasjoner til organisasjonen så blir det godt mottatt, men det er ikke nødvendig. Jeg vet det er en stor oppgave men vi kan klare det ... Jeg gjør dette fordi ... du holder regnskap hos Gud, så jeg tror når vi dør må vi møte dommen. Og Gud vil holde regnskap for alt du har gjort så; gjør godt! Unngå ondskap!”

Idealene er konsistente med dem vi så ovenfor hos Ces og det som står i bibelen. Hun vil være ”en brennende busk”. Erfaringene individene i Expats har gjort seg av å se sine landsmenn lide dukker det opp en fellesskapsfølelse og en motivasjon for å hjelpe. Det stikker enda mer å se en kabayan lide, når man har scriptet om ”Den barmhjertige samaritan” i bakhodet. Videre kritiserte Lizyl det hun kaller flokkmentalitet i det filippinske samfunnet. Hun mener at folk for raskt blir misunnelige hvis noen har suksess og at man rotter seg sammen og konspirere mot dem i stedet for å jobbe sammen mot et høyere mål, selv om ”alle drømmer om å bli rike og store.”

”Jeg vil gjøre det globalt. Ikke bare Dubai, men globalt. Vi vil at det skal bli stort ... fordi i hele verden kan du se filipino expats, så det følger med navnet, Filipino Expats ... Vi fokuserer først på Dubai for å gjøre det stabilt og ha et godt grunnlag før vi flytter ut, før vi lager en (ny)gren ... Formålet er å samle filippinere. Du vet organisasjonen heter ”Kabayan kapit bisig”; ”Filippinere som er samlet”. (Forente Landsmenn) ... (V)i vil eliminere den mentale holdningen med å trække på andre (pulling each other) allright, vi behandler ikke andre magasin som konkurrenter, ikke en gang *Ilustrado*³¹ som nettopp ble lansert. Vi lot dem distribuere på kunstutstillingen, som ble håndtert av oss. Vi hadde kontrollen over dem til å ikke gi dem tillatelse, men vi lot dem, fordi vi vil hjelpe dem, ok, så vi behandler dem

³⁰ Veldigorganisasjonen ’Kabayan kabit bisig’.

³¹ Konkurrerende filippinsk livsstilsmagasin i Dubai som startet opp høsten 2006. *Ilustrado* betyr ”opplyst” på spansk, men innholdet var etter det ene nr. jeg så om filmstjerner, popidoler og andre fra ”ilustrado-klassen”.

ikke som en motstander. (Et viktig mål er å..) skape enhet og fremgang for filippinere. I økonomiske termer: hvis det er mange magasin så vil de se at det filippinske samfunnet vokser, så foretningmenn vil se: - *Det er lyd allerede fra det filippinske samfunnet, så vi må budsjettere med det.* De vil investere i miljøet. Det er bra at det er en flokk magasin og en flokk med konsertarrangører for oss å få oppmerksomhet hos de store firmaene.”

Dette er ikke bare ambisjonen for veldedighetsorganisasjonen, men også for Expats øvrige virksomhet. Bedriftens paraply blir større og større ved utgangen av 2006 hadde Expats underholdningsbedriften, magasinet, et interiørdesignfirmaet og veldedighetsorganisasjonen. I tillegg jobbet de med en ide om innsamling av flasker i UAE som skulle eksporteres det til Filippinene for panting. Fordi de gjør gode gjerninger for sine landsmenn belønner Gud dem med nye forretningsmuligheter og det personlige engasjementet gir tro på egen kapasitet.

Motivene for å drive med business er altså fundamentert i ICC-menighetens bibelfortolking, men kan ofte blandes det inn motiver fra andre modeller. ”Born-again personhood, like all cultural selves, is polyvalent (Kondo 1990), comprised of multiple ideas and derived from multiple sources” (Bielo, s. 323). Motivasjonen som ble vektlagt overfor, altså nasjonal solidaritet; å styrke filippinsk identitet og filippinsk (markeds)omdømme, har også en annen kilde. Expats, som filippinere ellers i Dubai merker at negative stereotyper marginaliserer dem og hemmer deres egen personlige utvikling. Expats er bevisste på at dette hinderet må fjernes for at de kan komme seg videre og nå sine drømmer. Gud har ansvar for det store bildet og hvis de fylt med Den Hellige Ånd tror sterkt nok på han og følger bibelen, så vil Gud belønne dem. Men i dette arbeidet er det flere utfordringer som må håndteres på riktig måte for at de skal kunne få sin lønn i himmelen.

Kapittel 4. Kategorier og stereotyper i etnisitetshierarkiet

Som vi så fra flere av fortellingene i kapittel 2 får migranter nye roller og nye relasjoner, og gamle relasjoner får nye betydninger i Dubai. Gamle nettverk svekkes til fordel for nye. Arbeidsplassen, nye venner, danseklubben og den nye menigheten kommer nærmere i en hektisk ny hverdag. Kontakten oppholdes gjennom statsborgerskapets rettigheter og plikter og den stadige strømmen av ”remittance” til hjemlandet, men de mentale representasjonene av familien og de gamle vennene får en ny betydning. Stemmer på telefonlinjen eller fjes på webkameraet eller nettstedet Facebook blir relasjoner man lengter etter og setter mer pris på, enn når man bodde hjemme og så dem hver dag. Som vi nå skal se er identitetsendringer for migranter i Emiratene både en kontinuitetsbærende og meningssøkende prosess. I møtet med nye utgrupper blir nye grenseprosesser satt i gang. Individets oppfattelse av seg selv gjennom kognitiv kategorisering, attribusjon av egenskaper og erfaringer skjer i samspill med sosiale prosesser innen ens egen gruppe (jmf. teoretisk diskusjon med Barth, Cohen og Shore i innledning). Individu tilskrives egenskaper med bakgrunn i tilhørighet til en kategori. For inngruppen er det snakk om bruk av de kulturelle modellene som individene ser som felles filippinskhet på den ene siden, og de forestillingene om egenskaper som utgrupper tilskriver filippinere på den andre siden. Jeg vil nå se på hvordan kategoriene som dannes i Dubai og hvordan rigid bruk av disse kan gi seg utslag i stereotypifisering og *typecasting*, et begrep som brukes daglig i Dubai.

Bedriften Expats er som vi har sett opptatt av å markere filippinsk nasjonalidentitet og jobbe for økt filippinsk selvhevdelse. De gjør dette ved å strekke opp grensene til andre kategorier i Dubai og slik markere det de ser på som filippinske særtrekk. De stereotypiserer seg selv. I følge Thomas Hylland Eriksen kan stereotypisering analytisk sees på som ”the creation and constant application of standardized notions of the cultural distinctiveness of a group” og videre “(S)tereotypes help the individual to create order in an otherwise excruciatingly complicated universe... they provide simple criteria for... classification. They give the individual the impression that he or she understands society.” (Eriksen, 1993:23–25). Som vi har sett er autensitet viktig for at International Church of Christ skal kunne være ”den eneste sanne kirke for alle nasjoner”. Gjennom menigheten styrkes de kristne idealene og samfunnsnormene som

allerede finnes i filippinske kulturelle modeller.³² Samtidig gjennomføres en modernisering og autentifisering av kristendommen for å legitimere kristendommens eksistens i et samfunn hvor ingen religion kan tas for gitt. Autensitetssøken og grensemarkering er, som Cohen sier, en sentralt trekk ved all identitet:

“Authenticity is clearly implicated in identity: but is especially pointed when it is an explicit *value* of in identity, and yet more so when value legitimates a claim to exclusive rights” (Cohen. 2000:10).

Jeg har tidligere vist at idealverdien for disiplene i ICC er *den eksklusive retten til frelse* som bare kan bli gitt dem som ekte kristne. For Expats er det *nasjonal selvhevdelse*. Derfor jobber de for å ”indeksregulere” den filippinsk identiteten til en høyere verdi. Som vi nå skal se så får filippinere i Dubai litt mer hjelp til å kategorisere seg selv enn de skulle ønske til å opprettholde denne identiteten.

Expats med en emiratisk forretningskontakt.

³² Steinberg viser hvordan dette er en økende tendens i det filippinske samfunnet (Steinberg, 1994).

Typecasting og diskriminering i etnisitetshierarkiet

Emiratienes eksklusive posisjon i landet sitt fører nødvendigvis til at fremmedarbeidere blir plassert i en lavere posisjon i statushierarkiet. Daglig blir mennesker tvunget inn i statusposisjoner på grunnlag av etniske kategorier og stereotypier. Innenfor fremmedarbeiderpopulasjonen finnes det mange undergrupper av forskjellige nasjonaliteter. I Dubai er europeere, amerikanere og lokale arabere som nevnt mer privilegerte enn asiater, afrikanere og andre. Dette er delvis knyttet til hvilke yrkesgrupper de forskjellige gruppene blir assosiert med. Til å beskrive hvordan nasjonalitetene blir tilskrevet av rolletyper etter nasjonalitet brukte mine informanter begrepet *typecasting*. Ordet er lite brukt innen samfunnsvitenskapen, men etter min egen analyse kan det definisjonsmessig plasseres i grenseland med antropologiske konsepter som stereotypi og rollespill. I film og teater leter man gjerne etter en passende skuespillertype til en bestemt rollekarakter og *caster*, eller plukker ut vedkomne på grunnlag av opplysninger man har fått innhentet eller prestasjoner som blir levert på audition. Typecasting i det emiratiske samfunnet er slik jeg tolker det, og har fått presentert det av mine informanter, en utvelgelse av bestemte yrkesroller basert på stereotypier om individers evner basert på de antatte attributter i individets kulturelle opphav.

Stereotyper i forhold til yrker er ikke noe som er spesielt for Dubai eller Gulfstatene. En politimann, en sykesøster eller en fisker kan tilskrives egenskaper i mange samfunn. Det spesielle ved praksisen i Dubai er at man typecaster etniske grupper som spesielt egnet for yrker de anses som spesielt egnet for. Arbeidere fra det indiske subkontinentet dominerer f.eks. bygningsbransjen. Høyt oppe i luften, som måler 40 varmegrader, i et stillas som klamrer seg til en 20-etasjers bygning, inni en skitten, slitt og alt for stor blå kjeledress med gul hjelm vil du nødig finne en araber eller en europeer. Disse spankulerer mest sannsynlig i sikre områder ikledd dress og slips, med vernebriller foran øynene, vernesko på beina og hvit hjelm på hodet, og gir ordre i kraft av å være ingeniører, manager eller arkitekt. Dersom personen i den autoritære posisjonen skulle være en inder eller en filippiner, så har han i alle de tilfeller jeg hørte om lavere lønn, og må finne seg i å være lavere på beslutningsrangstigen enn sine arabiske og hvite kolleger. Den filippinske ingeniøren Manding er i en slik situasjon. Han mener som de fleste andre filippinere at man ikke blir behandlet likt med andre nasjonaliteter. Filippinere jobber mer

for mindre lønn, sier han. Han mener at man kanskje aksepterer dette fordi dollaren er verdt mindre i Filippinene. Han synes klart det burde vært lik lønn for likt arbeid:

”Man kan si at man blir mindre verdsatt. Vi gjør mer arbeid. Vi er arbeidsstyrken. De hvite har managerposisjoner. De gjør ikke (manuelle) jobber. Det er nesten alltid sånn. Det er også noen hvite som er på samme nivå som oss, men de får mer lønn. Det er den generelle regelen. Det er sånn overalt. Til og med i Filippinene. (Stemmevolumet øker og han høres oppgitt ut.) Det er derfor pilotene streiket for en tid siden. De utenlandske pilotene fikk mer lønn enn de filippinske pilotene, selv om de gjør det samme arbeidet. Vi blir betalt lavere lønn i andre land, så hvorfor betaler de oss lavere lønn i vårt eget land?! Så det er ikke rettferdig ... De ser hvite ut, den overlegne rasen. Det er mange filippinere som er veldig intelligente, vet du, de er sammenlignbare med de samme ingeniørene som dere har. Vi gjør det samme arbeidet.”

Dette er med få unntak den historien jeg fikk presentert som normen gjennom uformelle samtaler og formelle intervjuer med folk jeg møtte i UAE, uavhengig av nasjonalitet. Nå skal det sies at lønnen ofte ble regulert etter prisene i hjemlandet til den enkelte fremmedarbeideren, men lønnen fører også med seg et levekårsmonster og en livsstil som man kunne se forskjellige utslag av i Gulfemiratet. En filippinsk eller indisk arbeidsmigrant vil mest sannsynlig sende store deler av lønnen til familien i hjemlandet (fra 80 til 30 prosent blant flere av mine informanter), selv om den er opptil 50 prosent lavere enn de europeiske kollegaenes. Vestlige jeg snakket med kunne i stedet bruke inntektene på kosmopolitanske nytelser som massasjetimer og kurbad, salsakurs og uteliv på luksuriøse barer og restauranter. Da jeg selv besøkte slike restauranter og barer så jeg sjelden filippinere som ikke var ansatte.

Disse typecastede rollene blir ofte sett som selvfølgeligheter, og det var inneforstått at når man snakket om en hvit så var denne høyere opp i hierarkiet enn f.eks. filippineren. Jeg ble selv antatt å være mine filippinske informantere overordnede flere ganger, selv om det i realiteten var motsatt. Hvite fremmedarbeidere nyter også tilsynelatende flere privilegier enn asiatiske utenfor arbeidstiden, selv om også europeerne og amerikanerne er ikke-borgere. Jeg opplevde selv å bli

håndhilst og ønsket velkommen av den høflige indiske barmanageren på en bar, mens mine filippinske venner som kom noen minutter etter ble krevd en inngangsum de ikke hadde råd til, de måtte derfor pent gå mens de bet i seg fornedrelsen. Flere diskotek hadde som policy at de ikke ga "bachelors", eller ensomme menn adgang, noe som dog ikke ekskluderte ensomme lokale, arabiske eller hvite menn fra å nyte den eksklusive luksusen³³. Bachelors er ofte uønsket i familiedominerte bygårder, noe vi som nevnt tidligere fikk erfare i vår egen bopel. Det sees bort i fra at disse asiatiske "ungkarene" ofte har kone og barn i hjemlandet. I Abu Dhabi har denne misnøyen resultert i at arbeiderboliger for disse "ungkarene" blir forsøkt flyttet utenfor byområdene, langt fra arbeidsstedene, og mange ungarer føler seg urettferdig behandlet. (Gulf News, 14.5. 2007) I køen på postkontoret eller på immigrasjonskontoret ble jeg som hvit høflig ledsaget fremst i min egen uoffisielle kø for hvite. Indere og pakistanere stod kanskje og ventet på å få sure miner og reprimander servert når de endelig kom frem dersom de uheldigvis ikke hadde med seg de riktige papirene, og de fikk pent rykke bakerst i køen igjen til de hadde fått orden på sakene sine. Hvite ble gitt spesialoppvartning med den største oppmerksomhet.³⁴ Dette var ingen formalisert ordning, bare sosial praksis. Når man søker etter leietager til bolig blir enkelte nasjonaliteter fortrukket framfor andre. Man forventer ikke at en inder fra Kerala skal være like kresen på sanitære forhold som en brite. Keralitten vil gjerne akseptere rollen og ikke klage på at disse forholdene. Han forventes ikke å rapportere om eventuelle uregelmessigheter til myndighetene, mens briten vil være vanskeligere å gjøre fornøyd.

Hylland Eriksen kaller denne type relasjoner mellom grupper for komplementarisering; en relasjon beskrevet som Vi-Dere, i motsetning til Oss-Dem (dikotomisering). Han sier at komplementarisering i maktrelasjon kan lede til to forskjellige situasjoner; 1) Minoriteten kan forsøke å få anerkjennelse for krav om likebehandling fra den dominante gruppen, eller 2) den dominante gruppen kan bruke komplementariteten til å legitimere sine krav om diskriminering. Den siste varianten er spesielt relevant i samfunn med en etnisk arbeidsdeling, hvor spesielle grupper utfører underbetalt manuelt arbeidslik. "In such situations, dominant groups may emphasize that it is the nature of group X to do manual work, that they are 'unsuitable' – by nature or culture – to carry out prestigious jobs." Han mener Apartheid-systemet i Sør Afrika

³³ kilde fra Gulf News, ikke funnet.

³⁴ Kvinner er ofte privilegerte i emiratisk køkultur, uansett etnisk bakgrunn og rykker fram med en gang.

eksemplifiserer denne typen komplementarisering. (Eriksen, 1993:27–29) Dubai må kunne sies å ha en modifikasjon av dette fordi om bare et fåtall tilfeldige europeere jeg snakket med uttrykte denne holdningen. Det er min oppfatning at den etniske/nasjonale arbeidsdelingen styres av forskjeller i nasjonale lønnsnivå, og at det var mer snakk om at vestlig arbeidskraft ble beskattet enn at asiatiske og afrikanske ble nedvurdert. Like fullt er det sannsynligvis en sammenheng mellom arbeidsdelingen og diskrimineringen. Som vi så i kapittel 1 så er dette bare litt av den diskrimineringen asiatiske gjestearbeidere føler seg utsatt for i GCC-landene. Hvordan filippinere forholder seg til dette avhenger av hvilke kulturelle modeller de har fra før av og hvilke ”typer” de blir tilskrevet. Disse ”typene” er som vi nå skal se ikke bare negative.

Typecasting av the Pinoy

”... Det var en av brødrene som sa: – I Filippinene blir vi sett på som the Cream of the Crop, men her blir vi behandlet som Crap. (Hun ler hjertelig.) Du vet, han kom fra en veldig god skole og han kom fra en veldig god familie, og han ser hvordan hans hvite medarbeidere behandlet han og hvordan sjefen behandler han, så jeg forstår hvordan han har det, men det er bare snakk om hva slags holdning du har, du vet, hvordan du ser ting.”

Ces, 35 år, fra Negros, jobber i møbelforretning, sju år i Dubai.

Som vi har sett har gjestearbeidere lavere status enn vestlige. For filippinere med høy utdannelse og gode jobber i hjemlandet kan det være hardt å svelge. Men tildelingen av statuser og egenskaper og videre typecasting til spesielle yrker er ikke bare noe som kommer utenfra. Jeg skal nå se på hvilke stereotypier filippinere bruker om seg selv og hvordan disse forbindes med typecastede yrker.

Når filippinere kommer til Dubai p.g.a. et jobbtilbud, eller blir plukket ut til bestemte jobber er dette ofte nettopp fordi de er filippinere. I praksis betyr typecasting for filippinere at de blir tilskrevet egenskaper som at de er servicevennlige, høflige, blide, flinke til å underholde, og dette fører dem inn i yrker som krever nettopp dette, nærmere bestemt servicenæringen, hotell- og restaurantbransjen, underholdningsyrker, som sykepleiere eller barnepiker/ hushjelper. Mark fra

Expats mente at så mange som 70 prosent av filippinerne i Dubai jobber i serviceindustrien. Etter det man kan se med det blotte øye er det er i alle fall ingen tvil om at de dominerer hotell- og restaurantbransjen.

Mens briter jeg snakket med kunne ha lederstillinger selv om de manglet høyere utdanning, kunne filippinere gjerne være overkvalifiserte, med høy administrativ utdanning, og jobbe som vanlig kontorpersonell. Ofte kan universitetsutdanning i Filippinene bringe deg inn i hotell- og restaurantbransjen. Andrew understreket tydelig for meg at de fleste av menneskene jeg møtte i kirken var unntak (som Jasmine og Fred som ikke var kvalifiserte til jobbene de hadde hatt) og sa: ”Se, hvor Gud er stor!” For han er gode jobber Guds måte å belønne de troende på.

En av filippinerne som bodde i Andrews leilighet, Moliel, fra Davao hadde på motsatt side en tung tid etter at han kom til Dubai april 2006. Med sin universitetsutdanning i økonomi var han kompetent til å gjøre jobben til sin libanesiske sjefen. Moliel mente sjefen usikkerhet førte til at han daglig gikk til angrep på filippineren for å vise autoritet. Sjefen unnlot også å formalisere arbeidsforholdet og dermed uteble Moliels arbeidstillatelse. I desember besluttet Moliel å gjøre slutt på flere måneder med illegalt arbeid. Han foretrakk å dagpendle til Sharjah framfor å bli trakassert og gå en usikker framtid i møte. Andrew og Moliel mente at denne behandlingen var vanlig, fordi andre nasjonaliteter forventer at filippinere vil finne seg i hvilken som helst arbeidssituasjon. Flere filippinere jeg møtte fremhevd sine karakteristikk som trofaste, gjestmilde servicevennlige og høflige. Trekkene passer utvilsomt til yrkene de selv dominerte i Dubai. Jeg spør Lizyl: ”Hvordan skiller filippinere seg fra andre?” Hun svarer ivrig:

”Filippinere er virkelig vennlige. Vi er åpne. Vi er lette ... eh ... vi kan lett flyte med, vi er egentlig ikke så strenge, du vet, ja fleksible, så det er ikke som om vi har alle disse grensene. Du kan være venn med oss og vi kan være venn med andre også. Så ... vi smiler lett og imøtekommer folk. Vi har dette gjestmilde trekket i oss, du vet, uansett hva slags rase du er, om du er mørk, rød eller blå (ler) eller hva som helst, så lenge du er menneske klarer vi oss ...”

Jeg spør hvorfor det er slik og hun fortsetter:

”Kanskje det er naturlig, kanskje det er medfødt? For i vårt land er vi den type folk som er imøtekommende og snakker med folk, vi kommer lett i kontakt med folk og gir dem mat og sånt. Vi er sånn (mot) alle sammen, spesielt hvis det er en

begivenhet, slik som, vi gir mat til naboene ... Vi har ikke lært det av andre nasjonaliteter (USA, Spania). Ikke for meg. Det er et instinkt ... Man kan se det når man ser på hvordan ... For meg ... på offentlige steder kan du se filippinere møter hverandre når de sier: – *Hi Kabayan, Greated kabayan* og de svarer oss med: – *How are you? Komasta ka!* Selv om (du ikke kjenner dem). Filippinere er alltid ivrige til å hjelpe de som kom over hit for første gang eller andre gang eller som ikke vet om stedet. Det er som vi tilbyr vår hjelp til våre kababayans.”

Disse forestillingene reproduseres daglig, i en slags markedsføring av filippinske arbeidskraft og i interaksjon mellom filippinere internt og med andre nasjonaliteter. Selv om slike primordiale sentiment³⁵ ikke er universelle blant filippinere viser forklaringsmåten at Lizyl har en oppfatning om hvordan filippinere er. Andre kan si at egenskapene er kulturelt tillært, men utgangspunktet mitt blir det samme. Filippinerne viser sin persiperte egenart gjennom selvuttrykte markører, framfor alt anekdoter. En slik anekdote fortalte meg at deres tradisjonelle kontrast er kineserne, som sees på som 'veldig sultne på å gjøre profit', og anses i sørøstasiatisk sammenheng for å være kjedelige, økonomisk rasjonelle og overorganiserte. Filippinerne sees i kontrast på som livsnyttende, gjestmilde og avslappede. Den filippinske kulturelle modellen sier at det er bedre å ha det moro, spise god mat og kose seg med skravling, sang og dans, enn å slite seg ut med å jobbe hardt og dermed ha det kjedelig. Doris ga under uttrykk for dette under en lunsj i Expats hvor fetende svinekjøtt ble servert. Samtalen gikk om filippineres høye rater for hjerteproblemer og lave levealder:

”Jeg spiser svinekjøtt, ler, synger og danser. Hvis det en dag skulle komme en bil og kjøre over meg så har jeg hatt et godt liv. Du vet aldri når du dør, så da er det best og nyte det mens du kan”.

”Bahala Na” eller ”Come what may,” er et kjent filippinsk uttrykk og referer nettopp til at så lenge man er et godt kristent menneske så kommer lønnen i himmelen til sist, så da er det ikke så viktig hvilke ulykker, sorger og eller helseproblemer man har på jorden. Modellen ekskluderer

³⁵ Jmfr. Geertz' begrep for folks forestillinger om medfødte kulturelle egenskaper (Geertz, 1973).

allikevel ikke et ideal om hardt arbeid. Filippinere er ”flinke til å tilfredsstille sine arbeidsgivere og kunder”. De smiler og jobber med dedikasjon. Andrew fortalte denne historien:

”På en fabrikk hvor arbeiderne filmes kan du se inderne jobbe hardt mens kameraet er mot dem, men begynne å skravle, sove eller late seg, når kameraet snudde vekk fra dem. Filippinerne på den andre siden jobber, skravler og ler samtidig i samme tempo hele tiden”.

Disse anekdotene er i følge mine observasjoner koblet til skjema om filippinske arbeidsimmigranternes forventede atferd både av filippinerne selv og selv og andre nasjonaliteter. Blant annet gjør det dem i stand til å imøtekomme ønsker fra arbeidsgiverne. Filippinerne er som vi ser fra eksemplene ovenfor stort sett fornøyde med denne typecastingen. De vil gjerne vise at de er til å stole på og har god arbeidsmoral, men det blir forventet at de holder seg til de lave stillingene og ikke er alt for ambisiøs. Som Manding fortalte er det ikke Filippinene som er opphav til Dubais offisielle ekspertise og lederskap. Men lengre arbeidsdager, lavere lønninger (som sendes hjem som remittance) og lavere status enn hvite og arabiske kollegaer er ingen hindring for filippinere i Dubai til å more seg. Som Mark kan fortelle:

”Fordi filippinere er ”funloving”, det har du sikkert observert, du kan se mange filippinere gå til barer, selv om de jobber tolv timer, som her i coffee shopen (vi sitter på Starbucks) eller hvilken som helst serviceindustri, de jobber med dette og etter det fortsetter de allikevel, drar på denne overnight (arrangement på sen kveld el. natt) eller hvor som helst, fordi alle filippinere er virkelig ”funloving.” De bryr seg ikke noen ganger om at de ikke har noe, selv de har denne såkalte lille lønna, vi sparer en liten sum for det spesielt.

Linken fra at man er ”funloving” til karaoke, musikk og underholdning ble ofte nevnt. Filippinere blir sett på som er ”easygoing”, har lett for å kommunisere med folk og liker musikk. Noe som har ført til typecasting av filippinere til bandbransjen i Dubai. Dette har som ellers også sammenheng med det lave lønnsnivået som filippinsk arbeidskraft kan tilby. Clifford er en 34 år gammel inder fra Goa som jobber med IT. Han er gift med en filipina som han møtte i ICC. Han

stakk ofte innom kollektivet jeg bodde i for å besøke sine filippinske venner. Hans observasjon av underholdningsevner kom tydelig fra i det han sammenlignet han indere og filippinere:

”Jeg tror de (filippinere) er kjent for tre ting: sykepleie, service og hospitalityindustri. Det går bra sammen med karakteren deres fordi de har denne behagelig naturlige væremåten ... Filippinere har vokst opp med dette. Så det er naturlig for dem ... Fortell en inder at han skal være en klovn og han bare sier: *Hva??* Jeg mener du tror det er en enkel jobb å være en klovn, eller å være morsom bare ved å sette på en rød nese, men det er det ikke. Det krever et behagende ansikt. Og det krever mye av å være ydmyk, du må virkelig være ydmyk for det er folk som vil klemme den røde nesen din og kanskje til og med sparke deg på bena. Jeg tror (indere) blir sinte veldig fort ... Jeg tror mange indere kommer med denne uavhengige innstillingen. Det kommer an på familieverdier ... Det er veldig vanskelig å generalisere dette. Jeg mener, ja det finnes kanskje en inder som vil være en fantastisk klovn, men det er ikke lett å finne han. Når det kommer til underholdning ... La oss si at du skal ha et barneselskap og du skal velge ut vilkårlig fra filippinere og indere. Hvis du tar ti indere og ber dem gjøre festen til en suksess, så vil de prøve å gjøre det til en suksess fra et administrativt ståsted, pengene. Men hvis du tar filippinerne så vil de prøve å gjøre det til en suksess ut i fra barnas underholdningsverdi. For at de skal le mye og du vet. Så du ser at verdiene for begge er forskjellige. Ja, begge har blitt en suksess, men parameterne er forskjellige. Men så, i dette barneselskapet; hva er suksess?: Å se at barna gå hjem med et smilende ansikt og at de vil komme tilbake igjen? Så igjen, i dette tilfelle så er det filippinerne som har suksess.”

Som inder gift med en filipina står Clifford på en måte midt i mellom to nasjonale kategorier. Gjennom hele intervjuet var han bevisst på å ikke generalisere. Han ser de individuelle og kontekstuelle nyansene, men ser også hva som forventes av de ulike nasjonalitetene, for å oversette til mitt eget analytiske rammeverk; han identifiserer skjemaene. Skjemaene gir orden og mening, men de er ikke rigide: ”Meanings generated by schemas in connectionist models are mental states but are shaped by the learners experience and are sensitive to activity in a particular

context” (Strauss & Quinn, 1997:50). Typecastingen Clifford identifiserer sier at filippinere f.eks. ikke er så gode til å organisere som indere. Dette stemmer overens med yrkeslandskapet i Dubai. Indere typecastes bl.a. til administrative stillinger. En dikotomi som ble nevnt er nettopp at indere var standhaftige og organisatoriske, men hierarkisk avhengige, mens filippinere er fleksible og tilpasser seg omgivelsene for å gjøre folk til lags. Derfor ”passer filippinere bedre i serviceyrker”, som også Lizyl har erfart:

”Vi gir manpower til hotell, funksjoner innenfor hotellet og reaksjonen vi får tilbake fra kunden er at de virkelig er imponerte av filippinerne fordi de, ja trekkene, i seg selv, det er det de satte pris på, veldig mye. Fordi den beste faktoren for oss er at vi smiler. Vi imøtekommer mennesker. Så det er en fordel for vårt firma, du vet at vi har en filippinsk stabb som jobber for oss og våre klienter”.

Trekkene i den stereotypiske filippinskheden kobles ikke sammen med sterke lederegenskaper eller administrative evner i Dubai. Til nød passer de med lydig og underdanig kontorpersoneell, aller helst blide og hyggelig servitører med butlermanerer. Men Filippinene er som alle andre land avhengig av å ha ingeniører, entreprenører og ledere de også. Hvordan takler så disse denne typecastingen til servicevennlige stillinger?

Individuelle strategier mot negative stereotyper

Clifford synes typecasting er diskriminerende, men han erkjenner at noen f.eks. Benjie typecaster seg selv. Benjie kan ifølge Clifford lett jobbe som innendørs selger, men han ”typecaster” seg selv som badevakt. Med dette mener Clifford at Benjie ikke ser seg selv i andre roller enn de han har erfart at han lykkes i. Han mener man må forsøke å blande andre folks perspektiv med ens eget. Man må selv bryte med typecastingen og kategoriene slik at folk ser at man ikke trenger å følge dem, og man må tro på at det er mulig å gå bak typecastingen. Benjie er en av få i hans nettverk uten utdanning. Hans individuelle skjema er ikke fylt med alle de motivasjonelle kildene Clifford selv har erfart. Cliffords familie er høyt utdannet: Endringene han hele tiden opplevde ved at familien emigrerte til Bahrain og Mumbai, kontaktene i kontornettverket og til

slutt de uformelle diskursnettverkene han deltar i med sin sosiale kapital som ressurs, i bl.a. ICC. Benjie på den andre siden har vært marginalisert hele livet og har måttet ta de heldige mulighetene som har tilfalt han. Benjies skjema for hva han må gjøre i en trengt situasjon er ikke det samme som Cliffords. Mange filippinere opplever nok å være i den samme situasjonen der de stressende erfaringer av økonomiske begrensninger styrker insentivene for å gjennomføre spesielle type handlinger. Dette er et eksempel på at klasse danner forskjellige forhold til kulturelle skjema. Dette sammenfaller med det Claudia Strauss skriver om hvordan slike erfaringer begrenser insentiv til sosial mobilitet hos arbeiderklassemenn på Rhode Island (Strauss, 1993:207–211). Selv om Quinns arbeiderklassemenn og Benjie vet om muligheten, er det tryggere å gjøre noe man kjenner til. Dorothy Holland har også vist hvordan læring av modeller påvirkes av hvilken grad man er involvert og hvor godt de nye skjemaene og modellene passer til allerede eksisterende skjema (Holland, 1993:61–89). Jeg mener her at fattige mennesker som Benjie lærer spesielle strategier for å overleve når graden av involvering øker i takt med intensiteten i situasjonen, på lik linje med hvordan Hollands romantiske amerikanere lærer modeller om kjærlighet i situasjoner hvor de er spesielt forelskede.

Ces er en av de som proaktivt motarbeider den rollen hun blir typecastet i som filippiner. Som Joshua (i kapittel 2) har hun opplevd sosial mobilitet i hjemlandet. Hennes foreldre jobbet seg oppover og faren er en entreprenør innen husdyroppdrett. Han er i følge henne ikke er typen som finner seg i å "bli herset med". Hun og søsknene har altså vokst opp med engasjerte og viljesterke foreldre som rollemodeller. Dette er noe hun selv er stolt over og ser som en inspirasjon. Ces behøver ikke sende penger hjem regelmessig. Det dreier seg stort sett bare om gaver som moralsk støtte når de er syke eller ved feiringer. Hun regner med at det hele kun utgjør ca. 5 prosent av lønna hennes. Da hun kom til Dubai i 2000 var det egentlig bare for å besøke søsteren. Hun hadde en god jobb hjemme på Negros. Søsteren hadde allikevel andre planer for henne og ordnet med søknader og jobbintervjuer før hun kom. Etter et av intervjuene fikk hun et tilbud fra en amerikansk konfeksjonsbedrift som søsteren mente var bedre enn filippinere vanligvis fikk. Ces valgte å emigrere, men etter et års tid gikk moderfirmaet til bedriften hun jobbet i konkurs og hun måtte bytte jobb. Da kom foreldrenes proaktive entreprenørinnstillingen godt med.

Først var hun meget kritisk til jobbtilbudene hun fikk. De var fordårlig betalt; ”Det var bare 700dhs³⁶ ... Det var bare en hushjelpslønn.” Nå måtte hun nøye seg med prøvetid på Lamcy Plaza i Sharjah, en kjent kjøpesenterkjede hvor hun jobbet med klær og sko. Hun fortalte ledelsen at hun ikke ville ha firmavisa enda, fordi hun ville vise dem hva hun kunne gjøre og hvis de likte det de så kunne de overføre henne fra Sharjah til Dubai. Hun ble først overført til Dubai, men etter en måned ble hun kalt inn til ledelsen og sagt opp fordi hun ikke ville godta å bli flyttet tilbake til Sharjah. Personen som hadde blitt sagt opp fra stillingen hennes var en venn av den indiske eieren og denne eieren ville omgjøre oppsigelsen. Hun opplevde at ledelsen rotet og at situasjonen var komplisert og vanskelig, men og fordi hun taklet det med å være tøffere enn den britiske avdelingssjefen hadde forventet fikk hun en ny sjanse. Hun ble gitt en avtale med direktøren av kjøpesenteret og han hadde et nytt jobbtilbud til henne, som kompensasjon for den brå oppsigelsen:

”Først sa jeg: – Jeg vet ikke om jeg egentlig har lyst å være en del av denne organisasjonen. Dere rotet til ansettelsen. Men han sa: – Nei, nei. Bare gå og møt han, det er min venn. Jeg har allerede lagt inn et godt ord for deg. Så når jeg begynte der fikk jeg ansvaret for fem avdelinger og det er mange filippinere som jobber der som sa: – Hvem kjenner du i firmaet? Jeg sa: – Ingen, jeg bare søkte på en jobb.”

Fordi hun stod på sitt og opptrådte profesjonelt fikk hun respekt fra ledelsen. De ga henne mer ansvar og rykket enda lengre opp. Hun var den eneste filippineren i ledelsen i det indisk drevne kjøpesenteret, og både hennes filippinske og indiske medarbeidere syntes at det var oppsiktsvekkende at hun som filippiner hadde fått en lederstilling. Ces sier at årsaken til at hun tror hun kom så langt var innstillingen hun lærte fra foreldrene da hun vokste opp, og søsterens råd:

”... (N)år jeg Først kom hit fortalte søsteren min meg at dette er det som skjer på dette stedet. At de fleste filippinere er ditt og datt. Og hun sa at: – Ikke forvent at de filippinerne som er her er som vennene dine hjemme ... og hun satte på en måte

³⁶ ca. NOK 1190.

merkelapp på dem som arbeiderklasse ... submissive og du vet hvilke jobber (de har). Min søster har en høy aktelse for seg selv. Til og med til det punktet at (hun sier) ikke *dra til Karama*³⁷ *med slippers på og hjemmeklær ... Du trenger å være annerledes. Fordi vi er annerledes.* Så det motiverte meg til å sette ned foten. Og i tillegg hvis folk gir meg skitt, så er det bare en jobb. For meg er det liksom til syvende og sist; hvorfor skal folk kunne behandle meg som skitt når jeg kan dra hjem å leve komfortabelt?"

Ces forsøkte altså å bryte med de typecastede rollene filippinere i Dubai tilskrives. Hun forteller historien som en kontrast til hvordan normen er blant filippinere flest i Dubai. Den enkleste strategien er å underkaste seg stereotypiene; smile og bukke pent, slik filippinere er kjent for, om enn motvillig. Mark, som solgte reklame til The Filipino Expats Magazine opplevde dette:

"De indiske ... har en tendens til å være ..." Han stopper opp. "Det var en hendelse. Jeg forklarte til en at The Filipino Expats-magasinet var for filippinere, vi laget dette magasinet slik at de skal vite hva som skjer der borte i Filippinene, de vil få vite om nyheter, eller planene til skuespillere og skuespillerinner ... så han sa: – *Så det er bare for filippinere.* – *Ja. Det er derfor det heter The Filipino Expats. Vi vil høre om dere vil ha annonser for produktet deres fordi produktet selger i det filippinske markedet.* Så sa han: – *Hva er kjøpekraften til filippinere?* Han var veldig nedlatende. Det er (på tross av) at den siste undersøkelsen viser at filippinere er den gruppen med mest kjøpekraft. Inderne er allerede på andre. – *Så dere tror at filippinere kan kjøpe noe?* Men han fortalte meg at: – *Nei, nei,* han trodde fortsatt ikke på noe av det jeg sa. Så etter det sa jeg ingenting, bare: - *Takk,* for at han brukte tiden på meg. Etter det når jeg gikk til kontoret igjen var jeg ikke i god form lengre, fordi ... han hadde fornærmet meg ... Neste dag dro jeg til en annen, en inder han også, fordi de fleste managerne her er indere, ikke så mange locals, og han sa: – *Ooh! Filipino Expats Magazine! Veldig bra at du kom for vi vil reklamere ...* Noen ganger *ber* jeg, hvilket jeg hater mest, å *be* om at de skal bli

³⁷ Bydel i Dubai hvor mange filippinere jobber, oppholder seg og bor.

reklamert for i bladet vårt. – *Fordi hvis dere er interessert, så kom, hvis ikke så nei vel*”, sier han med en tillagt ynkelig stemme og ler igjen.

Strategien hans var altså en mellomvei. I sitt arbeid for entreprenørskapsbedriften Expats måtte også han svelge mange kameler, men ikke uten en god dose frustrasjon over fordommene mot filippiner. Som vi har sett er nettopp filippinernes status og dermed også de negative stereotypene en viktig motivasjon for virksomheten i Expats.

Stereotyper om filipinaen og kjønnsroller

Den stereotypen som nok er mest kjent i utlandet er den filippinske postordrebruden. Selv om den ikke har spesielt høy status i Filippinene så forteller den tydelig om at drømmen om en utenlandsk, aller helst vestlig mann som kan øke ens livskvalitet er bedre enn det som allerede er filippinsk. Mitt første oppdrag i Expats, bare tre dager inn i feltarbeidet var å stå modell i et illustrasjonsfoto sammen med en filipina, i forbindelse til en tekst i Filipino Expats Magazine som ga gode råd til filippinske kvinner som søkte den kaukasoide kjærligheten³⁸ (Filipino Expats Magazine, Vol 2 Issue 017, 2006). Teksten inneholdt oppskrifter for hvordan den filippinske kvinnen skal takle et krysskulturelt ekteskap og ikke bli lurt av vestlige menns materielle verdier. I andre tilfeller forsøker stereotypen å nærmest og markedsføre filipinaens egenskaper ved og reklamerer med spesielt medgjørlige, blide, trofaste og hjemmekjære koneemner: ”Filippinske kvinner vil gjøre alt for at en mann skal føle seg lykkelig” (www.manilabeauty.com). Det stereotypiske bildet som dannes filipinaen har ofte lite med virkeligheten å gjøre. Flere informanter (Irene, Andrew, Doris, Lizyl, Ces) bekreftet misnøye eller skam ved dette fenomenet, og mener at det ødelegger bildet av filippinere som helhet. Når disse jentene møter utenlandske menn i Dubai oppstår forventninger om at de skal følge filipina-stereotypene. Lizyl fortalte at hun ble kurtisert av en emiratisk soldat over to måneder, men at det ble brudd fordi han bare var ute etter ”s-ordet”. ICC tillater ikke sex før ekteskapet, og man bør helst ikke gifte seg med noen fra en annen tro enn deres egen. ”Do not yoke with unbelievers”, som det heter i skriften. Lizyl er 26 år, en moderne kvinne med en liberal og vestlig væremåte, men hun er fortsatt jomfru, som

³⁸ Bloggen 'the pen' ga fylligere omtale av andre filippinske stereotyper.

flere andre av mine informanter, og det vil hun forbli til hun gifter seg. Hun sier at ”det eneste disse mennene er ute etter er sex”. Diskursen i filippinske medier uttrykker også bekymring for disse jentenes situasjon p.g.a. rapporter om seksuelt, fysisk og psykisk misbruk av sine ”kaukasoide” ektemenn. Stereotypien om filipinas er at de er lette på tråden. De er ofte lettkledd og ler og flørter åpenlyst, sies det. Lizyl er dog som de fleste andre filipinaene jeg møtte antitesen til forestillingen om den løsslupne og submissive filipinaen.

Disse nedvurderende stereotypene om filipinaen har kjønnsrollene i Filippinene tatt i betraktning et ironisk preg. På den ene siden er de det eneste landet i verden som har hatt to kvinnelige statsministere. Kvinner i gjestearbeiderpopulasjonen sender flittig hjem penger og brødfør ofte den fattige familien fra utlandet, og har som vi skal se nedenfor en sterk posisjon i Filippinske hjem. På den andre siden vil mange si at det er mennene i det filippinske samfunnet som er de submissive, relativt sett. Jane Margold har som et sjeldent unntak rettet fokuset over på migrantmenn i stedet for det dominante kjønnsstudiet av kvinner.³⁹ Fokuset hennes er fortsatt på ”ofrene, disintegrasjon og negative stereotypier” som hennes informanter fra Ilocos på Luzon har opplevd (Margold, s.275). Hun mener Ilocano-mennene, idet de emigrerer til gulfen, mister sin frie form for maskulinitet som de praktiserer hjemme. Migrantenes opplevelser av undertrykking og avpolitisering fører i hennes empiri til en ”deseksualisering” av deres maskulinitet. ”Strikte” og ”militariserte” kontraktrelasjoner gjorde informantene hennes, som var vant med lettsinnet kameraderi utilpasse. (Margold, 1995:286). ”Menn har en moderlig tilknytning gjennom verdier (Madonnadyrkelse) de har lært av spanjolene,” sier Ces. Hun ble bevisst på dette da hun kom hit og så hvor sterke arabiske menn var i forhold til filippinske. I Filippinene har det blitt slik at menn er det ”svakeste” kjønn i familien. Kvinner er mer modne og driver familien, bl.a. privatøkonomien. De har vært gjennom harde tider gjennom driften av husholdningen og vet hva man skal gjøre. De skaffer seg ofte sidelines for å spe på inntekten, mens mannen er i arbeid, kanskje et annet sted, hvor de blir tvunget i underdanighet av en autoritær arbeidsgiver. Fra før av ble mennene ofte gitt medansvar for oppdragelsen, med mer eller mindre suksess. Margold forteller at gutter og jenter oppdras noenlunde likt i Ilocos. De leker de samme lekene. Skillene mellom kjønnene var altså ikke så store. Begrepet ”houseband” blir brukt på menn som er

³⁹ For studier av kvinnelige arbeidsmigranter fra Sørøst-Asia se; Mills (1997), Barber (2000), Moors (2003) og Parrenas (2005).

hjemneværende i de tilfellene hvor kvinnene er ute og jobber. Gode ektemenn skulle være ”myke”, snakke pent og har ”god karakter”. De deltok i barneoppdragelsen. Ilocano-menn har komplementære roller med kvinnene.

Men ikke alle filippinske menn stiller opp for familien etter konene etter hvert begynte å migrere. Divines ekteskap ble f.eks. annullert som følge av mannens omsorgssvikt. Når kvinnene i større og større grad overtok det oversjøiske arbeidsdomenet ble de ”the breadwinners” og sendte pengene hjem til familien. Utenlandsreisende filippinske menn som før ble beskattet som helter, må nå dele dette hegemoniet med filipinaene. ”To an appreciative audience, their masculinity could be presented as adventuresome, striving and imbued with a moral aim: securing their family’s future. Yet, for men who felt that their earnings had been shamefully small, the family was no longer a warm enfolding community... With female migration increasing, men no longer had an exclusive hold over the prestige once associated with male travel” (Margold, s.292). Johan Lindquists studie fra den indonesiske øya Bataam utenfor Singapore viser hvordan indonesiske menn kan oppleve skam fordi de ikke lever opp til forventninger fra sin landsby om å sende penger til familien (s.29). Dette fører til en angstfølelse som de lever ut i hverdagslivet på Bataam, bl.a. annet ved at de forsøker å rømme til Singapore og Malaysia for å søke bedre muligheter (Lindquist, 2002:29). Jeg kunne observere dette presset hos bl.a. Albert og Mark i mitt feltarbeid. Jeg ble dog fortalt at Albert opplevde det som en lettelse da han til slutt oppga tilværelsen i Dubai og reiste hjem til kone og barn i Manila.⁴⁰ Lindquist viser også til Constables studie av filippinske hushjelper i Hong Kong at kvinner kan oppleve denne samme ambivalensen i kjønnsrelasjoner ved retur til hjemlandet (Constable, 1999 i Lindquist, 2002).

Dette fremvoksende kjønnsrollemønsteret som følger av migrantkvinnenes økte økonomiske makt er i dyp kontrast til ICCs bibelfortolkning. ”Bibelen sier hvordan det burde være,” sier Ces. ”Vi må lære andre kvinner. Det er galt at kvinnen skal tvinges til å være så sterk og ta mannens byrder.” Men, ” ... det oversjøiske arbeidet tvinger frem denne situasjonen og viderefører disse kjønnsrelasjonen”. Og Ces innrømmer: ”Underbevisst leter jeg kanskje selv etter en mindre sterk mann, enn vår far.” Jeg spør om dette ikke er en veldig stor oppgave å snu disse samfunnsprosessene. Filippinene er tross alt ett av verdens mest likestilte land, og hun

⁴⁰ Dette skjedde mellom mine to opphold i Dubai.

innrømmer; ”Det (nye kjønnsrollemønsteret) er et sosialt stigma. Det er som å stange mot veggen.” Allikevel, det er ikke det mest omtalte temaet i menigheten: ”Du hører det ikke så mye i prekenen, mer i kvinnenens timer.” Jeg spør hva de snakker om. Hun forteller at de bl.a. har snakket om Miriam som var en leder blant kvinner, men ikke blant menn. Ces undrer seg over det ironiske at gulfaraberne foretrekker denne kvinnelige filippinske arbeidskraften for å motvirke den såkalte ekspatrieringen (innrykk av fremmedarbeidere i maktbalansen) av GCC-statene. Ironien er at filipinaen misforstås som en underdanig kvinne som ikke stiller krav, mens hun i realiteten styrer millionvis av hjem og har statsoverhodet i Filippinene som følge av arbeidsmigrasjonen.

Teoretiske perspektiver på stereotyper og identitet

I dette kapittelet har jeg valgt å fokusere på hvordan kategorier i etnisitetshierarkiet i Dubai er produsert med utgangspunkt i stereotyper, og hvordan disse stereotypene reproduseres gjensidig gjennom modeller for nasjonal identitet. Jeg har også vist hvordan kultur- og skjønnhetsidealer fra det postkoloniale hjemlandet ligger som et bakteppe for modellmarkering. Jeg har også visst at utenforståendes negative stereotyper, som f.eks. stereotyper om filipinaen og stereotypen om filippinere som underdanige og passive, ikke alltid stemmer overens med filippinernes egen virkelighet.

Jeg har vist at flere kulturelle modeller ligger i bunnen for presentasjonen av filippinsk identitet. Vektlegging av visse tilskrevne trekk i forbindelse med promotering av arbeidskraft er en sentral del av i den gjensidige, offentlige diskurs om etnisiteter. Man kan derfor ikke bare si at det emiratiske samfunnet legger føringer på fremmedarbeiderpopulasjonen i form av undertrykkende og ekskluderende politikk. Jeg mener ikke her å bagatellisere tilstedeværelsen av denne politikken, men ved å fokusere på individuelle kognitive modeller for identitetsvedlikehold ser man at man ikke bare forholder seg til den som det undertrykkende fenomenet det blir presentert som i media. For flere av mine informanter er det emiratiske etnisitetshierarkiet en kulturell sfære, begrenset av kulturavhengige regler som de tilpasser seg individuelt. De understreker at selv om det er den økonomiske situasjonen i hjemlandet som er årsaken til arbeidsmigrasjon, så er valget av gulfen som mål valgfritt. Den filippinske arbeidsmigrasjonen ville vært der selv om

GCC-statene ikke trengte dem, og stengte grensene. Når dette er sagt ville de fleste av informantene mine valgt å migrere til Europa og Nord-Amerika dersom muligheten bød seg, p.g.a. av de kulturelle preferansene jeg har referert til. Migrasjon åpner også for muligheter de ikke ellers ville hatt i Filippinene, uten disse ville det vært liten vits. Å bare legge vekt på at filippinernes angst, lengsel og undertrykkelse er en grov forenkling. Det viser også historiene til ICC-kvinnene som er bevisste på at de i følge menighetens bibeltolkning har fått ”litt for mye makt og frihet”.

Filippinene er ikke bare et ”pluralt sted” som jeg har lagt vekt på, men også ”singulært” (Steinberg, 1994). Fellesskap er viktig for inkorporering av kulturelle modeller. Aspektet ble fremhevet i mange sammenhenger av mine informanter, men jeg nøyer meg i denne sammenhengen med å referere til Jorun Rugkåsas feltarbeid om arbeidsmigrasjon fra senderlandet. Rugkåsa viser hvordan fellesskapsfølelsen i den filippinske modellen uttrykkes daglig i det filippinske samfunnet gjennom deling og bytte (64–68) og slektskap og familieidentitet (68–76). Hun viser også hvordan arbeidsmigrasjonens *offer* er et aspekt ved deling med fellesskap (1997: 147–172). For de som lever i trange kår for å kunne sende penger hjem, eller de mange hushjelpene som er isolerte fra omverdenen og i en sårbar situasjon er dette utvilsomt et viktig aspekt ved migrasjonen. Ofringsbegrepets betydning i arbeidsmigrasjon understrekes av flere andre (se f.eks. Parrenas, 2003, Mills, 2005, Margold, 1995 og Barber, 2000). En viktig hendelse filippinsk historie er attentatet på Benigno Aquino på Manila Airport i 1983. Aquino returnerte fra eksil i USA og attentatet forhindret fra å holde en tale som skulle utfordre Marcos-regimets undertrykkelse. Et sitat fra talen ble allikevel husket av filippinere da den ble offentliggjort senere: ”The willing sacrifice of the innocent is the most powerful answer to the insolent tyranny that has yet been conceived by God or man” (Steinberg, 1990:142). At filippinere er villige til å ofre seg for fellesskapet understreker igjen den sterke tilknytningen til hjemlandet, framfor destinasjonen for arbeidsmigrasjonen. Det viktigste med dataene jeg har presentert ovenfor er likevel å vise at ”offer” ikke er det eneste aspektet ved arbeidsmigrasjonen. Mine informanter fremhevet som regel behovet for å bygge opp sin nasjonale identitet etter møtet med andre nasjonaliteter og mulighetene for filippinsk og individuell framgang som var mulig som følge av migrasjon. Min påstand her er at den ensidige fokuseringen på offerstatusen til filippinske arbeidsmigranter fra media og de antropologiske arbeidene som er nevnt ovenfor

fungerer stigmatiserende, og er ikke nødvendigvis et bilde av den fullstendig virkeligheten. Rugkåsa viser for så vidt selv litt av ambivalensen som migrantene opplever ved den tidvise oppfyllelsen av *The Filipino Dream*⁴¹ (Rugkåsa, 1997:90–92) og migrantenes heltestatus (107–110) er en viktig motivasjon for migranttilværelsen.

I sin gjennomgang av EDSA-revolusjonen⁴² i 1987 identifiserer Pertierra to modeller for autoritet, som han mener spiller en viktig rolle i filippinsk *communitas*. Den ene er *Father Spain*, representert av Ferdinand Marcos, som lenge ble støttet av eks-kolonimakten USA, men som ble kastet etter anklager om valgfusk, korrupsjon og autoritetsmisbruk i revolusjonen. Han representerte i følge Pertierra objektivitet, sosial stratifikasjon og autoritet. I Marcos ble *Ilustrado*-klassens autoritet inkarnert og dermed de tidligere kolonimaktenes kulturelle hegemoni videreført gjennom dem. Den andre er *Mother Pilipinas*, representert ved Cory Aquino,⁴³ enken etter Benigno Aquino, som overtok makten da president Marcos ble kastet. Hun representer fellesskapet og familien gjennom sin rolle som husmor, sensitivitet og forsoning og var i tillegg støttet av kardinal Sin, Filippinenes øverste katolske autoritet. Pertierra understreker at disse modellene ikke forstås som representasjoner av virkeligheten, men myter eller idealer (Pertierra, 1995:30–34), og de er mulige modeller for autoritet for filippinske gjestearbeidere som de tar med seg til andre land. Som nevnt i kapittel 1 blir filippinere spesielt høyt beskattet som arbeidskraft fordi de forholder seg til autoritet slik de gjør. Som vi har sett er ikke målet for *Expats* først og fremst korrigerende av de stereotypene de selv er offer for. Stereotypene står i relasjon til idealene i filippinske modeller som de selv er stolte over. De vil heller oppgradere statusen på filippinske roller og verdier. Hvis de tilla identiteten sin negative status ble forholdene i hjemlandet brukt som forklaringsmodell. Ingen av filippinere jeg snakket med i Dubai medbestemmelsesrett eller statsborgerskap i UAE. Mange var derimot relativt opptatte av, og i hvert fall svært oppgitte over de politiske og økonomiske forholdene i hjemlandet.

Jeg har her presentert faktorer for identitetsvedlikehold som er i tråd med Fredrik Barths generative modell som ble presentert i innledningen. (Barth, 1994. kap.3). I min applikasjon av

⁴¹ Jmfr. Joshua historie i 2. kapittel.

⁴² Oppkalt etter avenyen, Epifania de los Santos Avenue, som ble blokkert foran presidentpalasset i Manila i 22. februar 1987, da Ferdinand Marcos måtte gå av som president.

⁴³ Som også var *Ilustrado*.

den generative modellen reproduseres kulturelle modeller (Barths verdier) gjennom ytre, sosiale prosesser; samhandling og transaksjon og blir til sosial form, i Dubais tilfelle et hierarki av nasjonale stereotypiske kategorier. Disse kategoriene sender så tilbake sine relative oppfatninger av stereotypiene og i det Barth kaller feedback loops. Slik blir stereotypiene i Dubai reproduisert gjensidig mellom filippinerne og andre grupper. Et viktig moment i modellen er at 'begrensninger og muligheter' hos aktøren former samhandlingen og transaksjonen. Dette har jeg visst i gjennomgangen av individuelle strategier som velges i håndtering av stereotypene Vi har sett at kognitive modeller er komplekse og polyfone. Det avhenger av andre modeller individet har tilgjengelig. Kompleksiteten i studiet av kulturelle modeller er som nevnt heller ikke bare individavhengig, men også kontekstavhengig. Modellenes relevans avhenger av hvilken betydning individer legger i modellen i spesielle kontekster. Jeg vil nå ta for meg hvordan parallelle modeller kan ha forskjellig betydningen for forskjellige aktører, i det to av modellene jeg har presentert ovenfor kolliderer.

Rockebandet Cueshe signerer autografer på Filipino Expats-magasin for fans i Dubai.

Kapitel 5. Når modeller kolliderer - Bruddet i Expats

Expats Entertainment hadde planlagt å arrangere en turne i Dubai og Abu Dhabi med det filippinske bandet Cueshe, som før ankomst hadde hatt tre nr.1 singler på hitlistene i hjemlandet. Expats jobbet ekstremt hardt med forberedelsene til turneen og hadde fått tak i ekstra hjelp til å markedsføre konsertene. Men det dukket hele tiden opp usikkerhetsmomenter i forhold til flybilletter, visa, konsertarenaer, billettsalg og ikke minst tillatelser fra myndigheten. Det ble beklaget at man ikke fikk maksimal effekt ut av promoteringen fordi forberedelsene trakk så langt ut i tid. De siste tre ukene før den første konsertdatoen, 4. april. Var derfor spesielt heltiske. Expats jobbet hardt fra morgen til kveld og jeg kunne tydelig se at flere var slitne og overarbeidet. Av og til måtte noen av gutta ta seg en liten lur midt på dagen for å lade opp batteriene. Bønner og bibellesning var en del av konsertplanleggingene. De som var katolikker, og dermed ikke var med i ICC deltok også i bønnene før måltidene. I bønnen ble det fokusert på at hele gruppen måtte stå samlet, at Gud måtte hjelpe dem å finne styrke og positiv energi gjennom perioden slik at de kunne fokusere på jobbene deres. Andrew var den naturlige midtpunktet, religiøst sett og i kraft av å være redaktør i magasinet. Rundt omkring i Dubai ble det delt ut eldre utgaver av Filipino Expats gratis for å promotere turneen, sammen med løpesedler for konserten. Slik ble også magasinet promotert. Joshua var opptatt med andre ting og reiste i tillegg til Filipinene under planleggingsfasen slik at mye av ansvaret ble delegert til Andrew og Lizyl, som hadde økonomiansvaret. Alle i bedriften var relativt uerfarne med å organisere konserter i Dubai.

Det var planlagt to konserter i Dubai, en luksuriøse VIP-konsert og en rimeligere på en bar hvor filippinere ofte frekventerte. Den første konsertarenaen som var booket var den største og tok 600 innbetalte. Scenen lå i en ballsal i et hotell i Shaikh Zayed Road og målgruppen var de som var i den høyere inntektsgruppen. I samtalene etterpå kom det fram at arrangørene slet med å finne et lokale. Dette hadde sammenheng med at emiren av Dubai shaikh Makhtoum døde 4. januar og det ble erklært landesorg i 2 måneder. Alle arrangementer ble kansellert og flere arrangementer ble forskjøvet slik at mange steder var opptatte på det tidspunktet Expats ville ha konserten. Strategien om et fasjonabelt VIP-arrangement, i et område med kostbare lokalene ble allikevel opprettholdt. Det skulle vise seg at de fleste konsertgjengerne foretrakk det rimeligste arrangementet, neste dag. Dette ble et problem i dobbelt forstand fordi den første konserten gikk i

et underskudd som på best mulig vis måtte dekkes inn. I stresset hadde noen i tillegg gjort en feil med billettsalget, slik at Expats måtte betale skatt for billetter de ikke hadde solgt. Under konserten økte presset på den indre kjemien da lydteknikerne og lydutstyret sviktet. Manageren til Cueshe var misfornøyd og sa at han ikke vil sende bandet på scenen neste dag dersom lyden er like dårlig.

Neste dag oppstod det uenigheter med de ansvarlige for det andre konsertlokalet. Dette dreide seg om fordelingen av billettinntektene, utgiftsfordeling for hotellrommene og maten til bandet. Det var ikke gjort noen signert noen avtaler på forhånd, men Expats hadde trykt opp flyere og plakater, med konsertstedet. Lokalet holdt derfor tilbake penger for billetter de hadde forhåndssolgt. Da konserten startet hadde noen i Joshuas nære krets besluttet at det var nok inntektstap og at de kunne selge samme billetter to ganger for å maksimere antallet tilskuere. På slutten av konserten hadde dette ført til at lokalet var fullt og flere mennesker med forhåndskjøpte billetter måtte avvises i døren. Andrew tok dette svært alvorlig. Det var et lovbrudd og i tillegg fikk ikke folk det de hadde betalt for. Da han fikk vite dette kalte han til seg Joshua og uttrykte sin frustrasjon med å si: "Dette er galt. Gud vil ikke velsigne oss." Han forlot etter dette billettskranken i en hissig tilstand og gikk oppgitt inn i lokalet. Etter han forlot andre fra Expats skranken slik at Joshua og hans nærmeste for holde på alene, med "synden".

Neste dag reiste bandet, manageren og Andrew, Albert, Fred og Benjie (alle med i ICC-menigheten) med en buss til Abu Dhabi. Joshua, hans familie og de katolske medarbeiderne kjørte i egen bil. Lokalet i Abu Dhabi var en liten engelskdrevet bar som skulle ta 300 besøkende. Utover kvelden fyltes lokalet og før konserten startet var det stappfullt. Dørvakten kom stadig oftere og ga beskjed om at det var fullt. I respons blir det sagt at det var kapasitet til 15 % til. Etter kl. 01:30 står eieren i døra og sier det er fullt. Han høres stressa ut og han slår døra igjen. Det kommer flere folk som har forhåndskjøpte billetter og det er vanskelig å avvise dem. Noen har reist langt. Dørsalget fortsetter selv om det ikke er flere opptrykte billetter igjen. Folk betaler kontant mot et stempel i hånden. En halvtime senere har Benjie sett hva som har skjedd og sagt fra til Andrew. Andrew blir rasende. Etter at han har skjelt ut Joshua tramper han fram og tilbake i foajeen på hotellet og diskuterer høylytt, på engelsk, med Lizyl. Han sier "dette er syndig". Han ser ut som han ikke vet hvor han skal gjøre av seg. Hun sier at han er "dømmende"

og ”heller ikke du er feilfri”. Andrew tar til slutt en taxi tilbake til Dubai sammen med Fred. Andrew har jobbet med neste nummer av magasinet parallelt med at han har hatt hovedansvaret for konsertene. Nå trekker han seg helt ut. Lizyl gråter og gir Andrew skylden for underskuddet på Crown Plaza og sier de var nødt til å gjøre noe for å dekke det. Benjie sier: ”Dette ikke er riktig” og ”Joshua synder”. Lizyl sier igjen: ”alle kan gjøre feil” og at Andrew og Benjie heller bør se på seg selv.

Det går flere dager igjen før Joshua og Lizyl møter Andrew, Fred og Benjie. Andrew sier at han ringer Joshua flere ganger og han har sendt han en tekstmelding der han ber om unnskyldning for måten han reagerte på å at de må prate sammen. Joshua har ikke svart. Andrew sier at han fortsatt er venner med Joshua og at det kommer til å ordne seg. Han venter på hva gud har planlagt for han. Senere får Andrew vite at Joshua har hatt et møte på Expats’ nye kontor i en annen kant av byen. På dette møtet har Andrew blitt oppsagt som redaktør. Senere viser det seg at Fred og Benjie også er oppsagte. Joshua mener de har sovet, gått på private ærender i arbeidstiden og brukt kontortelefonen til private samtaler.

En uke etterpå blir en bibletalk ledet av amerikaneren Daniel. Han innleder på sin sedvanlige entusiastiske måte om folk som stjeler og synder, som ikke alltid beskyttes av Gud og hvordan discipling handler om partnerskap, om at man må gi opp sine egne ønsker å følge Gud. Problematikken som taes opp er påfallende sammenfallende med turbulensen i Expats. Når jeg spør Andrew etterpå er han enig i dette, men avkrefter at han har fortalt Daniel om hva som har skjedd. Han har bare fortalt Daniel at han går gjennom en tøff periode. Jeg spør om det er tenkelig at Benjie eller Fred har snakket om dette, kanskje ikke direkte til Daniel, men at han har fått høre noe. Andrew sier det er mulig. Noen dager etter dette igjen hører jeg tilfeldigvis at Fred snakker med flere disipler i fellowship før gudstjenesten, om visse personers handlinger den siste uken og at noen må gjøres. Andrew forteller at Joshua er velkommen tilbake i kirken dersom han erkjenner at han har syndet, men de kommende ukene er ikke verken Johsua, kona eller søstrene hans i kirken.

Modellmarkering etter oppbruddet

I 20-tiden på onsdagskvelden ca. en uke etter konflikten i Abu Dhabi kommer Joshua og Lizyl til leiligheten for å snakke med guttene. Joshua og Lizyl bruker engelsk i gjennom, hele møtet. Andrew, Fred og Benjie snakker tagalog. Det er ikke så rart med tanke på de to andre, men Andrew vil tydeligvis være så personlig som mulig, mens Joshua forsøker så godt han kan situasjonen tatt i betraktning å være profesjonell.

Joshua tar føringen. Han snakker med alvorlig og beveget stemme. Han ser hele tiden ned i bordet og møter ikke øynene til de andre. Han sitter i sofaen sammen med Andrew som uttrykker å ha følelsene mer under kontroll. Andrew snakker med rolig forståelsesfull stemme og det han fremhever virker å være bevaringen av vennskapet og brorskapet mellom de to gamle kompisene. Lizyl sitter i lenestolen hun ser tidvis ganske hardt på Andrew og Joshua. Hun er svært alvorlig og anspent, muligens holder hun knallhardt på masken sin. Når hun snakker er det om hvordan guttene har vist et galt bilde av hvordan kristendommen er. Fred snakker alvorlig, med litt åpen trist stemme. Han virker anklagende og det vekker reaksjoner fra Lizyl, som sier at han ikke tar poenget hennes. Benjie er enda mer alvorlig og trist. Han virker innesluttet når han snakker og han snakker direkte om juks, men de andre tar ikke trådene hans opp noe nevneverdig. Muligens fordi de kan se på han at han har det vondt. Han er den som har falt lengst etter oppsigelsen. Han føler kanskje at han er tilbake på gateplanet uten noen ting igjen. Joshua beroliger Benjie med at hans nye arbeidsvisa fortsatt kan stå i Expats hvis han vil det. Fred har ikke noe visa og står på bar bakke. For Fred og Benjie er realiteten av å ha mistet jobben en beinhard realitet som de nå klandrer Joshua for. Selv om de forsøker å skilles som venner når møtet er over, aner jeg spenningen og at samarbeidet er over. Kontakten mellom dem er brutt etter dette. De gir hverandre den sedvanlige ICC-klemmen og Lizyl og Joshua forlater det tidligere kontoret sitt for siste gang.

Det er primært to modeller som kolliderer med hverandre og dannet utgangspunkt for konflikten mellom Andrew og Joshua. Det var disse modellene det ble fokusert mest på i konfliktutbruddet og de samme som ble brukt som forklaringsgrunnlag etterpå. Andrews modell eller script er hans versjon av ICCs bibelfortolking. Joshua benytter den samme, men han kombinerer denne med en markedsmodell. Jeg vil nå se på hvorvidt denne markedsmodellen er konsistent med den James

Carriers presenterer, ved å bruke Bielos konsept om *The New Mind*⁴⁴.

Kolliderende modeller, autoritetsforhold og allianser

Da konflikten ble omtalt i senere intervju la Lizyl vekt på at Andrew overreagerte og at det var ”respektløst”. Også andre medarbeidere sa dette i konfidensielle samtaler senere. Dette er slik jeg ser det et spørsmål om hvem som har mest autoritet i situasjonen. Som klanoverhode og eier var Joshua autoriteten til sine familiemedlemmer og sine ansatte, mens Andrew ble autoriteten til ICC-medlemmene som ikke er i familie med Joshua. Konflikten delte altså bedriften i tre typer allianser: Familien, kirken og bedriften. Alle disse alliansene har forskjellige modeller med ulik tilknytning til tradisjonelt filippinsk samfunn. Jeg går ut i fra at Joshuas posisjon som klanoverhode og bedriftsleder overkjører Andrews autoritet som kirkeleder hos Lizyl, Sandra og Leah. Man skal fortsatt huske at Andrews autoritet som mann ligger over kvinnenens i ICC, men som nevnt tidligere er ikke denne autoriteten uproblematisk for filippinere⁴⁵. Lizyl er frittalende, men sier selv at lojaliteten til broren kommer over alt, og eventuell kritikk av han må være saklig og minnelig formidlet. Hun sier at det er ikke i Andrews sted og ”dømme, men Guds.” Lizyl imøtekommer altså Andrews religiøse kritikk før hun bruker markedsmodellen som forsvar av Joshua. Andrew har vært uprofesjonell i håndtering av uenighetene. Jeg spør henne om de har kritisert broren internt, men hun vrir på seg og ser ikke ut til å ville snakke om det.

For Andrew er familieposisjonen irrelevant. Han kan bare forholde seg til Joshua som bedriftsleder og som disippel. Det var Andrew som vervet Joshua og dermed har han også hatt et slags mentorforhold. Dette er vanlig i ICC. Andrews var skuffet over Joshuas synd, ikke at han var en inkompetent bedriftsleder. Fred og Benjie deler skriften som hovedmodell for allianser i den sosiale konstellasjonen Expats. Ingen av dem er i familie med Joshua og begge har uansett løsrevne forhold til sine egne familier. De er ikke utpregede entreprenørtyper selv, men har blitt med i Expats via sin kontakt med Andrew, som de kjenner fra Manila ICC. Som vi så i kapitel 2 er Gud det aller viktigste for Fred. Han er som han sier ikke desperat, uansett ser han det som viktigs å prioritere religiøse hensyn framfor økonomiske. Benjie virker som han er skuffet over Joshua som en venn. Han står i et avhengighetsforhold til både Andrew og Joshua. Fordi Benjie

⁴⁴ Omtalt i kapitel 3.

ikke er ressurssterk forteller hans kognitive erindringer han at han er avhengig av nettverkene han har. Nå rakner hans økonomiske nettverk.

Skriften som script

Vi sitter i leiligheten vår en stund etter oppsigelsen. Samtaletemaet er Andrews dårlige økonomi. Han forteller at han ikke hadde fått lønn siden 30. mars. Dette gjorde meg overrasket fordi de hadde jobbet en uke i april. Fred ristet på hodet, som for å si at han var enig i at det ikke var bra. ”Er det slik det er i Filippinene spurte jeg?” ”Nei. Skjønner du ikke, baba.. Til og med i Dubai, sier loven at man skal ha lønn en måned etter at man er oppsagt”. Han prøver å overbevise meg om hvor grovt Joshua synder. Jeg spør hvordan de kan finne seg i dette. De ristet på hodet. ”Du Skjønner ikke, baba..” Stemmene blir mer høyfrekvente. De vil forklare sin posisjon. Andrew fortsetter like standhaftig og Fred satte opp et ansikt som om han ville si: ”Hør nå her på hva Andrew sier. Det er nemlig sånn det ligger an.” Ansiktsuttrykket hans forandret seg veldig plutselig, som om han tar seg sammen. Uttrykket blir mildere. Jeg aner enn viss harme hos Andrew og Fred fordi de har blitt oppsagt, men de er nøye med hva slags inntrykk de gir⁴⁶. Andrew forklarer at de ikke vil kreve lønnen utbetalt fordi de vil vente til Joshua har forsonet seg med syndene sine og innser at han skylder dem penger. Jeg spør om de ikke gir opp for lett opp, men de står på sitt. Dagen før refererte Andrew til et skriftsted i bibelen som omhandler samme tematikk. ”Living Sacrifices”;

”Therefore I urge brothers in view of God’s mercy, to offer your bodies as living sacrifices , holy and pleasing to God, this is spiritual act of worship. Do not conform any longer to the pattern of this world, but be transformed by the renewing of your mind. Then you will be able to test and approve what God’s will is – his good, pleasing and perfect will.

(Romans 12:1-2)

⁴⁵ Se Lizyl i kapitel 2.

⁴⁶ Claudia Strauss viser at studie av ansiktsuttrykk kan være en god indikasjon på kulturell diskontinuitet eller konflikt mellom forskjellige script og dermed fortelle hvilke script som er i bruk. Jmfr. Metode i innledning (Strauss & Quinn, 1995:243).

De påfølgende kapitlene handler om nestekjærlighet (12:9-21; "Love") og underkastelse til autoriteter som om de skulle være Gud (13:1-8; "Submission to Authorities") og om å tilgi de som er svak i sin tro (14:1-23; "The Weak and the Strong"). Temaet er uten tvil relevant og et script for Andrews og Freds ideal, helt ut til Romans 15 hvor det konkretiseres eksakt: "We who are strong ought to bear with the failings of the weak and not please ourselves. Each of us should please his neighbor and for his good build him up. For even Christ did not please himself but as it is written "The insults of those who insult me has fallen on me." (Romans 15:1-3). Jeg hadde spurt Andrew hva han leste og han viste meg den indre kampen han kjempet. Selv han har et annet script en Skriften. En følelse av å ha blitt behandlet urettferdig som forsøkte å ta knekken på idealene hans. Ved et annet tilfelle fortalte han meg rett ut at han slet mellom bibelens budskap om ikke å dømme, men i stedet tilgi urettferdigheten.

For meg så det ut som Andrew, Fred og Benjie var bitre fordi de var blitt behandlet urettferdig og at de underbygget dette med hva som står i bibelen. Joshua er den svake og de er de sterke. Fred hadde også vanskelig for å tilgi, men legitimerte det med bibelen: "Det står der i bibelen (at de har syndet), så det er ingen fordømmelse, derfor kan vi si det. Det er ikke mellom Joshua og Gud slik han selv mener." De er "de sterke" og må hjelpe han. Følelsen av at de ble urettferdig behandlet forsterker det. Dette er min tolkning, men Andrew vil vise meg at han hever seg over konflikten. Han blar opp i Proverbs 19:11; "en manns visdom gir han tålmodighet, det er til hans velsignelse å overse en overtredelse" og 1. Corinthians 6:7." Det faktum at det har vært rettsak mellom, dere betyr at dere allerede har fullstendig tapt." Han vil ikke være med på denne "rettsaken", men argumentasjonen fortsetter. Han viser meg at bibelen sier at Joshua syndet av grådighet:

"Gudelighet med tilfredshet er et stort gagn. For vi er brakt inn i denne verden med intet og vi kan ikke bringe noe fra den. Mennesker som vil bli rike, blir ledet inn i fristelse og inn i mange tåpelige og skadelige ønsker som sender menneskene inn ruin og ødeleggelse...". (1. Timothy 6:6-10)

Så blar han opp disse skriftstedene som for å legitimere at de må gjøre noe:

”Hvis noen av dere har uoverensstemmelser med hverandre, våger han bringe denne foran en ugudelig dommer i stedet for en helgen. Vet dere ikke at helgener vil dømme verden?”

(1. Corinthians 6:1)

og;

”Jeg sier dette for å skjemme dere. Er det mulig at det ikke er noen blant dere som er vise nok til å dømme blant troende? Men i stedet bruker en bror loven mot den andre, og dette foran ikke troende”.

(1. Cor. 6:5-6),

Jeg tolker dette som om det ikke er i deres sted og dømme, og et tegn på at de ikke er forsonet med sakens emosjonelle sider. Samtalen mellom meg og Andrew er tidvis opphetet. Andrew innrømmer til slutt at han nok ikke er forsonet, men dette er før jeg sier han snakker med to tunger; en bibeltro idealisme og en emosjonell såret. En av ICC-modellens viktigste aspekt skinner i gjennom og reflekteres i en tekst fra Filipperne fra bibelmøtet dagen før. Disipler må være glødende eksempler på hvordan en ideell kristen skal være, til og med når man som i Filipperbrevet er fengslet. ”Alle vet at man er i lenker for Gud”⁴⁷.

Her er det flere mulige tolkninger. En er at ICC-modellen har rom i seg for forskjellige tolkninger og at Andrew og Fred ikke klarer å bestemme seg for hvilket som skal regjere. En annen, som kan sammenfalle med den første, er at det har sneket seg inn andre modeller for hva som er rettferdighet. Dette kan enten stamme fra Freds og Andrews kognitive erfaringer, forklaringer på svik og grådighet, f.eks. at korrupsjon og maktmisbruk er et problem i Filippinene, eller den kan komme fra den generelle ICC-sfæren de befinner seg i, f.eks. Joshuas ”synd” være en vanlig grunn til at disipler trår feil. En tredje vei er at ICC-modellen regjerer innenfor en kulturell sfære der de som ”den eneste sanne kristne” er moralsk overlegen andre også individer som beveger seg i periferien av denne sfæren, slik Joshua gjør ved å ikke la kirkens modell bli eneveldig. Jeg kan ikke ut i fra mitt empiriske materiale finne noe entydig svar på dette. Antagelig ligger det

⁴⁷ kilde ikke funnet

nærmere å være en blanding av alle alternativene. Problemstillingen er allikevel et aspekt hvor komplekst studiet av identitet kan være og hvor lite rigid og kategorisk mennesker bruke modeller. Som Anthony Cohen poengterer: ”However powerful their orthodoxies may be, however strictly enforced their dogmatic regimes; no Church or religion can legislate for uniformity of experience and meaning” (Cohen, 1994:19). Modeller kan umulig forstås likt og identiteter kan umulig være like. Våre erfaringer og evne til å persipere er så forskjellig fra person til person at dette simpelthen ikke lar seg gjøre. Av samme grunn kan modeller ikke forstås likt av samme person i forskjellige kontekster. Det kan med andre ord være vanskelig for se for Andrew og Fred og bruke ICC-modellen konsistent.

Den gode sjef

Som entreprenør og foretningmann er Joshua nødt til å bruke andre modeller enn bare ICC-modellen. Jeg har identifisert en slik som det Carrier kaller markedsmodellen(Carrier, 2001).. Jeg vil presentere denne nedenfor, men først vil jeg vise hvordan Joshua argumenterer for sine handlinger. Intervjuet skjedde i 2 bolker på to forskjellige dager. Gjennom begge intervjuene og uformelle samtaler ved tidligere anledninger var han konsistent og standhaftig. Under oppbruddsmøtet utrykte han at han var såret over hvordan vennene hans hadde utlevert han som sydebukk ovenfor andre (han mener de har spredt rykter). Han selv mente at det han har gjort er noe mellom han selv og Gud. I dette ser jeg en innrømmelse, men Andrew, Benjie og Fred var uenige. De mente at han snakket generelt. I intervjuet, 8 mnd. senere legger han mer vekt på at de har opptrett respektløs og uprofesjonelt ovenfor sjefen sin:

”Grunnen til at jeg sa opp Andrew var ikke pga beskyldningen (om at han hadde jukset), men på grunn av handlingen, (handlemåten), fordi han ikke hadde respekt for sjefen, jeg mener jeg oppfører meg ikke som sjefen hans, men i det minste så må du respektere posisjonen, at i hvert skip er det alltid en kaptein, skjønner du, så det er bare det. Jeg føler at han ikke respekterer meg lengre og jeg vet at det ikke finnes noen organisasjon som vil ha framskritt hvis slike ting skjer, så jeg måtte kutte det.”

Dette gjentok han flere ganger og det hang sammen med en kodeks for korrekt atferd i forretningsrelasjoner

”De kunne tatt meg til siden og sagt: - *Hei, jeg tror ikke dette er noen bra ide. La oss snakke om dette neste gang. Vi kan sette oss ned på et møterom. Ikke bruke pekefingeren på selve dagen (da konserten ble arrangert).*

Han presenterer videre sin egen atferd som et godt eksempel for profesjonalitet og god forretningsdrift..

”Jeg bare prøvde å være sindig og finne ut hvordan bedriften skulle gå rundt, du vet det er ikke en veldedighetsorganisasjon. Du vet, (spøker) det er derfor jeg har satt opp en annen gruppe til å gjøre det veldedige arbeidet, men hvordan kan vi drive bedriften hvis ikke underholdningen eller magasinet ikke tjener penger. Du vet, (mildner stemmen mot slutten).til slutt så er det snakk om å gjøre profitt for å få organisasjonen til å vokse... Som en foretningsmann må jeg få tilbake de tapene jeg har hatt pga. feilen som min ansatte har gjort.

SÅ går han tilbake til den moralske dimensjonen. De burde ikke anklaget han, når de selv har vært syndig.

”Dette er det triste med dette, med alle av dem (Andrew, Fred og Benjie). Jeg spurte dem: - *Er det på noen måte tilfelle at dere stod opp og gikk på jobben klokken 9? Er det ikke et tidspunkt fra 9-15, som er kontortiden deres, at dere ikke gikk og tok dere en lur? Eller brukte kontortelefonen til å ringe vennen deres? Er ikke det å jukse?”*

Han høres provosert ut og lager et oppgitt ansiktsuttrykk, mens han slår ut med armene.

”Jeg mener hvis du er en hardliner, kan du si at det ikke er å jukse, du bruker telefonlinjen, kontorlinjen, som jeg betaler på slutten av måneden til å ringe deres

venner.”

Jeg spør; ”- Så det er et spørsmål om å kaste den første steinen hvis du er uskyldig?

- Akkurat! Så for meg, jeg bryr meg ikke om hvis du bruker den (telefonen), for kanskje fikk du til å oppmuntre en venn, det er poenget mitt.” Han er tydelig opprømt. ”Du bruker bilen min, firmabilen, du bruker den til ditt eget personlige bruk, for å kjøre en venn til et sted, Det er greit. Ikke noe problem.”

Stemmevolumet øker. ”Men for deg å anklage, når jeg bare prøver å beskytte at vi kan gå videre med det vi virkelig prøvde å gjøre til slutten av dagen (det overordnede målet) og så beskylder du meg, og ikke bare det, men du viste ikke noe respekt for noen som har betalt lønnen din ut av sin egen lomme. Det er som å fortelle sjefen din at du jukser når du får lønn av han og bor på et sted som leies av sjefen din.” Han høres oppgitt og fornærmet ut..

Noen dager tidligere, i det første intervjuet forteller han rolig at han bare har forsøkte å være en god og tålmodig sjef. Dette er et ideal for han:

”Jeg presser ikke dem (folkene som jobber for han) fordi etter at jeg ble omvendt, etter Andrews gode gjerninger, og nå tror jeg ikke det er fordi jeg forteller dem hva de skal gjøre, det handler om å lede vei (være et forbilde)”. Han forteller at kona klager på at han ikke er strenger med de ansatte. – Hun sier: - *Dine salgsansvarlige jobber veldig dårlig. Det er fordi du ikke roper på dem*, men jeg trenger ikke rope på dem, jeg må fortelle dem at jeg bryr meg, og at hvis de bryr seg om meg må de jobbe bedre og hvis ikke de jobber hardt nok, så mister jeg kanskje bedriften, men de mister jobben. Jeg har fortsatt en min egen jobb. så jeg sier: - Dette er deres, alt handler om dere. Det handler om familien deres.”

Til slutt vil han si at med Guds velsignelse satte oppsigelsene i gang en omstruktureringsprosess av driften som til slutt endte godt. Han er nå ferdig med sin lange sinte tirade, og vil være profesjonell:

”(Blir roligere) Det er det. Det er vann under broen. Det er en del av å gjøre business... For meg er det.. - *So what?* Jeg tenker ikke en gang på at jeg kommer til å miste mye penger der. Jeg er fortsatt her, med magasinet, nesten i 1 og ½ år og vi har kastet bort penger... Og noe bra skjedde, du vet jeg fikk til å kutte ned kostnadene på operasjonen.. (M)ed dem rundt (Andrew, Fred og Benjie), med det opplegget vi brukte å ha, opererte vi med 30 000 dhs. hver måned, men pga det som skjedde måtte jeg gjenbygge hele opplegget og det er derfor gratismagasinet ble født... for hver gang vi distribuerer magasinet nå, sier folk ”Aah!” Du kan se smilene deres, det er jo gratis. Og jeg kunne kutte ned på utgiftene 50 %. Vi opererer nå med (et budsjett på) 15 000 og vi tjener nå 18 000. (høres glad ut) Og nå tjener jeg penger. Jeg begynte å tjene penger i den avdelingen, så.. (smiler) så noe bra skjedde ut av dette.”

Markedsmodellen i kognitiv analyse

”.. (T)he failure to confirm to good business practice is likely to be a sign that the firm is unreliable and unpredictable, one to be avoided and hence one that is likely to fail.(Carrier, 2001:12).”

Dette var Joshuas argument for å gi guttene sparken. De sov på jobben og på toppen av det hele hadde Andrew hatt et åpenlyst utbrudd mot han. Deres opptreden var upålitelig og uforutsigbar. Carrier mener at markedsmodellen står for et foretningshierarki, med en eneveldig beslutningstaker på toppen. Andrew manglet respekt for sjefen sin. Carriers markedsmodell er en nøytral byråkratisk modell som ikke kan styres av utenomorganisatoriske element. Allikevel er individuelle initiativ som avviker fra organisasjonen nødvendig for å ha dynamikk:

”While the marked model is complex and internally contradictory,... an important element is that marked actors are autonomous individuals who deal with each other at arms length. Such actors are important to the model, because only independence allows the considered dispassionate judgement that is necessary if purchasers are to get the greatest benefits for the least cost. For firms, rational

independence is necessary for the greatest possible profit, which is necessary for survival in competition with other dispassionate, independent market actors”
(Carrier, 2005, s. 8-9)

Dette forklarer ikke bare hvorfor det ble trikset med billettsalget, men også hvorfor Joshua så sin autoritet som større en Andrews kirkelige. På den andre siden forsøkte han i det første intervjuet og distansere seg fra modellens profittsøkende rigiditet ved å fortsatt holde det guddommelige inntakt.

”Når jeg ble en del av kirken ble jeg mer avhengig, på den måten at jeg liksom rådfører meg med folk. På den måten at jeg ikke vet alt på forhånd. Jeg ble mer ydmyk. Fordi; før var jeg veldig uavhengig. – *Mann. Du kan ikke lære meg. Moren min og min far de jobber for meg. Brødrene jobber for meg.. onklene mine. De er gamle!* Så jeg kan ta avgjørelser for meg selv. Når jeg ble kjent med Gud, fikk jeg på en måte følelsen av at noen der ute er mer vis en meg. Så jeg trenger å rådføre meg med folk. Så på den måten ble jeg mer avhengig. Jeg søker råd.”

Han mente altså at han hadde tatt et steg vekk fra den uavhengigheten Carrier beskriver. Jeg går ut ifra at markedsmodellen som alle andre modeller er i konstant påvirkning fra andre modeller, ikke bare mellom individene i firmaet, men også innad i hvert individ. Situasjonelle, individuelle og kontekstuelle faktorer er spesielt nødvendige å legge vekt på her. Ledelsen i Expats forsøker å la lønn i himmelen være viktigere enn økonomisk avkastning. Noe Joshua også gir uttrykk for ovenfor. Som vi har sett dukker det opp situasjoner som setter i gang kognitive prosesser hvor noen modeller overkjører andre. Dette tar Carrier til en hvis grad høyde for:

“When firms (eller menneskene innen firma) deal with each other over a significant length of time, commonly they abandon the impersonality and autonomy of the market, and instead establish relatively durable relationships that have a clear moral component... these relationships carry strong expectations of trust and abstention from opportunism.” (Carrier, 2001:9)

I forhold til Cueshe-konsertene var det spesielt viktig for Joshua at investeringene ikke ga katastrofalt dårlige resultater. For Lizyl var det hennes første store oppdrag et spesielt ansvar. Selv om de begge prøver å gi inntrykk av at penger ikke er viktigere enn å være rettskaffen, legitimerer Joshua sine gjerninger med at de var nødvendige, at de ikke gikk utover noen (fordi myndighetene allerede hadde tatt skatt for billettene) og handlingen tjente et større formål. Ingen av disse strategiene finnes i bibelen. De finnes allikevel i Carriers markedsmodell.

Kapittel 7. Konkluderende bemerkninger

I denne avhandlingen presentert noen av de kulturelle modellene til individene kulturbedriften Filipino Expats Group. Jeg har henvist til at både Dubais diskriminerende etnsitetshierarki, som ikke definerer gjestearbeidere som fullverdige borgere og Filippinene, med sine politiske og økonomiske problemer virker inn på individene. Det sentrale for meg har allikevel vært å vise at disse makrostrukturelle faktorene virker forskjellig for ulike personer. Dette gjelder også den multietniske nyevangeliske menigheten International Church of Christ, som i sin bibelbaserte modell har innbakt sosial kontroll og religiøs disiplin for å være mest mulig autentisk. I siste kapittel så vi at noen ganger så hjelper selv ikke det. Filipino Expats jobber filippinsk selvhedelse og identitetsoppbygging. Deler av dette engasjementet har de fra The International Church of Christ og deres modell og strategi for å være en multikulturell menighet, og ikke minst modellen for evangelisk entreprenørskap. Bielos begrep for det karismatiske selvet; "The New Mind" er viktig for de evangeliske kulturentreprenørens åndfulle engasjement oppgraderttilværelse for filippinere blant Dubais stereotyper. Jeg har allikevel vist hvordan kategoriseringen som skaper stereotyper er tosidig, og at filippinerne at er delaktige i den. *Typecasting*, tilldeling av (yrkes)roller basert på stereotypiske forståelser av gruppetilhørigheten til folk håndteres på forskjellige måter. Dette har som jeg har vist sammenheng med hva slags repertoire av modeller man har tilgjengelig og hvordan disse assosieres med konteksten man er i. I tillegg kan nevrале linker kan være ekshiberende eller inhiberende. D.v.s. at f.eks.traumer kan få en til å sky smertefulle assosiasjoner, eller agere i etter spesielt innlærte skjema (Strauss, 1992:14). Men modeller for filippinsk arbeidsmigrasjon, som "the Filipino Dream" og salg av arbeidskraft spiller på filippinske stereotyper og er en del av filippinsk nasjonalstolthet, "The New Filipino Hero".

Strauss sier at det ikke er noen klare grenser mellom kognisjon og personlighet, eller identitet. En sammenkobling av livsfortellingene fra kapittel 2 med konflikten som oppstod i bedriften, i kapittel 5 forteller oss dette. Joshua og Andrew har oppfattelser av sin identitet slik de presenterte seg som er i tråd med hvordan de handlet i konflikten. Jeg har mer eller mindre indikert at jeg tror konflikten oppstå som følger av stress og høyt arbeidspress. I slike situasjoner griper man gjerne raskest til de tankemodellene som er best innlært og mest i tråd med ens forståelse av sin identitet.

Analysen av hvilke modeller som ble benyttet i etterkant av konflikten bragte også fram sentrale problemstillinger ved studiet av identitet blant gjestearbeidere i gulfen, som jeg indikerte i innledningen. Jeg har ved flere anledninger vist at ingen modeller er rigide og upåvirkelige av andre slik Shore hevder (Shore, 1996). Det samme gjelder derfor identitetene som benytter disse modellene. Studiet av gruppers identitet bør derfor ta opp i seg de plastiske og refleksive egenskapene kognitive modeller kan fortelle oss om og de mangefasettete aspektet ved individuelle identiteter.

Cohen påpeker at ”..å anerkjenne at andre folk har selv betyr også at å generalisere dem i analytiske kategorier som stamme, kaste og etniske grupper kan være en veldig rigid kategorisering med utilstrekkeligheter som vi alle har erfart i kategorisering av oss selv”. Han mener derfor man er mer tjent med å ved at antropologiske kategorier blir sett på fra individuelle sider (Cohen, 1994:6). Man skal allikevel ikke se vekk fra makrostrukturer. De er som bl.a. Longva (1997) har påpekt viktige årsaker til både utgående og innkommende migrasjon. Uten den filippinske statens økonomi og politikk ville ikke arbeidsmigrasjonen fra landet vært like massiv som vi har sett, og uten de politiske avgjørelsene om å prioritere asiatisk arbeidskraft foran arabisk ville ikke arbeidsmarkedet i GCC-statene vært like fullt av muligheter for filippinere og andre nasjonaliteter. Staten og andre mektige sosiale agentur tvinger oss til å kompromittere vår individualitet ved å skvisse oss inn i kategorier, sier Cohen (1994:2) og dermed anerkjenner han samfunnsstrukturerende innvirkninger på individets.

Ved å fokuserer på aktører oppdager man at filippinsk arbeidsmigrasjon har vært utsatt for en

akademisk og mediemessig ensretting som ser på migrantene som offer. Mitt utvalg av informanter har vist at dette på ingen måte viser det hele og fulle bildet. Offer-modellen har tvert i mot en refleksiv effekt på noen og kan gi seg utslag i entreprenørskap og personlig engasjement. Expats framholdt at deres politiske innflytelse begrenser seg til deres hjemland og identiteten man er interessert i å håndtere og ha innflytelse over er den filippinske. Dubai er en ekstra mulighet til å gjøre noe med det. Hvem som er offer er derfor avhengig av øyet som ser og hvilket perspektiv det ser fra.

Litteraturliste:

- **1st Filipino Community & Business Directory 2004-2005.** 3rd edition. Venus Printing. United Arab Emirates.
- **Barber, Pauline Gardiner:** (2000) "Agency in Philippine Women's Labour Migration and Provisional Diaspora", i "Women's Studies International Forum", Vol. 23. No.4. s.399-411.
- **Banks, Marcus:** (1996) "Ethnicity: Anthropological Constructions" Routledge
- **Barth, Fredrik:** (1963) "Introduction" i Fredrik Barth ed. "The Role of the Entrepreneur in Social Change in Northern Norway." Universitetsforlaget.
- **Barth, Fredrik:** (1969) "Introduction" i Fredrik Barth ed. "Ethnic Groups and boundaries" Universitetsforlaget.
- **Barth, Fredrik:** (1996) "Manifestasjon og Proses" Universitetsforlaget AS
- **Barth, Fredrik:** (2000) "Boundaries and Connections" i Anthony P. Cohen "Signifying Identities – Anthropological perspectives on boundaries and contested values" Routledge.
- **Bielo, James:** (2007) "The Mind of Christ: Financial Success, Born-again Personhood and the Anthropology of Christianity", Ethnos 72:3, 316-338.
- **Blanes, Rui Llanes:** (2006) "The Atheist anthropologist: Believers and Non-Believers in Anthropological Fieldwork" i Socialanthropology Vol. 14, Cambridge University Press.
- **Brøgger, Jan:** (1976) "Roller og rollespill. Innføring i adferdsanalyse". J.W. Cappelen's Forlag.
- **Canell, Fenella:** (1999) "Power and Intimacy in the Philippines" Cambridge University Press.
- **Carrier, James G.:** (1997) "Introduction" i J.G. Carrier ed.: "Meanings of the Market" Berg Publishers Ltd
- **Cohen, Anthony P.:** (1992) "Post Fieldwork Fieldwork" i "Journal of Anthropological Research 1992" s.1-23.
- **Cohen, Anthony P.:** (1994) "Self Consciousness. An Alternative Anthropology of Identity" Routledge.
- **Cohen, Anthony P.:** (2000) "Introduction: Discrimination relations – Identity, Boundary and authenticity" og kap. 6. "Peripheral Vision: Nationalism, National Identity and objective correlative in Scotland" i Anthony P. Cohen ed. "Signifying Identities – Anthropological perspectives on boundaries and contested values" Routledge
- **D'Andrade, Roy:** (1992) "Schemas and Motivation" i Roy D'Andrade & Claudia Strauss eds. "Human Motivation and Cultural Models" Cambridge University Press.
- **De Quiros, Conrado:** (2006) "There's the rub. Cost of leaving," Philippine Daily Inquirer, 9.11.1006
- **Eidheim, Harald;** (1969) "When Ethnic Identity become Social Stigma" i Fredrik Barth ed. "Ethnic Groups and boundaries" Universitetsforlaget.
- **Eriksen, Thomas Hylland:** (2004) "Ethnicity and Nationalism" Pluto Press
- **Flory, Richard W.:** (2000) "Conclusion: Towards a theory of Generation X Religion" i Richard W. Flory og Donald E. Miller (eds.) "Generation X Religions" New York, Routledge. s. 231-49.
- **Geertz, Clifford:** (1973), "The Integrative Revolution, Primordial Sentiments and Civil Politics in New States" i The Interpretation of Culture, Basic Books div. of HarperCollinsPubs.Inc., s. 259 – 267.
- **Goffman, Erwing:** (1959, Norsk Utgave; 1974) "Vaart Rollespill i det daglige" Ny utgave Pax Forlag, 1992

- **Hannerz, Ulf:** (1996) "Introduction. Nigerian Kung Fu, Manhattan Fatwa", i "Transnational Connections. Culture, People, Places", Routedge
- **Heard-Bey, Frauke:** (1982), "From Trucial states to United Arab Emirates: a society in transition". Motivate Publishing.
- **Holland, Dorothy:** (1992) "How Cultural Systems become desire: a case study of American Romance". i Roy D'Andrade & Claudia Strauss eds. "Human Motivation and Cultural Models" Cambridge University Press.
- **Holy Bible, New International Version:** (1984) International Bible Society.
- **Haaland, Gunnar:** (1969) "Economic Determinants in Ethnic Process" i Fredrik Barth ed. "Ethnic Groups and boundaries" Universitetsforlaget.
- **Hutchins, Edwin:** (1980) "kap 3" i."Culture and inference. A Trobriand Case Study", Harvard University Press, s. 46 – 62.
- **Kapiszewski, Andrej:** (2000) "Population, Labour and Education Dilemmas Facing GCC States at the Turn of the Century", Technological Education an National Development (TEND) Conference (2nd.,08-10.04.2000, Abu Dhabi, UAE)
- **Kapiszewski, Andrej:** (2001) "Nationals and Expatriates. Population and Labour Dilemmas of the Gulf Cooperation Council States". Ithica Press.
- **Kapiszewski, Andrej:** (2006) "Arab versus Asian Migrant Workers in the GCC Countries" United Nations Expert Group Meeting on International Migration and Development in the Arab Region, Population Department of Economic and Social Affairs United Nations Secretariat Beirut, 15-17 May 2006.
- **Kristiansen, Hans W.:** (2003) "Kjaerlighetskarusellen. Eldre homoseksuelle menns livsfortellinger og livsloep", Avhandling til Dr.Polit. Sosialantropologisk Institutt, Det Samfunnsvitenskapelige Fakultet, Universitetet i Oslo
- **Krohn-Hansen, Christian:** (2007) "The Understanding of Migration and the Discourse of Nationalism: Dominicans in New York" i M. Lien & M. Melhuus: "Holding Worlds Together, Ethnographies of Knowledge and Belonging", Oxford, Berghahn.
- **Kronenfeld, David B.:** (1996) "Plastic Cups and Church Fathers. Semantic Extensions from the Ethnoscience Tradition". Oxford University Press Inc.
- **Lakoff, George:** (1987) "Women, Fire and Dangerous Things". Chicago University Press
- **Lindquist, Johan:** (2002) "The Anxieties of Mobility. Development, Migration, and Tourism in the Indonesian Borderlands". Department of Social Anthropology, Stockholm University.
- **Longva, Ang Nha:** (1997) "Walls Built on Sand. Migration, Exclusion and Society in Kuwait", Westview Press, HarperCollins Publishers Inc.
- **Margold, Jane:** (1995) "Narratives of Masculinity and Transnational Migration: Filipino Workers in the Middle East." i Aihwa Ong & Micheal G. Peletz: "Bewitching Women, Pious Men. Gender and Politics in South East Asia." University of California Press Ltd.
- **Miller, Donald E. & Miller, Arpi Misha:** (2000) "Introduction: Understanding Generation X. Values, - Politics and Religious Commitments" i Richard W. Flory og Donald E. Miller (eds.) "Generation X Religions" New York, Routledge. s....
- **Mills, Mary Beth:** (1997) "Contesting the Margins of Modernity: Women, Migration and Consumption in Thailand", i "American Ethnologist" 24 (1), American Anthropology Assosication. s.37-61.
- **Moors, Annelies:** (2003) "Migrant Domestic Workers: Debating Transnationalism, Identity Politics and Family Relations. A Review Essay". Society for Comparative Study of Society and History.

- **Parry, Jonathan & Bloch, Maurice:** (1998) "Introduction: Money and the Morality of exchange" i Jonathan Parry & Maurice Bloch eds.: "Money and the Morality of exchange". Cambridge University Press
- **Parrenas, Rhacel:** (2005) "Long Distance Intimacy: Class, Gender and Intergenerational Relations between Mothers and Children in Filipino Transnational Families", i "Global Networks 5, 4", Blackwell Publishing Ltd & Global Networks Partnership..
- **Pertierra, Raul:** (1995) "Philippine Localities and Perspectives" Ateneo De Manila Press
- **Poewe, Karla:** (1994) "Introduction: The Nature, Globality and History of Charismatic Christianity", i Karla Poewe ed.: "Charismatic Christianity as a Global Culture", University of South Carolina Press
- **Poewe, Karla & Hexham, Irwing:** (1994) "Charismatic Churches in South Africa. A Critique of Criticism and Problems of Bias" i "Charismatic Christianity as a Global Culture", University of South Carolina Press
- **Rugkåsa, Jorun:** (1997) "The meaning of Migration in a Filipino Local Setting.", Cand. Polit Thesis, Department and Museum of Anthropology, University of Oslo
- **Shore, Bradd:** (1996) "Culture in Mind". Oxford University Press
- **Skjerve, Ingunn:** (2005), "Expatriates på norsk – En studie av norske kvinners konstruksjon av en meningsfull hverdag I Dubai," Hovedfagsoppgave i sosialantropologi, Sosialantropologisk Institutt, Universitetet i Oslo.
- **Stanczak, Gregory C.:** 2000 "The Traditional as Alternative: The GenX appeal of the International Church of Christ" i Richard W. Flory og Donald E. Miller (eds.) "Generation X Religions" New York, Routledge. s. 113-38.
- **Stanczak, Gregory C.:** (2006) "Strategic Ethnicity: The Construction of Multiracial/Multi-ethnic Religious Community" i "Ethnic and Racial Studies. Vol. 29, Nr. 5 September 2006." s. 856- 881
- **Steinberg, David Joel:** (1990) "The Philippines. A Singular and Plural Place" Westview Press Inc.
- **Stratton, Peter & Hayes, Nicky:** (1999) "A Students Dictionary of Psychology" Arnold Publishers.
- **Strauss, Claudia:** (1992) "Models and Motives" og "What makes Tony run? - Schemas as motivated reconsidered" i Roy D'Andrade & Claudia Strauss eds. "Human Motivation and Cultural Models" Cambridge University Press.
- **Strauss, Claudia & Quinn Naomi:** (1994) "A Cognitive/Cultural Anthropology", I red. Borofsky, Robert; "Assessing Cultural Anthropology", McGraw-Hill Companies – s. 284-300.
- **Strauss, Claudia & Quinn Naomi:** (1997) "A Cognitive Theory of Cultural Meaning" Cambridge University Press.
- **Vertovec, Steven:** (2001) "Transnationalism and Identity." Journal of Ethnic and Migration Studies Vol. 27, No. 4: 573-582 October 2001
- **Wadel, Cato:** (1991) "Feltarbeid som en rundans mellom teori metode og data", i Feltarbeid på egen kultur. En Innføring i kvalitativt orientert samfunnsforskning. SEEK s. 127 -181.

Aviser og tidsskrifter:

- **Dubai Explorer 2006**
- **Gulf News**, 23.11.2005
- **Gulf News**, 14.05.2007
- **Khaleej Time**, 28.05.2004

- **Khaleej Time**, 28.10.2006
- **Manila Standard**, 20.nov.2006
- **Manila Times**, 13.11.04
- **The Filipino Expats Magazine**: Vol. 1. Issue 002-2004
- **The Filipino Expats Magazine**: Vol. 1. Issue 008-05/06
- **The Filipino Expats Magazine**: Vol. 2. Issue 017, 2006
- **Universitas**, 21.10. 1998 og 23.3 2001
- **Visayan Daily Star**, 14.november, 2006

Internettsider:

- **2005 and 2006 Survey on Overseas Filipinos**: Income and Employment Statistics Division, Household Statistics Department, Philippines National Statistics Office, Manila, Philippines: census.gov.ph/data/sectordata/datasof.html
- **2006 Survey on Overseas Filipinos – Remittances by country and by type of worker**: bsp.gov.ph/Statistics/spei/tab11.htm
- **Aschehoug og Gyldendals Store Norske Leksikon**: <http://www.snl.no/index.html>
- **Bangko Sentral ng Pilipinas, i Manila Standard**: manilastansardtoday.com/?page=business1_nov20_2006
- **Howard, Edward**: (2000) “A New Religious Movement in Modernity and Postmodernity”, www.tripod.com
- **Head to Toe Whiteness**: http://special.time.net.my/summerdreams/headtoe_care.cfm
- **ICC**, icoc.org
- **ICC**, Congregational Directory Membership Estimate 28.03.2006: icocinfo.org
- **The Pen**: <http://2001.girra.com/pen/archives/000330.shtml>
- **Uttale fra Bahraains arbeids- og sosialminister**: middle-east-online.com. 12 oktober, 2004.